keramiske noter 42/2015

21. årgang

Udstillinger hvor og hvornår

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten er at betragte som et udvalg og ikke nødvendigvis komplet for det pågældende udstillingssted. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Der henvises tillige til tillægget til *keramiske noter 29/2009*, der indeholder en oversigt over museer og gallerier fortrinsvis i Europa. Oversigten er ikke udtømmende, men vil være en god hjælp, hvis man skal rundt i Europa og gerne vil se keramik på sin vej.

En afsøgning af Internettet kan stærkt anbefales, inden man begiver sig af sted. Nævnes kan følgende websites med gode links til museer eller med udstillingsoversigter:

www.konstkalendern.se [Sverige]
www.keramikfreunde-keramos.de
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien].
http://icom.museum/vlmp/world.html [Museer]
www.keramik-museum-berlin.de/links.html

Nogle af de bedre tidsskrifter indeholder også gode omfattende udstillingsoversigter som bl.a.:

Cerammic Review - www.ceramicreview.com
Neue Keramik/New Ceramics - www.neue-keramik.de.

Danmark

København

Designmuseum Danmark, Bredgade 68, 1260 København K. Website: www.designmuseum.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Website: www.davidmus.dk. Gratis billetter til omvisninger udleveres i foyeren samme dag, som omvisningen afholdes. Der kan ikke reserveres billetter. Højst 15 gæster pr. omvisning.

Ann Linnemann studie galleri, Kronprinsessegade 51, 1306 København K. Tlf 33 93 35 03. Website: http://annlinnemann.blogspot.com.

Officinet, Bredgade 66, 1260 København K. Website: www.danskekunsthaandvaerkere.dk.

→23.08.15 *Keramik | Christian Bruun*. Officinet.

→31.08.15 *Biennalen for Kunsthåndværk & Design.* Carlsberg Byen, Slottet, Bryggernes Plads 11, 6. etage, 1799 København V. Website: www.biennalen.dk.

→04.09.15 *Face your setting*. Butik for Borddækning, Møntergade 6, 1116 København K. Website: http://www.butikforborddaekning.dk.

→05.09.15 *Glitter and Glaze.* ....works by three outstanding Danish ceramists. Bente Skjøttgaard · Michael Geertsen · Gitte Jungersen. Suberobjekt gallery, Borgergade 15 E, 1300 København K. Website: www.suberobjekt.com.

09.09.15 kl 19.30 *Keramikkens vej til de danske borde*. Omvisning ved Mariette Tiedemann. Davids Samling.

13.09.15 kl 14.00 og 15.00 *Dansk porcelæn – en kongelig affære*. Omvisning ved Helene Lykke Evers. Davids Samling.

→19.09.15 *Gentrificering*. Vibeke Rytter. Ann Linnemann studie galleri. Byarkitektur i keramisk installation: ikon - spor - signatur - mærkat. Refererer til bystrukturer i begrebet Gentrificering, en betegnelse for sociokulturel forandring, der finder sted i et område, hvor bl.a. gadekunst og graffiti er inspiration for arkitekter og planlæggere. Teknisk fra 2D tegning til 3D modelfremstilling og transfer.

→30.09.15 *Bodil & Richard Manz*. Galleri Weinberger, Valkendorfsgade 13, 1151 København K. Website: http://www.galleriweinberger.dk. Nye værker i porcelæn af Bodil Manz og udvalgte arbejder af Richard Manz (1933-1999) fra hans unika-produktion i stentøj og sandstøbt porcelæn.

29.08.15-15.09.15 *Hjemlighed.* Lavendelstræde 8, 1642 København K. I udstillingen flytter ti kunsthåndværkere, designere, arkitekter og billedkunstnere ind i en privat lejlighed i Lavendelstræde 8 midt i København. I 20 dage kan man gå direkte ind fra gaden og opleve hvordan udstillingen blander sig med hjemmet.

Hver tirsdag inviteres der på morgenmad, der vil være mulighed for at sove i udstillingen, og på gæsteværelset vil der være skiftende gæsteudstillere på besøg. Kontakt Johan Carlsson (johan@jacstudios.dk), hvis du vil til morgenmad eller overnatte.

24.09.15-24.10.15 *Kunsten i leret*. Kirsten Justesen. Ann Linnemann studie galleri. Billedkunstner Kirsten Justesen udfordrer keramiske materialer.

08.10.15→ *Inspireret af Japan.* Designmuseum Danmark. Designmuseum Danmark, der i år kan fejre 125-års jubilæum, satsede fra første færd på japansk kunst til inspiration for dansk kunst og industriel design. Fornem japansk brugskunst gav et iøjefaldende løft til dansk kunsthåndværk i årtierne omkring århundredskiftet. Fascinationen holdt sig gennem 1900-tallet, og i dag er forbindelsen mellem japansk og dansk design særdeles livskraftig.

Den kommende udstilling vil præsentere både museets fornemme japanske samling og dansk kunsthåndværk, design og grafik med inspiration fra Japan. Alle museets forskellige materialegrupper vil indgå, heriblandt genstande, der kun sjældent har været udstillet.

23.10.15-29.11.15 *Sten Børsting* | Keramik. Officinet.

29.10.15-28.11.15 *Objekt - skulptur*. Per Ahlmann. Ann Linnemann studie galleri. Per Ahlmann er kendt som en keramisk skulptør, der er fuldkommen i et med sit materiale. Form, indhold, glasur og farve kan ikke tænkes uden hinanden. De formmæssige variationer er næsten endeløse, ofte med referencer til det uvirkelige. Kropslige og andre naturlignende elementer mødes med industriel påtrængenhed.

13.11.15→ Dansk Design Nu! Designmuseum Danmark. *Dansk Design Nu!* præsenterer et rigt udvalg af nutidigt dansk design inden for hele spektret: møbler, produktdesign, grafisk design, mode og design i det offentlige rum. Alt designet i det 21. århundrede af toneangivende og talentfulde danske designere.

I form af 'superobjekter' inden for keramik, glas og smykker inkluderer udstillingen også kunsthåndværket og retter sit fokus mod de kunstnerisk mest innovative i feltet. Udstillingen bliver det første overblik over hvilke tendenser, der i dialog med den internationale udvikling har formet sig i Danmark siden designboomet før 2000. *Dansk Design Nu!* spejler tidens mangfoldighed af nye designere og kunsthåndværkere og af stiltendenser, livstilsvalg og teknologisk innovation.

01.12.15-24.12.15 *Design i Kunsthåndværk*. Keramisk designer viser unikt kunsthåndværk. Ann Linnemann studie galleri. Ursula Munch-Petersen er internationalt anerkendt for sine eminente industrielle brugsting. Fra smukt kunsthåndværk blev hendes værker til gode industrielle designprodukter, der stadig kan føles som godt kunsthåndværk: Ursula-stellet, fade, kopper, kander i stærke farver og karakterfulde former.

Øvrige Danmark

Avderød
→31.10.15 *Kunstfliser fra Humlebæk og Nivaa flisefabrikker*. Katalog. Fredensborg Lokalhistoriske Museum, Avderødvej 19, Avderød, 2980 Kokkedal. Website: www.lokalhistorisk-museum.dk.

Bogense
Galleri 55, Adelgade 55, 5400 Bogense.
Galleri 55 udstiller moderne dansk studiokeramik samt skulpturer i jern og sten. Galleriet præsenterer anerkendte kunstnere som Peter Tybjerg og Merethe Bloch, Assens, Steffan Herrik, Asperup, Sten Børsting, Ribe, Pauline Drud, Asperup, Helle Fabricius, Fyns Hoved, Jakob Fiedler, København, Kirsten Winther Johannsen, Henne, Susan Lange, Store Anslet, Lars Waldemar, Esbjerg, Inga Vestergaard Sørensen og Asger Kristensen, Nykøbing Sj., Søren Baun Jeppesen, Vester Skerninge og Lotte Glob, Skotland.

Frederiksværk
→30.08.15 *På hinanden følgende*. Anna Bystrup og Sarah Oakman. Ågalleriet, Hans Futtrups Sti 3, Krudtværksområdet, 3300 Frederiksværk. Website: www.kunstforening.dk. Noget kommer altid før noget andet. Med udstillingen På hinanden følgende har de to kunsthåndværkere, Anna Bystrup Jensen og Sarah Oakman, brugt progressionen som rettesnor i deres skabende proces. Med udgangspunkt i de to ord, "organisk" og "gentagelse", har deres æstetiske beslutninger og håndværksmæssige baggrunde taget dem i to vidt forskellige retninger, men med materialet som deres fælles sprog. Dette er blevet til to serier af keramiske værker, der med hvert deres formsprog fortæller om valg, fravalg og den bagvedliggende proces.

Haderslev
20.02.16-20.03.16 *Turi Heisselberg Pedersen og Lone Skov Madsen*. Haderslev Kunstforening, Kunsthuset "Havnekontoret", Jomfrustien 52, 6100 Haderslev. Website: www. haderslev-kunstforening.dk.

Hasle
Kunsthal Grønbechs Gård, Grønbechs Gård 4, 3790 Hasle. Website: www.groenbechsgaard.dk. Se website for yderligere information.

Herlev
31.10.15-29.11.15 *Justin Novak (US), Louise Hindsgavl & Rasmus Bregnhøi*. Gammelgaard Kunst- & Kulturcenter, Gammel Klausdalsbrovej 436, 2730 Herlev. Website: www.gammelgaard.dk.

Hjørring
→30.08.15 *Hanne Varming - Fra skitse til skulptur.* Vendsyssel Kunstmuseum, Bechs Klædefabrik, P. Nørkjærs Plads 15, 9800 Hjørring. Website: www.vkm.dk.

Holstebro
→27.09.15 *Den store stil.* Holstebro Kunstmuseum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro. Tlf 97 42 45 18. Website: www.holstebrokunstmuseum.dk.
Enkelhed og monumentalitet karakteriserer Gertrud Vasegaards og Gutte Eriksens keramiske arbejder og Anna Thommesens vævninger.

En krukke skal ikke forstås - den er. I både Gertrud Vasegaards og Gutte Eriksens tilfælde kan man sige, at deres arbejder er både abstrakte og meditative. De er almene tegn, der forholder sig til sig selv, og som hviler i deres egen ro og klarhed.

Gertrud Vasegaards (1913-2007) keramiske arbejder er enkle og monumentale. Hun digter i keramik, og hvert værk er en helhed af materiale, form og ornament med sin helt egen rytme og poesi. Værkerne er skabt gennem lang tids tålmodigt arbejde. Ler, glasur og farve er afstemt efter hinanden, og dekorationens ornamenter følger og understreger formen. Værkerne udtrykker den samme ro og tysthed, som findes i kinesisk keramik og i taoismen, der betoner selvdisciplin, ydmyghed og selvforglemmelse, og hvor det daglige liv og arbejde får meditativ karakter og forløser den enkelte. I Gertrud Vasegaards tilfælde forløser ånd og hånd universelle, kunstneriske værdier.

Gutte Eriksen (1918-2008) arbejder som en alkymist med keramikkens grundelementer. Det grove ler, som hun selv blander, drejer og forarbejder til enkle, klassiske og afklarede former. Virkemidlerne er bevidst enkle, men netop i de små variationer opstår et komplekst spil, der gør, at værkerne giver nye oplevelser fra sig - f.eks. når glasuren som en ædelsten changerer i lyset. Den stadige fordybelse og optagethed af keramikkens grundspørgsmål gør, at Gutte Eriksen har skabt keramik, der med rod i keramikkens lange udviklingshistorie har tilført traditionen nye og afgørende elementer. Hendes keramik er arketypisk i sin tidløse skønhed og afklarede enkelhed.

Anna Thommesen (1908-2004) arbejder todimensionalt med billedvævning, hvor ornament og farvens klang danner et geometrisk mønster, der er symmetrisk både om den lodrette og vandrette akse. Bag det abstrakte udtryk er Anna Thommesen inspireret af naturen. Billedtæpperne er metaforer for det danske landskab, hvor f.eks. kornmarkerne og de levende hegn er landskabets ornament. I hendes værker er fokus på helheden - ornamentets enkelte dele eksisterer ikke som løsrevne elementer eller detaljer, men kun i kraft af helet.

Alle tre kunstnere økonomiserer på hver deres måde med de kunstneriske virkemidler, de benytter sig af og har til rådighed. Værkerne kommer derfor til virke både enkle og selvfølgelige. Men samtidigt udtrykker de en klassisk monumentalitet og storhed, der har rødder helt tilbage til de gamle grækere - den 'store' stil i europæisk kunst.

Holte
01.12.15-31.12.15 *Kander.* Holte Bibliotek, Holte Midtpunkt 23, 2840 Holte. Website: www.rudbib.dk.
Samleren Jytte Johansen udstiller keramiske kander i montrerne på Holte Bibliotek. Kanderne spænder tidsmæssigt fra Victoriatidens England til nutidens Danmark.

Ishøj
→17.01.16 *Bjørn Wiinblad.* Meget mere end platter. Katalog. Arken, Skovvej 100, 2635 Ishøj. Website: www.arken.dk.
Elegante kruseduller, sprøde, spinkle streger, energiske farver og frodige former. De fleste danskere kender Bjørn Wiinblads eventyrlige ansigter og karakteristiske ornamentik især fra hans populære platter og hans forrygende illustrationer i 1001 nats eventyr. Minderne fra de danske spisestuer er mange, men de står ikke alene: I dag er interessen for Wiinblads særegne kombination af en cool nordisk streg med en orientalsk dekor i nærmest eksplosiv vækst. Wiinblads æstetik har fået en revival.

Arken præsenterer en omfattende udstilling med Bjørn Wiinblads fabulerende univers gennem keramik, porcelæn, plakater, illustrationer, skulpturer, scenografi, kostumer mm. Udstillingens brede præsentation af Wiinblads virke tegner et nuanceret billede af hans kunstneriske udvikling, inspirationskilder samt hans unikke sans for kunsthåndværk, indretning og design.

Gennemgående for Wiinblads udtryk er en smittende livsglæde, nerve og optimisme. Wiinblad er ikke bare folkeeje i Danmark - han er også internationalt anerkendt, særligt i Tyskland, USA, Mellemøsten og Asien. Udstillingen belyser desuden hans internationale gennembrud.

Kolding
Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Website: www.galleripagter.dk. Tlf 75 54 09 30.

28.08.15-03.10.15 *Fortolkninger af murstensforband i keramik og tekstil.* Udstilling med Ann Sloth · Tekstil og Kim Holm · Keramik. Galleri Pagter.

23.10.15-21.11.15 *Louise Gaarmann.* Nye keramiske unikaværker. Galleri Pagter.

Middelfart
Clay · Keramikmuseum Danmark, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: http://claymuseum.dk.

20.05.15→Clay · Keramikmuseum Danmark viser i den mere permanente afdeling "Pragtværker" med de bedste vær-ker fra museets samling af moderne keramik, væsentligst hovedværker fra Erik Veistrups samling. I det nye "Skatkammeret" vises fajance, porcelæn og stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik, Aluminia, Bing & Grøndahl og Royal Copenhagen samt et mindre udvalg fra Kähler, Hjorth og Ipsen fra tiden op til ca. 1940. Derudover et mindre udvalg af porcelæn fra Sévres.

→10.01.16 *Brandes & Bindesbøll - Fællesskab og Forskydning*. Katalog. Clay · Keramikmuseum Danmark.
Oplev på tværs af tid det første møde mellem to af kunstnerkeramikkens absolutte fyrtårne, Peter Brandes og Thorvald Bindesbøll. Med sin position som kunstnerkeramikkens banebrydende pioner i slutningen af 1800-tallet, udgør Bindesbølls keramik en kilde til evig inspiration. Ikke mindst for én af vores største nulevende kunstnere Peter Brandes, der med respekt og ydmyghed fremhæver Bindesbøll som en vigtig bevæggrund for hans kærlighed til keramikken. På udstillingen tilbydes publikum en mulighed for at opleve et eksklusivt udvalg af privatejede værker fra Bindesbølls hånd i tæt dialog med et retrospektivt udvalg af Peter Brandes' imponerende keramiske livsværk. I dette intense møde mellem to af kunstnerkeramikkens mest markante skikkelser, Brandes og Bindesbøll, skaber de tætte bånd og åbenlyse brud grundlag for nye erkendelser.

24.01.15-07.08.15 *Hånden på hjertet · Et keramisk fællesskab*. Clay · Keramikmuseum Danmark.
I mere end 50 år har Hans og Birgitte Börjeson dannet par og partnerskab i værkstedet Fulby nær Sorø. I Danmark står Hans og Birgitte Börjeson for kunsthåndværkertraditionen par excellence, både når de formgiver unikaværker og brugsdesign, og når de udfører deres monumentale udsmykninger. Mest kendte er de for deres karakteristiske Fulby-kander foruden at høste stor anderkendelse for deres overlegenhed i saltglaseringens svære teknik.

Selv om dette for længst har cementeret Fulbys betydning, herhjemme såvel som internationalt, vil udstillingen på Clay udfolde Fulbys keramik i et omfang, der ikke er set før. Fra de tidlige stelproduktioner i begyndelsen af 60'erne og frem til i dag. Et imponerende livsværk, hvor det unikke samarbejde mellem Hans og Birgitte, ærligheden i det kunstneriske udtryk og kærligheden til lerets forarbejdning er Fulbys stærke signatur. På den baggrund titlen '*Hånden på Hjertet · et keramisk fællesskab*'.

Rønne
Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths.

11.09.15-01.01.16 *Tre Keramikere udstiller*. Hanne Marie Leth Andersen · Line Maria Lund · Anne Nielsen. Hjorths Fabrik.

11.09.15-01.01.16 *Baltic Woodfired 2015*. Hjorths Fabrik.

28.09.15-17.10.15 *Susanne Culliner og Ross Allan Culliner*. Keramik og Fotografi. Galleri Rasch, Nørregade 19, 3700 Rønne. Website: www.raschs.dk.

Silkeborg
04.07.14→til nedbrudt af vind og vejr. *100 lerkar til Heraklit*. Skulpturparken, Kunstcentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk.
Keramiker Lise Seier Petersen (f 1952) arbejder i dette værk med og mod naturens materialer og kræfter. Leret til de 100 lerkar er brændt ved forskellige temperaturer, så der er opstået forskellige farvevirkninger. Samtidigt eksponeres det opstillede værk for vind og vejr i Kunstcentrets skulpturpark og vil gradvis ændres, til det helt er nedbrudt. Den græske filosof Heraklit er fadder til tesen om, at alting er i forandring.

Vejen
Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.vejenkunstmuseum.dk.

→15.11.15 *Saxbo*. Katalog. Vejen Kunstmuseum.
I 100-året for kvindernes valgret kommer Vejen Kunstmuseums hovedudstilling til at handle om et af Danmarks bedst kendte keramiske værksteder, Saxbo, der blev etableret, opbygget og drevet af Nathalie Krebs (1895-1978). Hun var en kvinde med høje ambitioner og en utrolig arbejdsindsats. Hun nåede at modtage megen hæder for sit virke og var i 1951 blandt de første kvindelige modtagere af Dannebrogsordenen. I erkendelse af Saxbo-værkstedets nationale betydning var hun fra 1971 på finansloven.

Nathalie Krebs' forældre holdt på, at deres datter skulle have mulighed for at læse videre. Hun gik ind i en ellers mandsdominerede verden af kemikere og specialiserede sig efter endt eksamen i 1919 i arbejdet med keramiske glasurer med ansættelse hos Bing & Grøndahl. I slutningen af 1920'erne søgte hun egne veje for at fordybe sig i arbejdet med stentøj. Hun skabte et af Danmarks internationalt bedst kendte keramiske værksteder med et sikkert nordisk gennembrud med store udstillinger i 1930'erne og fremefter. Renommeét byggede på en kombination af ekstrem høj standard af kunstnerisk formgivning og teknisk præcision i modellering, glasur og brænding.

Efter 2. Verdenskrig kom Saxbo-stentøjet med som en del af indretningen i den internationale lancering af og den følgende gode modtagelse af dansk møbelkunst og boligstil i begrebet Scandinavian Modern. Hvad kunne stå renere, enklere, mere ædelt på et Wegner-bord end netop en Saxbo-krukke? Saxbo-eventyret står som en central del af den danske kulturarv, men er af uvisse årsager endnu kun punktvis beskrevet og mangler en samlende præsentation.

I den indledende fase kombinerede hun sin tekniske indsigt med Gunnar Nylund (1904-1997) som formgiver og fra 1932 og frem til værkstedets lukning i 1968 særligt med Eva Stæhr-Nielsen. Udstillingens mange indlånte værker viser, hvordan hun over årene også arbejdede sammen med andre markante kunstnere som Hugo Liisberg, Jais Nielsen og Axel Salto, mens andre kunstnere blot fik deres værker brændt på værkstedet. Vejen Kunstmuseum er gradvist ved at opbygge en database over værkstedets produktion.

[planlagt]. *Møller & Bøgely's keramiske Kunstbrænderi.* Vejen Kunstmuseum. Vejen Kunstmuseum arbejder frem mod at præsentere en udstilling om Møller & Bøgelys værksted. Skulle nogen ligge inde med oplysninger om værkstedet, vil museet meget gerne kontaktes på tlf 75 36 04 82 eller per email på museum@vejenkom.dk.

Aabenraa
→13.09.15 *Andalusisk inspiration.* Udstilling med bl.a. Dorthe Krabbe. Banegaarden, Jernbanegade 2, 6200 Aabenraa. Website: www.banegaarden.dk.
Samspillet mellem natur og æstetik er karakteristisk for Dorthe Krabbes keramik. Inspirationen til mønstre og farver kommer fra forskellige rejser, bl.a. til Færøerne, ørkenen i Marokko og bjerglandskabet i Uzbekistan.

Aarhus
Kunstkammeret, Den Gamle By, Viborgvej 2, 8000 Århus C. Website: www.dengamleby.dk. Det topsikrede Kunstkammer i Den Gamle By indeholder vægtige samlinger inden for ure, sølv, porcelæn og fajance.

Sverige

Borgholm - Öland
22.08.15-27.09.15 *Ellen Ehk · unika keramiska objekt*. Halltorp, S-387 21 Borgholm. Website: www.vidamuseum.com.

Gustavsberg
Gustavsberg Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: www.gustavsbergsporslinsmuseum.se.

→06.09.15 *Astri Bergman Taube · hemma i skärgården och ute i världen.* Gustavsberg Porslinsmuseum.

03.10.15-06.12.15 *Ibrahim Elkarim: Hammam*. Gustavsberg Porslinsmuseum. Till grund för utställningsprojektet ligger Elkarims tidigare omdiskuterade projekt ”Hammam”, där han under flera års tid utförde skisser för ett planerat badhus på Östgötagatan på Södermalm i Stockholm. Utgångspunkten för projektet var rummets betydelse för identiteten.

Det bärande elementet i den rumsliga gestaltningen var det traditionella islamiska kaklet. Ambitionen var att hitta ett modernt uttryck i former och färger och att få svensk och islamsk kultur att ”smälta samman”. Elkarim beskriver själv sitt projekt som ett ”konkret inlägg i integrationsdebatten”.

12.12.15-28.02.16 *Stig Lindberg - 100 år*. Gustavsberg Porslinsmuseum. Stig Lindberg föddes i Umeå 1916. Gustavsbergs porslinsmuseum producerar i samarbete med Lars Lindberg en retrospektiv utställning som fokuserar på hans mångsidighet som konstnär.

Gävle
→30.08.15 *Folkhemsfint*. Länsmuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, S-801 28 Gävle. Website: http://www.lansmuseetgavleborg.se.
En färg- och formglad utställning som lyfter fram konstnärer och formgivare vid Gävles keramikfabriker. Utställningens föremål spänner över ett fält som sträcker sig från Svenska Slöjdföreningens satsning på ”vackrare vardagsvara” med sin genomtänkta formgivning till de prydnadsföremål som människor verkligen ville ha.

Göteborg
Röhsska Museet, Vasagaten 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se. Röhsska Museets är stor och mycket varierad: antika vaser, islamsk keramik, utländsk såväl som svensk fajans, porslin från 1700-1800-talen, nutida keramik, bruksvara och konstkeramik. Härtill kommer kinesisk, japansk, koreansk och annan östasiatisk keramik. Museet har också en kakelsamling som bland annat innehåller 35 nedmonterade kakelugnar samt en samling sättugnar. Ordet keramik kommer från grekiskan och betyder krukmakarlera. De olika typerna av keramik delas upp efter hur högt godset bränns och det i sin tur bestäms av vilken sorts lera man använder.

09.02.16-08.05.16 *Lisa Larson*. Retrospektiv udstilling. Röhsska Museet. Sedan 1950-talet tillhör Lisa Larson Sveriges mest folkkära keramiker och exempel på hennes formgivning finns i många hem. Likt få andra har hon förenat en modernistisk, expressionistisk behandling av leran med ett bildmässigt berättande som är direkt och lättillgängligt.

Röhsska museets stora retrospektiva utställning innehåller många av hennes kända modeller men lyfter också fram delar av hennes produktion som varit mindre uppmärksammade.

Utställningen spänner över Lisa Larsons studietid vid Slöjdföreningens skola i Göteborg i början av 1950-talet, via den långa perioden på Gustavsbergs porslinsfabrik, till 1990-talets etablering av den mindre verkstaden Keramikstudion och 2000-talets stora internationella intresse för hennes arbete i bland annat Japan.

Lerverk, Postgatan 8A, Kronhusbodarna, S-411 13 Göteborg. Website: www.lerverk.se.

Sintra, Landsvägsgatan 5, Haga, S-413 04 Göteborg. Website: www.sintra.se.

Helsingborg
Raus stenkärlsfabrik & Art Center, Lokmansgatan 8, S-253 62 Helsingborg. Website: www.rausstenkarlsfabrik.se. 2003 övertogs Raus stenkärlsfabrik av familjen Nakajima som öppnade, Yoshio Nakajima Konsthall & Museum. Tack vare familjen Nakajima, lever Raus stenkärlsfabrik idag med hjälp av, förra ägaren och 3 andra drejare. På Galleriet och Konsthallen finns det en permanent avdelning med Yoshio Nakajimas konst och även uppleva hans atelje miljö.

Yoshio Nakajima är en japansk konstnär som 1966 kom till Sverige och började studera vid Valands konsthögskola i Göteborg. Sedan dess har han varit i Sverige trogen. Numera har han sin atelje på Raus stenkärlsfabrik. Yoshio Nakajima finns representerad på en mängd museer runt om i Sverige, Europa, USA och Japan.

Höganäs
Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganasmuseum.se.

Keramisk center, Gärdesgatan 4B, S-263 39 Höganäs. Website: www.keramisktcenter.se.
Keramiskt center är en stiftelse med uppgift att främja och bevara den keramiska traditionen i Sverige. I anrika lokaler, i Höganäs Keramiks gamla fabrik i anslutning till Höganäs Design Outlet, har vi byggt en samlingsplats, ett nationellt besöksmål och ett kunskapscentrum för keramik i alla dess former.

Här kan du se och köpa keramik av svenska konstnärer och krukmakare. I butiken möter du nya arbeten av nordväst-skånska keramiker. Allt är hantverksmässigt tillverkat. Här finns praktisk brukskeramik för vardagen såväl som exklusiv konstkeramik. I Galleriet och Utställningshallen är der utställ-ningar av varierande slag.

→02.08.15 *Ove Thornblad*. Keramisk center.

→ 09.08.15 *Patrick Nordström*. Väsby Kyrka, S:t Andreas väg 40, S-263 57 Höganäs.
För den intresserade finns möjlighet att gå en vandring på kyrkogården utifrån Frälsarkransen. Det bjuds också på en utställning om Patrick Nordström, keramikern från Väsby som kallats ”det svenska stengodsets fader”. Två urnor som i vanliga fall finns på museet kommer att visas.

→06.09.15 *Eva Bengtsson*. Konsthallen, Höganäs Museum. *Jag vill helt enkelt göra vackra och spännande saker med budskap om att bejaka livet. Det är roligt om det jag gör ger en upplevelse av positiv energi, skönhet och spänning. I keramiken är också känslan i det keramiska materialet viktigt, bränningarna, lerorna, färgerna och glasyrerna.*

→27.09.15 *5 Hertha Bengtson-stipendiater*. Keramisk center. Hertha Bengtson var en av Sveriges främsta keramiker och formgivare under andra hälften av 1900-talet. Hon arbetade för Rörstrand i över tjugo år och var under några år på 1960-talet även verksam i Höganäs. Som frilansande konstnär samarbetade hon med bland annat Rörstrand.

→11.10.15 *Keramiken från Laholm.* Bogudgivelse. Mellanrummet, Höganäs Museum.

→03.01.16 *Salt - en utställning om saltglaserad keramik*. Keramisk center. I år hyllar vi vårt keramiska arv, den grund som Keramikbygden vilar på. Den saltglaserade keramiken står i centrum för en utställning som spänner över flera hundra år, över gränser, genom Europa. Där besökarna möter keramiker, drejare och konstnärer in i vår tid. Från de medeltida vinkrusen, de råbarkade industrikärlen, de kära krukorna i mormors skaf-feri till trädgårdens utekök och dagens unika keramikkonst.

10.10.15-03.01.16 *Yayoi Kioyta Malm*. Keramisk center.

10.10.15-06.01.16 *Höganäs kommuns keramikstipendiat år 2015*. Keramisk center. Varje år delar Höganäs Kommun ut ett stipendium på 30.000 kronor till en keramiker, och i Gal-leriet på Keramiskt center visas 2015 års vinnare. År 2013 gick stipendiet till Bente Brosbøl Hansen (DK) och 2014 till Signe Persson-Melin.

01.11.15-30.12.15 *Johan Thunell.* Galleriet, Höganäs Museum.

Lidköping
→22.08.15 *Hertha Hillfon - en vildkatt bland keramikens hermeliner.* Rörstrand Museum, Fabriksgatan 4, S-531 30 Lidköping. Website: www.rorstrand-museum.se.
Hertha Hillfon (1921-2013) slog igenom i slutet av femtiotalet och var verksam i 55 år till sin död, då hennes ugn fortfarande var varm. I sin ateljé utanför Stockholm skapade hon under decennier en egen värld av skulpturer, väldiga ansikten, byster, fat och bruksgods. Hon sägs ha drejat en skål om dagen, som en meditation. ”Skålen är mitt mantra”, sade hon. Hillfons ke-ramik i stor skala prydde offentliga rum, bankpalats, museer och bostadsområden. Många kände till hennes Astrid Lindgren-skulptur, de mäktiga baggarna och de naturalistiska bröden, tygen och barnen; vardagslivet fångat i följsam, expressiv terrakotta. Det var inte svårt att tycka om hennes keramik, den var handfast och konkret, ändå fylld av vänlighet och förunderlig materialmagi.

1959 hade Rörstrand som första icke-engelska porslinsfabrik inbjudits att ställa ut på det anrika Victoria & Albert museum i London. Fabriken slog på stort både med sin historia och sin moderna design. Kanske var det Rörstrands största stund. Det var då Hertha Hillfons Rörstrandsäventyr startade. Hon hade just fått sitt genombrott, hyllades av press och kritiker som en ”vildkatt bland keramikens hermeliner”. Hillfon var det hetaste keramiska namnet. Fabrikens vd Fredrik Wehtje bad henne komma till Lidköping och arbeta på fabrikens konstavdelning inför utställningen. Hertha Hillfon kom, såg…och lämnade fabriken.

Trots att hon fick uppbackning, teknisk hjälp, fina glasyrer och drejare, trivdes hon inte i industrin, utan längtade hem till atel-jén, mannen, arkitekten Gösta Hillfon och deras barn. Arbetet i Lidköping varade bara några veckor, men gav ändå spännande resultat. I museets samlingar finns expressiva lerbyggen som skiljer sig från fabrikens övriga konstgods, ”något bakat, blått som spretade litet”, som hon själv mindes dem. Skulpturerna visades på den glansfulla utställningen i april-maj 1959 och Hillfon kom till vernissagen. Det sägs att hon stod blyg i ett hörn, tills en engelsk journalist förbarmade sig över henne och bjöd på lunch. Så slutade Hertha Hillfons korta, fascinerade äventyr på Rörstrand. Lerbyggena fortsatte hon med i sin egen ateljé.

På utställningen visas de sällsynta objekt hon gjorde, tillsam-mans med inlånade föremål från Hillfons hem, som nu är tänkt att bli museum. Även material och föremål från utställningen i London 1959 visas. Utställningen är ett samarbete mellan Rör-strand Museum, Konsthallen i Lidköping och Strandverket på Marstrand och fler verk av Hertha Hillfon finns att beskåda på Konsthallen i Lidköping under sommaren.

→22.08.15 *Hertha Hillfon - en vildkatt bland keramikens hermeliner.* Lidköpings konsthall, Stenportsgatan, S-531 30 Lidköping. Under sommaren 2015 visar Lidköpings konst-

hall och Rörstrands museum en utställning om Hertha Hillfon. Hon ses som en av 1900-talets främsta svenska konstnärer. På Rörstrand museum fokuserar utställningen på hennes unika konstnärskap och det faktum att hon under 6 veckor i slutet av 50-talet arbetade och bodde i Lidköping. I Lidköpings konsthall visas konstverk som belyser Hertha Hillfons fascination av att skapa både i deg och lera.

→23.08.15 *Ostindia - en porslinsdröm om fjärran östern*. Rörstrand Museum. Det vilar ett romantiskt skimmer över Rörstrands servis Ostindia. Den blå dekoren berättar en saga om det förnämsta material vi nordbor fick uppleva när kinesiskt porslin kom hit med Ostindiska kompaniets skepp på 1700-talet. Porslinet förde med sig den kinesiska stilen, som levde kvar i miljöer, textilier och porslinsdekorer. Införseln av kinesiskt porslin via dessa seglatser bidrog även ytterst till att flera europeiska porslinfabriker startades i början av 1700-talet, däribland Rörstrand.

För att fira Ostindiska kompaniets 200-årsjubileum 1931 skapade Rörstrand servisen Ostindia. Vid den här tiden låg Rörstrands porslinsfabrik på Hisingen i Göteborg. Inspiration till dekoren kom från en skärva av en ostindisk tallrik från det förlista skeppet Götheborg. Skärvan hade sparats i ett skåp i fabrikschefen Knut Almströms rum, där hans fru Emmy upptäckte den. Hon fick en idé och skrev en lapp: ”Knut, jag tycker du ska göra något av den här.” Sagt och gjort. Ett mönster målades upp och nya 1700-talsinsinspirerade former togs fram i ett samarbete mellan formgivaren och keramikern Nils Emil Lundström och modellören Aage Lindahl. Servisen på 32 delar med koppartryckta blomster på ljusblått flintgods lanserades 1932.

Ostindia blev snabbt folkkär och seglade genom 1900-talets alla stilar och trender. År 2000 valdes den till ”Århundradets servis”. Med dekoren Ostindia + förnyades servisen en tid med förstorade detaljer och idag finns Ostindia Floris, där det karaktäristiska mönstret blommar ut i ett myllrande bladverk. Idag är Ostindia Rörstrands mest älskade och äldsta servis i produktion.

→23.08.15 *Hertha Bengtson – pionjär i porslin.* Läckö Slott, S-53199 Lidköping. Website: www.lackoslott.se. Under sommaren 2015 lyfter vi fram en av Rörstrands mest banbrytande formgivare, Hertha Bengtson. Hon var en av fabrikens främsta tolkare av parollen “vackrare vardagsvara” under 1950-talet och såg det som ett kall att skapa såväl vackra som funktionsdugliga serviser. Hon är nog mest känd för sina odödliga servisklassiker Blå Eld och Koka Blå men i utställningen får man även stifta bekantskap med hennes konstproduktion.

Lund

10.05.15→. *Världen på Kulturen.* Kulturen, Tegnersplatsen, S-22104 Lund. Website: www.kulturen.com. I en stor utställning som sträcker sig över tre våningar i Herrehuset får du möta Kulturens stora samling av keramik från olika delar av världen, tillsammans med många andra föremål som ska förstärka upplevelsen och kunskapen om andra kulturer - masker, bronskärl, textilier och vapen. Herrehuset som utställningen visas i har genomgått en omsorgsfull renovering för att med sin nya utställning bli öppet och tillgängligt för alla. Hiss och nytt trapphus har byggts för att uppfylla moderna krav på tillgänglighet och brandsäkerhet. Montrar håller på att konstrueras om enligt nya säkerhetskrav och för att rymma en ny utställning.

Kulturmöten. Utställningen Världen på Kulturen kommer att visa hur Sverige mottagit impulser från omvärlden långt innan dagens globalisering, hur kulturmöten påverkat oss och gjort Sverige till en del av ett större sammanhang. Främre Orienten har tidigt via Mellanöstern och medelhavsområdet påverkat den europeiska kulturen. Kina och Ostasien har påverkat Europa via handel längs Centralasiens sidenvägar och senare genom de Ostindiska Kompaniernas handel över världshaven. Religioner, konstnärliga och vetenskapliga idéer har spridits genom dessa möten. Teknik, kunskap och ömsesidiga relationer har byggts upp.

En av nordens största keramiksamlingar. Vår samling av keramik är en av de största och mest betydande i Norden och kan berätta om viktiga händelser och utbyte mellan kulturer. Här finns Kinas keramik från äldsta tider fram till 1700-talets importerade ”vita guld”. Islamisk kultur och konst lyfts fram genom fajanser från Persien och Mellanöstern och i de spansk-moriska fajanserna. Renässansens fajanser från Spanien, Italien och Holland möter det kinesiska porslinet och en europeisk porslinstradition utvecklas bland annat i Meissen. Den sprids med hantverkare över Europa och även till Sverige, först med fajanstillverkning vid Rörstrand och Marieberg och senare i porslin.

Sjöbo

→15.08.15 *Elfstrands krukmakeri*. Museum - Utställning. Elfstrands krukmakeri, Valsgatan 1, S-275 80 Sjöbo. Website: www.sjobo.se. Övrig tid enligt överenskommelse. Sjöbo var en av Skånes viktigaste krukmakarorter runt sekelskiftet 1900. En rest från denna tid kan beskådas på Elfstrands krukmakeri, ett arbetslivsmuseum tillhörande Sjöbo kommun. Sommartid arrangeras även utställningar av samtida keramiker i den gamla krukmakeriverkstaden.

Elfstrands är ett unikt arbetslivsmuseum genom att den gamla keramikverkstaden är så gott som intakt. Den levandegör den gamla hantverksmiljön och det tar vi till vara i vår utställningsverksamhet.

I bostadshuset finns en permanent utställning av Axel och sonen Albert Elfstrands bruks- och prydnadskeramik. Axel Elfstrand arbetade som lärling hos keramiker Nils T Lundholm. År 1888 flyttade Lundholm sin verksamhet till Grimstofta utanför Sjöbo centrum och ett år senare sålde han krukmakeriet till sin lärling Axel. Sonen Albert fortsatte i sin fars fotspår. Krukmakarna tillverkade främst bruksföremål för hushållen. Albert var verksam fram till sin död 1987.

Stockholm

→16.08.15 *Hertha Hillfon.* Liljevalchs, Djurgårdsvägen 60, S-115 21 Stockholm. Website: www.liljevalchs.se. Hertha Hillfon (1921-2013) rörde sig ledigt mellan konstens alla fält: från experimentella lerbyggen till vardagens rekvisita, från abstrakta experiment och bruksföremål till symboliska

stoder och porträtt. Hon utsmyckade folkhemmet och porträtterade dess gestalter. Liljevalchs presenterar konstnärskapet men också den magiska miljön runt hemmet och ateljén i Mälarhöjden.

Utställningen är en hyllning till Hertha Hillfons konstnärskap genom en lustfylld biografisk verksresa, från det tidiga till det sena. Det är också ett försök att i två salar via monumentala bilder återkalla känslan i uterummet och ateljén som ritades av maken Gösta Hillfon. Här bodde och skapade Hertha Hillfon under mer än fem decennier, ända fram till sin död i oktober 2013.

19.09.15-07.10.15 *Kim Holm*. Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Tlf +46 8 644 46 00. Website: www.kaolin.se.

blås&knåda, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.blasknada.se. Tlf +46 8 64 27 767.

Tomelilla

29.08.15-01.11.15 *Signe Persson-Melin.* Tomelilla Konsthall, Centralgatan 13, S-273 30 Tomelilla. Website: www.tomelilla.se.
Signe Persson Melin är en av våra mest kända och framstående keramiker och formgivare. Hon har blivit känd för sina enkla, användarvänliga bruksprodukter, av vilka många har blivit svenska formklassiker. Med fokus på vardagens funktionella ting har hon utvecklat en särpräglad, men ändå allmängiltig konstnärlighet, som har omsatts i såväl industriprodukter som egenhändigt tillverkade konsthantverksföremål. Hon har även gjort ett flertal stora offentliga utsmyckningar och finns representerad på ett flertal muséer i Sverige och runt om i världen, men även i många svenska hem.

Uppsala Ekeby

→22.11.15 *Hjördis Oldfors (1920-2014).* Uppsala Konstmuseum, Drottning Christinas väg 1E, S-752 37 Uppsala. Website: www.uppsala.se/konstmuseum.
Utställningen Hjördis Oldfors (1920–2014). Tropicana, Palma och andra serier är en fortsättning på Uppsala konstmuseums satsning att lyfta fram några framgångsrika keramiska formgivare som varit verksamma vid Upsala-Ekeby. Årets utställning är en hyllning till Hjördis Oldfors, verksam i Uppsala 1952–59. Våren 2014 gick hon bort i hög ålder och var därmed den sista betydande formgivaren som fick uppleva företagets storhetstid på 1950-talet.

Hjördis Oldfors stod som formgivare och i sitt konstnärskap för enkelhet, stramhet, konsekvens och abstraktion. Hennes stil var elegant och formsäker. I ristade linjer och dekorer, i det svarta mot det vita, i kontrasterande geometriska ytor och former har hon fångat tidsandan i populära och framgångsrika föremålsserier som Trio, Atoll, Pingvin och Kokos. Hennes produktion ger en god bild av 1950-talets formspråk och retrotrenden har gjort Hjördis Oldfors produkter eftertraktade på en växande andrahandsmarknad.

Hjördis Oldfors tid vid Upsala-Ekeby speglar 1950-talet, de kvinnliga konstnärernas decennium vid industrin. Hon har själv kallat sin tid vid Upsala-Ekeby för ”de åtta goda åren”. Vid sidan av Hjördis Oldfors var Ingrid Atterberg och Mari Simmulson de tongivande konstnärerna under det årtionde som fått epitetet ”en lycklig konstnärlig guldålder”. Företaget blomstrade, försäljningssiffrorna pekade uppåt och den konstnärliga kvaliteten var hög.

Men Hjördis Oldfors visade också andra sidor av sitt konstnärskap efter åren i Uppsala. Mot slutet av 1960-talet flyttade hon till Teneriffa där hon bl a ägnade sig åt textilkonst och måleri. Ett tidigare okänt material som består av mönsterrapporter för antingen tyg eller tapeter visas i utställningen. Sannolikt kommer också skisser i akvarellteknik för dam- och herrskor, lätta sandaler, eleganta lågskor och stövletter, från tiden i Spanien.

Uppsala konstmuseum vill tacka Upsala-Ekebysällskapets medlemmar för engagemang och lån av föremål till utställningen, liksom Grödinge Antik & Design som generöst lånat ut sin Oldforssamling. Kent Strömberg och Jessica Jefferyd, Hjördis Oldforssamlare, har med sin expertis bidragit till en personligt hållen text om sin samlarfavorit. Sist men inte minst vill konstmuseet tacka Hjördis Oldfors familj för allt stöd inför arbetet med utställningen.

Vallåkra

Wallåkra Stenkärlsfabrik, Drejarstigen, S-260 30 Vallåkra. Website: http://www.wallakra.com.
Wallåkra Stenkärlsfabrik är en kvarleva från nordvästskånsk hantverks- och industriepok. Fabriken ligger naturskönt inbäddad i Rååns dalgång. Här tillverkasfortfarande stenkärl, brunglänsande krukor och krus från traktens lera. Allt drejas för hand och bränns sedan i den stora koleldade rundugnen. Vår krog är belägen i ettmagasinhus från förra sekelskiftet, med en porlande bäck rakt under. Till Wallåkra Stenkärlsfabrik beger sig människor för att såväl lära sig att dreja, äta god mat i kulturhistorisk miljö och uppleva naturen. Men även för att delta i någon av våra säsongsaktiviteter som grillkvällar under sommarhalvåret och julbor under vintertid.

Som besökare har man möjlighetatt följa hela produktionskedjan från lerfyndighet till färdig produkt. Man kan också prova på att dreja, äta god mat och njuta av den vackra naturen som omger fabriken.

Visby - Gotland

14.06.15→ *Tyra Lundgren*. Permanent udstilling. Gotlands Konstmuseum, S:t Hansgatan 21, S-621 56 Visby. Website: http://www.gotlandsmuseum.se/ konstmuseet.
Tyra Lundgren (1897-1979) är en av våra mest mångsidiga konstnärer, verksam som målare, tecknare, grafiker, keramiker, glaskonstnär och textilformgivare. Hon var också konstkritiker, skribent och författare. Hon levde och verkade i Sverige, Finland, Frankrike och Italien, med längre resor också i Grekland, Mexico och USA. Hon var pionjär inom många områden och innehade roller som sällan var möjliga för kvinnor i den tid hon verkade.

Vid sin bortgång 1979 donerade Tyra Lundgren en stor del av sin konstnärliga kvarlåtenskap till Gotlands Fornvänner. Utställningen lyfter fram hennes breda konstnärskap och verksamhet i ett stort antal väl valda exempel ur Gotlands

Museums samlingar, men berättar också om hennes position på konstfältet och om de nätverk hon rörde sig i.

Ystad
→20.09.15 *Slow Art*. Udstilling med bl.a. Jane Reumert. Ystads konstmuseum, St. Knuts torg, S-271 80 Ystad. Website: www.ystad.se/kultur. Slow Art presenterar en rörelse inom konst och konsthantverk där teknik, material och arbetsprocess har getts en särskild betydelse. Se ett 30-tal föremål i silver, textil, glas och keramik; alla unika och omsorgsfullt gjorda.

Verken som visas har alla utförts i långsamma och ofta omständliga arbetsprocesser. Flera av konstnärerna har utvecklat helt egna tekniker för att nå de specifika uttryck de sökt, andra har valt att arbeta på samma sätt som hantverkare har gjort i flera sekler före dem. Hantverksprocessen i sig tillför värden som ett maskintillverkat föremål saknar. Värden som handlar om mänsklig närvaro och tid. Det handlar om att göra saker väl istället för snabbt, att värdera kvalitet istället för kvantitet.

I detta sammanhang står inte Slow Art för ett specifikt estetiskt uttryck. Tvärtom samlar begreppet såväl relativt traditionella former och tekniker som nyskapande uttryck och innovativa hantverkstekniska lösningar. Flera av de föremål som visas i utställningen befinner sig i gränslandet mellan konsthantverk och konst. Den gemensamma nämnaren är den långsamma tillkomstprocessen.

Örnsköldsvik
Hans Hedberg Museum, c/o Örnsköldsviks Turistbyrå, Lasarettsgatan 5, S-891 33 Örnsköldsvik. Website: www.hanshedbergmuseum.se.

Finland

Helsinki
Design Museum, Korkeavuorenkatu/Högbergsgatan 23, SF-00120 Helsinki.Website: www.designmuseum.fi.

Design Museum Arabia, Hämeentie 135, SF-00560 Helsinki. Design Museum Arabia is in the former facilities of the largest ceramics factory of the Nordic countries with a history of 140 years. The permanent exhibition displays the history and products of the Arabia factory since the late 19th century. The Museum's Gallery is a venue for temporary exhibitions on themes from history to the present day.

→31.12.16 *Käraste Kicken - Designer Greta Lisa Jäderholm-Snellman.* Design Museum Arabia. Artist and designer Greta-Lisa Jäderholm-Snellman (1894-1973) worked in France, at the Sèvres porcelain works among other factories, and designed glass for the Riihimäki and Iittala glassworks in Finland.

England

Bath
Beaux Arts Bath, 12-13 York Street, Bath BA1 1NG. Website: www.beauxartsbath.co.uk. Se website for udstillingsinformation.

Bowness-on-Windermere
→06.09.15 *Yellow Wallpaper with Emilie Taylor*. Blackwell, The Arts & Crafts House, Bowness-on-Windermere, Cumbria LA23 3JT. Website: www.blackwell.org.uk.

Cardiff
→04.10.15 *Fragile?* National Museum of Wales, Cathays Park, Cardiff, Wales CF10 3NP. Website: www.museumwales.ac.uk.
Did you ever expect to visit a ceramics exhibition and be asked to bring your vinyl collection along with you? Or to be invited to walk over and destroy one of the exhibits?

Fragile? showcases the beauty and diversity of contemporary ceramic practice. The exhibition ranges from traditional vessels to works which explore the nature of ceramic as a material. The exhibition brings together key works from the collection of Amgueddfa Cymru - National Museum Wales, including ceramic works by Richard Deacon and Felicity Aylieff, as well as featuring pieces from the archaeology, industry and botany collections.

Filling all six contemporary art galleries at National Museum Cardiff, the exhibition also includes significant loans from the Victoria and Albert Museum and the Derek Williams Trust.

Alongside these are three major innovative installations by artists who reassess the traditional experience of ceramics in a museum. Phoebe Cummings invites you into her imagined world of raw modelled clay, Clare Twomey challenges you to walk across and break a sea of bone china tiles and Keith Harrison requests that you help to break down his slip-filled speaker system by playing records through it.

Also on view are works by four Wales-based artists - Claire Curneen, Walter Keeler, Lowri Davies and Adam Buick - shown together with specially commissioned films that delve into each maker's creative process.

Farnham
University for the Creative Arts, Falkner Road, Farnham, Surrey GU9 7DS. Website: www.csc.ucreative.ac.uk.

→12.12.15 *Academic Choice.* University for the Creative Arts.
The collections of the Crafts Study Centre cover a diverse range of materials from ceramics, furniture, textiles to lettering and calligraphy. They are supported by very significant archives, from craft studios as well as craft organisations. The Director of the Museum of Arts & Design, New York Dr Glenn Adamson has called the Centre 'Britain's memory bank for

craft' with the word bank suggesting 'a vault containing untold riches'.
The vault has been opened for this exhibition by an individualistic group of Academic staff from the University for the Creative Arts. Some have specialist knowledge of modern and contemporary craft, and some are experts in other fields of practice such as contemporary photography and fine art. They have selected a compelling and idiosyncratic body of work for the exhibition, drawing across the whole range of the collections, but observing them and writing about them with critical insight and sometimes personal accounts. It is a means of looking at the collections in an entirely new way.

06.10.15-12.12.15 *Some English Slipwares*. University for the Creative Arts.
The exhibition reflects on the development of slipware in English studio ceramics. It takes as a starting point works by Bernard Leach and Michael Cardew drawn from the Crafts Study Centre's collections and counterpoints these pieces with work of the present day. This juxtaposition enables us to consider slipware both as a means of decorating domestic tablewares and as a means of individual artistic expression. Ceramic artists today have re-interpreted the use of slip, and whilst they have referred back to historic examples (particularly late 17th century examples by Thomas Toft) their approach is often highly individual.

The exhibition shows work that operates within the normal convention of slipware decoration, showing how the genre has developed incrementally, and it presents work that is more sculptural, painterly or political in its intensions. The exhibition also includes some experimental work indicating how some ceramic artists dallied with slipware before moving on to other methods. The exhibition includes work by Bernard Leach, Michael Cardew, Henry Hammond, Joanna Wason, Emilie Taylor, Phillip Leach, Frannie Leach, Clive Bowen, Dylan Bowen, Mary Wondrausch, Alison Britton and Simon Carroll.

18.11.15 *True and Naked Work: The Pottery of Richard Batterham*. Lecture by Professor Simon Olding - Director of the Crafts Study Centre. Talk: 6.00pm-7.00pm Reception: 5.30pm-6.00pm. Tickets priced £5.00 are available from the Crafts Study Centre and must be booked in advance. University for the Creative Arts.
Richard Batterham is a towering figure in British studio ceramics. He has been making work in Durweston, Dorset, since 1959, 'rooted in one dear familiar place'. Batterham was introduced to pottery by Don Potter who taught sculpture, pottery and metalwork at Bryanston School. After a period working in The Leach Pottery, St Ives, Batterham established his own workshop, building a new pottery in 1966 and a new kiln in 1967. He fires his kiln 'of Korean ancestry' five or six times a year. His pots make reference, as Leach's did before him, to earlier exemplars from Korea or English medieval pottery. His work, however, has an unmistakeable personal signature: they have been called 'warm in spirit, fresh and eminently tactile'. This lecture discusses his work in the context of modern studio pottery, particularly in relation to work by Bernard Leach and Katharine Pleydell-Bouverie and is illustrated with works from private collections as well as the collections of the Crafts Study Centre. Batterham was a Trustee of the Crafts Study Centre from 1972 to 1976.

London
Victoria and Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL, London.
Website: www.vam.ac.uk.

Contemporary Ceramics Centre, Great Russell Street 63, Bloomsbury, London WC1B 3BF. Website: www.cpaceramics.com. Se website for information om udstillinger.

Erskine, Hall & Coe, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.erskinehallcoe.com.

Marsden Woo Gallery, 23 Charlotte Road, Shoreditch, London EC2A 3PB. Website: www.marsdenwoo.com.

→05.09.15 *All galleri artists with invited guests. Many a Slip: invited artists juggle with the domestic symbol of 'the cup'.* Marsden Woo Gallery. Marsden Woo Gallery is delighted to announce our most ambitious group show to date in the form of "Many a Slip", guest-curated by Marsden Woo Gallery artist and renowned British ceramicist Alison Britton.

Britton writes, 'the cup is an object of much interest to me though a thing I rarely make. I have been collecting cups from foreign cities and flea markets and china shops for 40 years. The cup is a fundamental thing, a basic prop of human culture and civilisation'.

We have invited leading designers, artists and writers, reflecting the wide scope of our exhibition programme and interests, to take part in this project in the broadest possible sense. Visitors should look forward to an explosion of imaginative response from each of our gallery artists alongside a diverse selection of over 50 participants including Glenn Adamson, *Karen Bennicke*, Quentin Blake, David Clarke, Sarah Campbell, *Malene Hartmann Rasmussen*, Rob Kesseler, Jock McFadyen, Maria Militsi and Richard Slee.

03.09.15-26.09.15 *Marcus O'Mahony*. Contemporary Ceramics Centre. His work is mainly wheel-thrown functional reduction stoneware, which is decorated by drawing, combing, stamping and faceting into the wet clay. The work is fired in one of two kilns, a catenary-arch gas fired kiln or a three chambered wood-fired kiln.

→03.01.16 *Blue and White · Printed Ceramics.* Gallery146, Victoria and Albert Museum.
Blue-and-white printed ceramics are a pronounced British phenomenon with continued appeal for potters, artists and consumers. At its very best ceramic printing in blue results in a high-quality, technically precise and aesthetically pleasing decoration, enabling a rapid design response to society and culture.

This display features the wide variety of designs and decoration used in blue-and-white printed ceramics in Britain from the 1750s to present day, in both industrial and art production, demonstrating how these objects reflect British society, culture and interpret the wider world.

10.09.15-02.10.15 *Ruth Duckworth*. Katalog. Erskine, Hall & Coe.
Ruth [Duckworth 1919-2009] seldom drew her pieces prior to creating something. She would come into her studio in the morning and begin what she called, "playing". She would just begin making a form, experimenting with it continually until, as she used to say, "it would make me smile". Then she knew she was on to something and she would complete the piece.

The variety of art works she created sometimes bewildered many of the collectors and curators who followed her work. They were mystified by the range of the creations that came from her studio. She loved developing new shapes and forms, and it was truly amazing the variety of work that she was able to produce.

This exhibition gives some sense of the variety. Chosen from her personal collection, most of the pieces were favourites of Ruth's. Some have been exhibited in museums, but they were always returned to her home for her to enjoy. She loved the beauty of them and they made her life complete. *Thea Burger*.

08.10.15-07.11.15 *Paul Philp*. Contemporary Ceramics Centre.
Paul Philp has been making pottery for forty years. Each of his pieces is built by hand by a slow process allowing the work to evolve naturally often combining a mixture of clays which, because of the different shrinking ratios, cause cracking and fissures. Experiments with different forms of crude iron, often combined with tin oxide result in a range of extraordinary deep red surfaces with ceramic colours used only with restraint.

Though all work is fired to about 1260º C, the length and number of firings and the finishing techniques differ on each piece with many fired up to five times. Slips and a very basic dry ash glaze may be applied in varied ways by dipping, dry glazing over a raw or fired-on slip, creating great differences in the finished result.

18.11.15-19.12.15 *Martin Smith.* Marsden Woo Gallery.
A key figure in British ceramics, Martin Smith trained at Bristol Polytechnic Faculty of Art and the Royal College of Art. Smith sees himself as an artist, designing his work with the mindset of an architect and meticulously planning each piece. He uses a pared down minimalism, working within the confines of a particular set of geometric forms, making subtle rotations and reversals that alter the works entirely. His latest series is characteristically precise and rigorous, yet quietly sensuous; a tension that is played out between the complex illusion of the surface and concise simplicity of form.

Since the start of his career in the late 1970s, Smith has exhibited internationally and examples of his work can be found in many public collections worldwide. A major retrospective was held at the Museum Bojimans Van Beuningen, Rotterdam, in 1996 and in 2001 he made Wavelength, a site-specific work for Tate St. Ives. As well as his work in the field of ceramics, he is also known for his multi-disciplinary approach to design and site-specific furniture. He is Professor of Ceramics and Glass at the Royal College of Art.

Norwich
→15.11.15 *Tony Birks.* A Passion for Pots. Sainsbury Centre for Visual Arts, Norwich research Park, University of East Anglia, Norwich NR4 7TJ. Website: www.scva.ac.uk.
For the last fifty years Tony Birks (1937-2014), writer, artist and collector, has been one of Britain's key figures in the crafts, and a principal figure in the world of studio pottery. One aspect of Birks' obsession with pottery was the wonderful collection that he accrued over the years of British, American and European pots, including early and rare examples by Mick Casson, Ewen Henderson, Gordon Baldwin, Andrew Lord, Anthony Hepburn, Richard Batterham, Claude Champy, Takeshi Yasuda and Robin Welch. All of which will be on display at the Sainsbury Centre. The sensibility that comes through is that of a man deeply interested in ceramics as a vehicle for abstract form and surface.

Tony Birks contributed to a major exhibition held at the Sainsbury Centre for Visual Arts in 1990; Lucie Rie, Hans Coper and their Pupils and wrote for the accompanying book. Many consider this to be a seminal event in establishing Rie, Coper and the grand generation that came after them. It also consolidated a friendship and professional association with Robert and Lisa Sainsbury, who were interested in much the same aspects of modern ceramics. A string of books preceded and followed this exhibition, and reinforced the position of modern ceramics and Birks' position as its champion; Art of the Modern Potter and The Complete Potter's Companion are among his most influential books, along with writings about modernist potters including Hans Coper, Lucie Rie, Ruth Duckworth, Gabriele Koch and Claudi Casanovas.

Oxford
→29.08.15 *Breaking Molds · Potters of Japan that Expand on Traditions*. Oxford Ceramics Gallery, 29 Walton St, Oxford OX2 6AA. Website: www.oxfordceramics.com.
Traditional pottery in Japan has a rich and long history starting with vessels for daily usage, which morphed into Tea wares, and then some became purely non-functional sculpture objects. Long-time Japan resident and noted writer-gallerist Robert Yellin will offer a look at how tradition is expanding and who some of the main artists are who are breaking the mold.

Ruthin
→20.09.15 *Welsch Collection II.* Gallery 3, Ruthin Craft Centre, Centre for Applied Arts, Park Road, Ruthin, Denbighshire, Wales LL15 1BB. Website: www.ruthincraftcentre.org.uk.
Exhibition with Adam Buick, Claire Curneen, Lowri Davies, David Frith, Margaret Frith, Anne Gibbs, Julia Griffiths Jones, Ashraf Hanna, Louise Hibbert, Catrin Howell, Walter Keeler, Jin Eui Kim, Claudia Lis, Anna Noël, Paul Preston, Matt Sherratt and Audrey Walker.

St. Ives
Leach Pottery, Studio & Museum, Higher Stennack, St Ives, Cornwall TR26 2HE. Website: www.leachpottery.com.

→05.09.15 *Emmanuel Cooper: Connections & Contrasts*. Katalog. Leach Pottery Cube Gallery.
Dr Emmanuel Cooper OBE, 1938-2012, was a distinguished craftsperson, curator, writer, teacher and broadcaster. His pots are represented in numerous public and private collections, both in the UK and overseas. He authored nearly thirty books and was the founder and editor of one of the world's leading craft magazines, Ceramic Review. For over a decade, Emmanuel Cooper was visiting Professor of Ceramics and Glass at London's Royal College of Art, and a regular broadcaster on television and radio. He was appointed OBE for his services to art in 2002.

His skills, first honed through the production of repeat domestic tableware at his London workshops, were increasingly expressed in the more nuanced making of individual artistic pieces. His glazes, surfaces, and forms, speak of the urban environment, from deeply textured detail to soft vibrant colours often accentuated with the addition of subtle gold highlights.

This major exhibition of Emmanuel Cooper's ceramics is a fitting recognition of Emmanuel's place in the story of studio ceramics.

Emmanuel Cooper: Connections & Contrasts examines his work and career in the context of Leach, especially his relationship to Bernard Leach which began with a speculative letter from Emmanuel, in 1967, and turned full-circle, in 2003, with the publication of Emmanuel's detailed biography of Bernard. Indeed, Emmanuel became the chronicler of the wider Leach family of potters with books on both David and Janet, making him a central figure in the recent Leach story.

This exhibition features nearly 50 pots from the Emmanuel Cooper estate, alongside a small group of his production tableware, and also reveals a more personal side to Emmanuel's work by showing some of his sketch books and other documents and drawings. There is also an additional display in the Old Pottery with images of Emmanuel throwing, in the late 1960s, alongside pictures of his workshop taken in his absence in 2012. These images feature on either side of Emmanuel's kick-wheel which has been installed in the Museum.

→06.09.15 *Glaze Alchemy*. Leach Pottery. The Leach Pottery proudly presents Glaze Alchemy, a colourful and engaging exhibition of work by 6 potters and ceramicists whose practice progressively engages with glazed surfaces and effects.

12.09.15-14.11.15 *Robin Welsch*. Leach Pottery.

28.11.15-14.01.16 *Doug Fitch & Hannah McAndrews*. Leach Pottery.

Stoke-on-Trent
The Potteries Museum & Art Gallery, Bethesda Street, City Centre, Stoke-on-Trent ST1 3DW. Website: www.stokemuseums.org.uk. Our ceramic collections include the finest collection of Staffordshire ceramics anywhere in the world, reflecting the City's heritage as the centre of the English ceramics industry. It also includes the most comprehensive collection of British 20th century studio ceramics. As well as British ceramics, we have significant collections of ceramics from all over the world and ranging from the Neolithic to the present day.

The collection is internationally renowned and includes a large collection of Staffordshire and salt-glazed stonewares. The 18th and 19th centuries are very well represented with collections of the major Staffordshire factories such as Wedgwood, Spode, Minton and less well known factories such as that of William Greatbatch. The museum also has significant collections of figures, including the Elizabeth Marianne Wood Collection of 18th and 19th century figures and the Pugh Collection of Victorian Staffordshire portrait figures.

Our Art Pottery collection is extensive, with masterpieces from Doulton, Bernard Moore, Ruskin, Pilkington and Bullers, amongst others.

Studio pottery is one of greatest strengths, with superb collections of the pioneer studio potters Bernard Leach, Hamada Shoji and Michael Cardew amongst others. These collections are complemented by our collections of world ceramics, which include East Asian ceramics, Italian Renaissance maiolica and Islamic pottery.

The gallery includes a technical section illustrating the production techniques of pottery and also includes more unusual collections, such as the Keiller collection of 667 cow creamer jugs and the Marjorie Davies collection of nearly 300 frog mugs.

Wedgwood Museum, Wedgwood Drive, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ER. Website: www.wedgwoodmuseum.org.uk.
The Wedgwood Collection, one of the most important industrial archives in the world and a unique record of over 250 years of British art, is under threat of being separated and sold off. The Art Fund now has the opportunity to purchase it for the nation intact, provided the final £2.74m of a total £15.75m fundraising target can be raised by 30 November 2014. Ja sådan skrev man i begyndelsen af 2014, men heldigvis lykkededes det at skaffe de fornødne midler i tide:

The Art Fund's purchase of the Wedgwood Collection, its gift to the V&A, and its loan from the V&A to Waterford Wedgwood Royal Doulton were all confirmed in back to back transactions on 1 December 2014, ensuring the collection will remain on display at the Wedgwood Museum in Barlaston.

As result of the Waterford Wedgwood Royal Doulton £34 million redevelopment project of the factory site realised in 2015, the existing museum became part of the World of the Wedgwood - a visitor experience designed to takes visitors behind-the-scenes of the headquarters in Barlaston. Situated on

the sprawling 240-acre Wedgwood estate, at the heart of the area known as The Potteries, the World of Wedgwood also features factory tours, ceramic making, studio visits, tearoom and a flagship store.

The museum is home to 3,000 items from the incredible collection, which are used to tell the story of Josiah Wedgwood, his family, and the company he founded over 250 years ago in 1759. The collection is displayed chronologically from the 1700s to today. The museum was awarded the Art Fund Prize for Museum of the Year in 2009.

The Collection contains over 80,000 works of art, ceramics, pattern books, models, factory equipment, photographs, manuscripts and correspondence, exploring every possible aspect of Wedgwood's fascinating 250-year history. It also features associated paintings and artwork, such as the Wedgwood family portrait by friend of Josiah, George Stubbs.

26.09.15-08.11.15 *British Ceramics Biennial*. Original Spode Factory Site, 116 Church Street, Stoke on Trent, Staffordshire, England, ST4 1BU. Website: www.britishceramicsbiennial.com.

Todmorton
01.10.15-01.11.15 *David Thomas and Anna Lambert.* Water Street Gallery, 25 Water Street, Todmorden, West Yorkshire OL14 5AB.

Uppingham
Goldmark Gallery, 14 Orange Street, Uppingham, Rutland LE15 9SQ. Website: www.goldmarkart.com.

September 2015 *Ken Matsuszaki*. Goldmark Gallery.

November 2015 *Lisa Hammond*. Goldmark Gallery.

Wardlow Mires
12.09.15-13.09.15 Wardlow Mires Pottery and Food Festival. Three Stags' Heads, Wardlow Mires, Derbyshire, England, SK17 8RW. Website: www.potsandfood.co.uk. A celebration of the Table with over 50 renowned potters, quality food producers and much more. This is the 4th year of the festival. Held by Geoff and Pat Fuller both potters theselves.

Worcester
Bevere Gallery, Bevere Lane, Worcester, Worcestershire WR3 7RQ. Website: http://beveregallery.com. Se website for yderligere udstillingsinformation.

05.02.16-01.03.16 *Jane Hamlyn, Clare Crouchman & Claire Seneviratne.* Bevere Gallery.

05.03.16-29.03.16 *Jim Malone, Rowena Brown & Bruce Chivers.* Bevere Gallery.

02.04.16-26.04.16 *John Maltby, Ingrid Saag & Emily Myers.* Bevere Gallery.

02.07.16-25.07.16 *Walter Keeler, Karin Bablok and Nark Dally.* Bevere Gallery.

York
York Art Gallery, Exhibition Square, York YO1 7EW. Website*:* www.yorkartgallery.org.uk.
YorkArtGallery now holds the world's most extensive and representative collection of British Studio Ceramics, thanks to the acquisition of collections from Dean Milner-White, WA Ismay and Henry Rothschild and the recent loan of Anthony Shaw's collection.

The launch of the Centre of Ceramic Art (CoCA) will showcase more than 2,000 works including a 17 metre long Wall of Pots which will be displayed by colour to create a rainbow effect. There will be a major new commission by renowned ceramist Clare Twomey.

'*Manifest · 10,000 Hours'* is an installation of 10,000 bowls created by internationally renowned artist Clare Twomey. Twomey's installation is designed to create an impact in the transformed space within York Art Gallery. It is also her response to York Art Gallery's collection of ceramics, the dedication of the artists that produced them and the collectors that supported them and then generously gave their collections to York Art Gallery.

Tyskland

Arnstadt
31.10.15-06.03.16 *300 Jahre Dorotheenthaler Fayencen*. Schlossmuseum Arnstadt, Schlossplatz 1, D-99310 Arnstadt. Website: www.arnstadt.de.
Die Dorotheenthaler Fayencemanufaktur, in unmittelbarer Nähe Arnstadts gelegen, wurde 1715 gegründet und existierte bis ca. 1806/08. Sie ist damit „die älteste, langlebigste und … bedeutendste Thüringens", die gleichzeitig auf hohem handwerklichem und künstlerischem Niveau arbeitete.

Mit der Ausstellung soll Ihr 300jähriges Gründungsjubiläum gewürdigt werden, zumal sie - im Gegensatz zu den anderen thüringischen Fayencemanufakturen des 18. Jahrhunderts - noch nie in Form einer Sonderausstellung vorgestellt wurde.

Die Dorotheenthaler Fayencemanufaktur ist eine höfische Gründung, 1715 durch Fürst Anton Günther II. von Schwarzburg und seine Gemahlin Auguste Dorothea initiiert. Unweit der Augustenburg gelegen, fertigte die Manufaktur Miniaturen für die Puppenstadt „Mon plaisir" und Erzeugnisse sowohl für höfische Auftraggeber als auch für den kirchlichen und bürgerlichen Bedarf. Auguste Dorothea hatte Erfahrungen mit Fayencen in ihrer Braunschweiger Heimat sammeln können. Ihr Vater, Herzog Anton Ulrich, betrieb bereits längere Zeit eine Fayencemanufaktur nach „Delfter Art". Angehörige der bekannten Malerfamilie Frantz waren sowohl in Braunschweig als auch in Dorotheenthal tätig.

Sammlung: Ostasiatische Porzellansammlung im Porzellan- und Spiegel-kabinett. In diesem prunkvollen Raum kann man heute noch die chinesischen und japanischen Porzellane der

ursprüng-lichen Ausstattung bewundern. Die ca. tausend Porzellane aus der Zeit von etwa 1680–1730 verzaubern mit ihrer Fülle und dem Glanz der Farben und Glasuren. Frühes Meißner Porzellan. Dorotheenthaler Fayencen**.** Im Roten Eck-Kabinett beeindrucken die Dorotheenthaler Fayencen, die mit ihrer weißen Glasur und der farbigen, meist blauen Bemalung den Raum dominieren.

Bamberg

→04.10.15 *Paradiesvogel - Vogeltraum│Porzellan und Fayence aus der Sammlung Ludwig│Messerschnitte von Hans Lankes*. Sammlung Ludwig. Obere Brücke 1, D-96047 Bamberg. Website: http://museum.bamberg.de/sammlung-ludwig-bamberg.
Erstaunlich artenreich ist das Vogelvorkommen in der Porzellanwelt. Auf Tellern, Tassen und Vasen breiten bunte Exoten ihre Schwingen aus: Kraniche, Phönixe, Paradiesvögel und Papageien. Fabeltiere aus europäischen Phantasiewelten begegnen uns genauso wie erstaunlich natürlich gemalte Vögel aus heimischen Gefilden. Spannend wird es, wenn Vögel aus Gefäßen hervorzuwachsen scheinen oder wenn sie als Schaugerichte das Auge des Betrachters zu täuschen suchen.

Fast alle Manufakturen des 18. Jahrhunderts hatten die beliebten Vogeldekore im Angebot, weil sie Anmut und Farbenpracht vereinten. Das Faible für ferne Länder wurde nach und nach vom Interesse an heimischer Naturkunde abgelöst. Die Ausstellung in der Sammlung Ludwig dokumentiert die Vielfalt und Kunstfertigkeit des Porzellans. Einen spannungsreichen Kontrast zu dem farbenfrohen Gefieder der Vögel auf oder aus Porzellan bilden die Messerschnitte von Hans Lankes.

Hans Lankes „zeichnet" mit dem Messer, jedes Bild wird aus einem Blatt Papier geschnitten, nichts nachträglich hinzugefügt. Die Messerschnitte der Vogeltraum-Serie zeigen Wechselwirkungen und Interaktionen zwischen Menschen und Vögeln, wobei die Vögel eindeutig den aktiven Part übernehmen und die Menschen meist eher passiv bleiben. Hans Lankes interessiert sich nicht für Ornithologie, sondern für ein Fantasiebild vom Vogel, das wie ein Zeichen allgemein verständlich ist.

Berlin

Bröhan-Museum, Schloßstraße 1a, D-14059 Berlin (am Schloß Charlottenburg), Website: www.broehan-museum.de.

Kunstgewerbemuseum, Matthäikirchplatz, D-10785 Berlin. Website: www.smb.museum.

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Galerie Theis, Schustehrusstraße 15, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.galerietheis.de.

KPM Welt, KPM Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin GmbH, Wegelystraße 1, D-10623 Berlin. Website: www.kpm-berlin.com. Der Dauerausstellung im KPMQUARTIER gelingt es, bezaubernd und fesselnd zugleich zu sein. Genießen Sie die weiße Pracht von der Entstehung bis hin zur Formvollendung und Dekoration.

24.01.15→ *Art Deco - Eleganz und Geometrie*. Neupräsentation der Sammlung. Bröhan-Museum.
Die Kunst des Art Deco ist einer der Sammlungsschwerpunkte des Bröhan-Museums. Ab dem 24. Januar werden in der 3. Etage des Museums Objekte neu präsentiert, die das Flair der Zwanzigerjahre ausstrahlen. Ob Glas, Metall, Porzellan, Möbel oder Plakate - die Exponat - stehen für die Modernität der Zwanzigerjahre.

Nach dem Ersten Weltkrieg wurde der Jugendstil durch eine neue Ästhetik abgelöst. Alle Bereiche der Gestaltung – Angewandte Kunst, Architektur, Film, Fotografie, Grafik-design bis hin zu Mode und Schmuck - waren durch ein Spiel mit geometrischen Formen geprägt, das vielfach durch kräftige Farbkontraste unterstützt wurde. Diese neue Ästhetik manifestiert sich ebenso im aus Frankreich kommenden Art Deco wie in der von Bauhaus und Funktionalismus geprägten Moderne. Die Vielfalt der Objekte reicht von sachlichschlichter Funktionalität bis aufwändig-edler Mondänität.

Der Art Deco war ein internationaler Stil, der sich vor allem in Europa und in den USA etablierte. Die Grenzen zum späten Jugendstil und dem funktionalen Design sind fließend. Spätestens der Beginn des Zweiten Weltkrieges setzte dem Art Deco ein Ende. In den USA, vor allem in New Yorker Hochhausbauten, war der Stil noch länger aktuell und floss auch in das Design der 50er Jahre ein.

→06.10.15 *Clay Worlds · Six centuries of figurative ceramics*. Schloss Köpenick, Schloßinsel 1, D-12557 Berlin. Website: www.smb.museum.
Visitors to 'Clay Worlds' at Schloss Köpenick will encounter a multifaceted visual world spanning several centuries. Moresca dancers, knights, and couples appear alongside putti and graceful young girls, while religious and mythological motifs are alternated with quotidian subjects. The exhibition is focused on figurative ceramics from six centuries. Many of the objects on view are from the Kunstgewerbemuseum's extensive holdings and have not been shown for some time.

Floor tiles and wall reliefs will be on display, as well as furnace tiles and ceramic moulds from fired clay. The fusion of container and figure reached its high point in Art Nouveau. Small ceramic sculptures occupy a special place in the exhibition. Beginning in the Renaissance, and increasingly during the Baroque period, artists used the plastic material of clay for their first rough draft of their sculptures. These 'bozzetti' (from the Italian 'bozza' for 'draft, sketch') are contrasted withclay models from the 18th century, which served as detailed prototypes for works later executed in porcelain or bronze.

→25.01.16 *Waltraud Eich (1925-2010) · Keramik der 50er Jahre*. Keramik-Museum Berlin. Die Ausstellung widmet sich Objekten und Gefäßen der ausschließlich in den 1950er Jahren keramisch tätigen Künstlerin Waltraud Eich und wird in Fachkreisen als Sensation angesehen.

Seit über 50 Jahren gab es - wie nun im Keramik-Museum Berlin - keinen repräsentativen Querschnitt ihres Werkes zu

sehen. Von Ihren insgesamt 3070 durchnummerierten, in eigener Werkstatt in Düsseldorf zwischen Anfang 1952 und Ende 1957 entstandenen Unikaten, werden ca. 135 in unserer Ausstellung zu sehen sein. Wie kaum eine andere deutsche Künstlerin fand Sie, in dieser von der Suche nach einer neuen Formensprache geprägten Zeit, internationale Beachtung und Anerkennung für ihre meist zeittypisch asymmetrisch gestalteten Keramiken. Unverkennbar sind ihre dicken, pastosen, übereinander liegenden Glasurverläufe, die erhabene Schlieren und Tropfen bilden und somit ihren Arbeiten eine gewandartige Hülle verleihen.

Waltraud Eich, verh. Bubela-Eich, war in Ihrem Werk stark von der Zeit als Volontärin in der Werkstatt von Richard Bampi, Kandern/Südschwarzwald (1951) beeinflusst. Zuvor hatte sie nach einer Töpferlehre, an der Staatlichen Fachschule für Keramik in Höhr-Grenzhausen sowie an der Werkkunstschule Krefeld (bei Paul Dresler, Hubert Griemert und Karl-Heinz Modigell) studiert. Ihre Gesellenprüfung absolvierte sie 1950 in Krefeld und bestand 1953 in Düsseldorf die Meisterprüfung.

→16.05.16 *KMB-Jubiläumsausstellung · 25 Jahre Keramik sammeln für das Land Berlin*. Keramik-Museum Berlin. Vor 25 Jahren - am 10. Juni 1990 - wurde der Förderverein KMB und das Keramik-Museum Berlin im Bauhaus-Archiv, Museum für Gestaltung gegründet.

Die in enger Kooperation mit der Senatsverwaltung für Kultur verabschiedete Satzung beinhaltet als Ziel u.a. den Aufbau einer Keramiksammlung für das Land Berlin und den Betrieb des Museums bis zur Übernahme in öffentlich-rechtliche Trägerschaft durch das Land. In den zurückliegenden 25 Jahren hat das Keramik-Museum Berlin schon 74 Ausstellungen organisiert 64 davon alleine im „eigenen Domizil", das der Verein seit 2004 vom Bezirk Charlottenburg-Wilmersdorf angemietet hat.

Zahlreiche zusätzliche Veranstaltungen wie Vorträge, Vorführungen und andere fachbezogene Events runden das hohe bürgerliche Engagement ab.

Inzwischen unterstützen weit mehr als 300 Personen (rund 200 Berliner und 100 Auswärtige) das Keramik-Museum Berlin mit einer Mitgliedschaft im Förderverein KMB - gut zwei Dutzend davon aktiv im Vorstand und bei ehrenamtlichen Diensten im Museum.

In dieser Ausstellung werden 100 beispielhafte Objekte aus der inzwischen auf inzwischen rund 8000 keramische Teile angewachsenen Sammlung in den Räumen des alten Bürgerhauses gezeigt.

11.09.15-31.10.15 *Die sieben Todsünden/Seven Deadly Sins*. Morten Løbner Espersen. Brutto Gusto, Torstrasse 175, D-D10115 Berlin. Website: www.bruttogusto.berlin.

17.09.15-25.10.15 *Wandellust*. KAHLA kreativ. Bröhan-Museum. Das Bröhan-Museum zeigt in der Ausstellung „Wandellust" ausgewählte Exponate des 6. Internationalen Porzellanworkshops „KAHLA-Kreativ".

Boizenburg
Erstes Deutsches Fliesenmuseum Boizenburg e.V., Reichenstrasse 4, D-19258 Boizenburg/Elbe. Website: www.jugendstilfliesen-museum.de.

Bremen
Focke-Museum, Bremer Landesmuseum für Kunst und Kulturgeschichte, Schwachhauser Heerstr. 240, D-28213 Bremen. Website: www.focke-museum.de.

Brühl
Keramikmuseum (Alte Stellmacherei), Kempishofstraße 10, D-50321 Brühl. Website: www.bruehler-museumsinsel.de. Nach einem Brandschaden im Januar 2014 bleibt das Museum geschlossen. Wiedereröffnung voraussichtlich ab Oktober 2015.

Bürgel
Keramik-Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

→01.11.15 *25 Jahre Thüringer Töpferinnung*. Keramik-Museum Bürgel.

07.11.15→ *Liebfriede Bernstiel zum 100. Geburtstag*. Keramik-Museum Bürgel.

Coburg
Kunstsammlungen der Veste Coburg, Veste, D-96450 Coburg. Website: www.kunstsammlungen-coburg.de. The Veste Coburg Art Collections first began exhibiting and collecting modern ceramics in the 1970s. In 1975, the Richard Bampi Prize was created to promote young ceramic artists; this was followed in 1976, 1980 and 1984 by the exhibition cycle entitled "Ceramics in Bavaria today", which showed contemporary works by ceramic artists living and working in Bavaria. From each of these exhibitions, permanent acquisitions of important works were made. Consequently, the collection focuses heavily on German ceramics; however, it also includes a large number of high-quality works from all over the world, especially the UK, France, the Netherlands, Scandinavia, the US, Korea and Japan.

The majority of Coburg's ceramics can now be viewed in the Ceramic Study Collection. A representative cross-section of this voluminous collection is exhibited in alphabetical order in 30 showcases. In addition to this, some of the principal items are displayed outside the showcases, grouped together by theme. The exhibits include traditional vessels, such as vases and bowls, wall reliefs, abstract and figurative sculptures, and conceptual objects. The free-standing display section places particular emphasis on international works; the ceramics exhibition thus mirrors the international thrust of the collection of modern glass in the Rosenau museum. Some artists are present with works both in ceramic and in glass - evidence of the close relationship between the two materials.

Darmstadt
Großherzoglich-Hessische Porzellansammlung im Prinz-Georg-Palais, Schlossgartenstrasse 10, D-64289 Darmstadt. Tlf. +49 6151 71 32 33. Website: www.porzellanmuseum-darmstadt.de. Das Museum ist über die Wintrmonate von 1. November bis 31 März geschlossen.

Deidesheim
05.09.15-27.09.15 *Lotte Reimers - Neue Keramiken*. Werkschau 2015. Katalog. Lotte Reimers - Stiftung Kunstzentrum, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim. Website: www.lottereimers.de.
Die Ausstellung mit den neuen Keramiken wird täglich von 14-18 Uhr im Obergeschoss der Stadtmauergasse 17 gezeigt, während zur gleichen Zeit im Haus auch wiederum Keramiken internationaler Künstler aus der Lotte Reimers Stiftung zu sehen sind.

Dornburg
13.09.15-01.11.15 *Neue Thüringer Fayence*. Rokokoschloss, Max-Krehan-Straße 2, D-07774 Dornburg-Camburg. Website: www.dornburg-schloesser.de.

Dresden
→17.08.15 *Das Holländische Dorf aus Meissener Porzellan · Dessert de Luxe bei Graf von Brühl/The Dutch Village made of Meissen Porcelain · Count von Brühl's Dessert de Luxe*. Staatlichen Kunstsammlungen Dresden, Porzellansammlung, Zwinger, Sophienstraße, D-1067 Dresden. Website: www.skd.museum.
Being a trendsetter of a more refined lifestyle, Count Heinrich von Brühl (1700-1763), prime minister to the Saxon Elector and King of Poland Augustus III, coined the image of Meissen porcelain significantly. Under his influence, it became known as a status symbol, as a prestigious object, as a spectacular highlight of 18th century dining culture and as high-end table decoration. The so-called Dutch Village presents 24 miniature architectures from private collections that were designed by the master modeller Johann Joachim Kaendler and his colleagues Peter Reinicke and Johann Gottlieb Ehder starting in 1743 and converted into porcelain objects.

In the sequence of the festive menu, the dessert played a leading part. It challenged the court confectioners not so much culinarily, but more artistically. After the figurative table decoration, which had earlier been created from astragalus or sugar, was replaced by permanent figurines made of porcelain starting in 1730, this production branch of the Meissen Manufactory grew in importance.

For the first time in more than 250 years, the pavilions and porcelain figurines are to be staged on a contemporary dessert table as a "dessert de luxe". Commission and design of the Dutch Village give proof of Count Heinrich von Brühl's love for nature and rural life. A prototype of the so-called "ferm ornée" can be recognized that the English landscape architect Stephen Switzer (1682-1745) published in his publication in 1715. However, only after 1775 was it put into practice by Duke de Condé in the Hameaus in the park of the castle Chantilly and by Queen Marie Antoinette in the park of Versailles. Insofar, Heinrich von Brühl was ahead of his time. At the same time being the director of the Meissen Porcelain Manufactory, he and Johann Joachim Kaendler took great care in creating innovations on a high artistic level.

Duingen
Töpfermuseum Duingen, Töpferstrasse 8, D-31089 Duingen. Website: www.toepfermuseum-duingen.de.

04.10.15-10.01.16 *Guido Sengle*. Töpfermuseum Duingen.

Düsseldorf
Hetjens-Museum, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

19.07.15-08.11.15 *Kangxi - Porzellanschätze für den Kaiserhof und Europas Fürsten*. Hetjens-Museum.

→18.11.15 *The Dragon is Dancing · Kangxi/China Contemporary.* Studioausstellung. Hetjens-Museum.
The reign of Chinese emperor Kangxi (1662–1722) is regarded as constituting the political, economic and cultural zenith of the Qing dynasty (1644–1911). It was a time when the arts and sciences enjoyed a particularly high level of esteem and support.

Porcelain production in the city of Jingdezhen and distribution of the ware both domestically and to Europe and the Middle East can be seen as heralding the industrialised, globalised world of today. Coveted Kangxi porcelains graced the treasure chambers of European princes. The prestige to be derived from them was huge, causing a craze for tea and all things Chinese to spread like wildfire amongst the more affluent strata of European civic society, too.

The Hetjens-Museum will be addressing the topic of »Kangxi« from a client's point of view. In-depth coverage both of the predilections of the Chinese imperial court and of orders placed by European princes and oriental dealers will provide a captivating overview of the multifaceted porcelain art produced in the Kangxi era. Items exhibited will include important loans from private collections that bear comparison with specimens from the most important collections in the world, such as those in the Palace Museum in Beijing or the Zwinger in Dresden. What is the state of the relationship between the »Far East« and the »West« today? What significance is porcelain art now accorded? A studio exhibition of contemporary works being run in tandem with the Kangxi show contains some startlingly creative answers to these questions from the Chinese art scene. Thus, the *Kangxi / China Contemporary* exhibition reflects upon more than five hundred years of cultural and economic exchange between our two continents.

26.11.15-22.02.16 *Ankäufe der Dr. Günter Lontzen-Stiftung*. Studioausstellung. Hetjens-Museum.

2016 *Starker Tobak, Galanter Genuss!* Meißener Tabatieren aus Privatbesitz. Hetjens-Museum.

Eckernförde
27.09.15-08.11.15 *Keramiksammlung des Museums*. Eckernförde Museum, Rathausmarkt 8, D-24340 Eckernförde. Website: www.museum-eckernfoerde.de.

Eichenzell
Museum Schloss Fasanerie, Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Website: www.schloss-fasanerie.de. Guided tours around the porcelain collection take place Tuesdays to Sundays at 15:00. Kun tilgængelig under rundvisninger.

The permanent porcelain collection on the ground floor of the north wing is a separate department within the museum. It displays the kind of treasures you would usually expect to see only in a museum dedicated to porcelain and ceramics. A wide and varied range of tableware, figurines, and also furniture decorations and richly decorated ceramic stoves introduce visitors to the world of the "white gold".

The state banqueting services are impressive alone due to the sheer number of individual pieces, and the extremely varied range of decorations. On display, for example, is a service manufactured in Berlin for the court at Kassel, of which all of the approximately 1,800 pieces have survived to this day. A 19th century service made by the French Sèvres manufactory that is decorated with floral motifs is a particularly fine example of the art of china painting. Each of the 258 pieces of the service shows a different plant, painted to unparalleled perfection. Interested connoisseurs will find pieces from every famous European porcelain factory in the extensive and unique collection of porcelain, as well as rarities from China and Japan.

Edenkoben
26.04.15→ *Keramik original und international - Das schöne Gefäß.* Sammlung Hinder|Reimers, Schloss Villa Ludwigshöhe, Villastraße, D-67480 Edenkoben. Website: www.keramik-sammlung.de. Der Ausstellungsraum des Schaudepots ist im Rahmen von Führungen zugänglich.

Die Ausstellung im Gewölbekeller von Schloss Villa Ludwigshöhe steht ganz unter dem Motto „Keramik original und international - Das schöne Gefäß". Hier wird eine Auswahl aus den reichen Beständen der Landessammlung auf Schloss Villa Ludwigshöhe gezeigt.

Emden
→23.08.15 *Made in China*. Porzellan und Teekultur im Nordwesten. Katalog. Ostfriesisches Landesmuseum Emden, Rathaus am Delft, Brückstraße 1, D-26725 Emden. Website: http://www.landesmuseum-emden.de. Porzellan und Tee aus China waren im 18. Jahrhundert auf den europäischen Märkten höchst begehrte Handelswaren mit hohem Repräsentationswert. Unsere Alltagsgewohnheiten sind bis heute dadurch auf vielfältige Weise geprägt. Die damals importierten Tee- wie auch Kaffee- und Kakaogeschirre mit ihren feinen und erzählerisch reichen Dekoren werden erstmals in einem repräsentativen Überblick aus Privatbesitz in dieser Sonderausstellung gezeigt. Hinzu kommen seltene, auch ältere Schaustücke.

Wie Tee, andere Waren aus China und chinesisch inspirierte Dekore bald in ganz Europa und so auch in Ostfriesland Mode wurden, verdeutlichen weitere Exponate wie Wappenporzellane, Fayencen, Lack- und Silberwaren, Gemälde, Grafiken, historische Karten und gartenarchitektonische Entwürfe. Darüber hinaus wird gezeigt, wie damals der globale und lokale Handel funktionierte, der für den Nordwesten in der Hand der Niederländischen Ostindien-Kompanie lag und in der Mitte des 18. Jahrhunderts durch die Emder Ostasiatische Handelskompagnie Konkurrenz bekam.

Fraureuth
Herrenhaus, Fabrikgelände 12, D-08427 Fraureuth. Mitten in Fraureuth, einem Dorf mit rein landwirtschaftlicher Struktur, befand sich bis 1926 eine berühmte Porzellanfabrik. Im ehemaligen Herrenhaus der Fraureuther Porzellanfabrik können Sie bei einem Besuch der Ausstellung eine große Auswahl an Porzellanobjekten bewundern und die Geschichte des Fraureuther Porzellans erfahren.

1868 gründeten von Römer und Voedisch die Fraureuther Porzellanmanufaktur. Dadurch wandelte sich die Bevölkerungsstruktur des Bauerndorfes, denn die Arbeiter kamen durch die besseren Lohnbedingungen zum großen Teil aus der Landwirtschaft. Die Eisenbahn ermöglichte den Transport des benötigten Kaolins aus Böhmen.

Frechen
Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de.

→30.08.15 *Auf tönernen Füßen - Keramische Figurendarstellungen*. Keramion.
Schon immer haben sich Menschen mit der Gestaltung ihres Abbildes in Ton beschäftigt. Gerade in der Keramik des 20. Jahrhunderts ist die künstlerische Auseinandersetzung mit dieser Thematik weit gefächert. Neben christlichen Ausdeutungen, wie etwa der Mutter Gottes, gibt es mythologische Szenen ebenso wie Genredarstellungen oder Porträts. Die Ausstellung mit Arbeiten aus dem eigenen Bestand zeigt Einzelfiguren, Paare oder Gruppen in unterschiedlichen stilistischen Ausprägungen und keramischen Techniken.

→10.01.16 *Ist Porzellan auch Keramik?* Keramion.
Kurz nach seiner Entdeckung 1709 durch Johann Friedrich Böttger feierte das europäische Porzellan eine Blütezeit. Zunehmend erlebt das einst als „Weißes Gold" gerühmte keramische Material eine Renaissance unter den Künstlern. Die Ausstellung präsentiert die verschiedensten Möglichkeiten der künstlerischen Beschäftigung mit diesem schwer zu bearbeitenden Material.

29.10.15-10.01.16 *Frechener Keramikpreis 2015*. Katalog. Keramion. Die Frechener Kulturstiftung vergibt alle drei Jahre durch eine fachkundige Jury diesen Nachwuchspreis. Die ausgewählten Teilnehmer präsentieren sich in dieser Gemeinschaftsausstellung im Keramion. Die Ausstellung gibt einen Überblick über die aktuellen Tendenzen und verschiedenen Positionen innerhalb der jungen keramischen Kunst in

Deutschland. Die Exponate sind ab dem 18.09.15 im Keramion zu sehen.

Freiburg
→04.10.15 *Horst Kerstan.* Bogudgivelse. Augustinermuseum, Städtische Museen Freiburg, Augustinerplatz, D-79098 Freiburg im Breisgau. Website: www.freiburg.de.
Horst Kerstan (1941-2005) made a crucial impact on post-1960 German ceramics. The artist, who is multiply renowned at home and abroad, began his career with an apprenticeship in the workshop of the former ceramic master Richard Bampi in Kandern in the southern Black Forest, which he later took over. Through his involvement with Hans Arp, Kerstan created incommutable forms of fruit and waves, testaments to a distinct language of forms.

Chinese ceramics inspired him to reach the highest level of perfection in form and glaze, while Japanese ceramics taught him to let go and allowed him to find a high degree of expressive spontaneity. 1977 Kerstan built the first Japanese anagama wood oven in Germany, which opened up extraordinary possibilities in design by burning the clay directly with flames and ash. He also found new challenges in the raku technique in which he developed his own artistic interpretations from 1990 onwards. Kerstan's later works are characterised by strong colours and tulip-like forms. [Arnoldsche Publishers].

Fulda
Vonderau Museum, Jesuitenplatz 2, D-36037 Fulda. Website: www.fulda.de/kultur/vonderau-museum.

Fürstenberg
Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meinbrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg/ Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.
Während der umfassenden Schlossmodernisierung präsentiert das Museum in der Alten Remise unter dem Titel Pretiosen aus Fürstenberg - Die schönsten Porzellane aus 268 Jahren Porzellanmanufaktur die schönsten Pretiosen aus über 268 Jahren Manufakturgeschichte. In wechselnden Ausstellungen erzählen im Jahreslauf ausgewählte Objekte aus der umfangreichen Porzellansammlung im Wechsel die lange, spannende Geschichte der Manufaktur, darunter viele Porzellane, die bislang noch nicht oder nur kurze Zeit öffentlich ausgestellt waren.

→30.09.15 *Die Antike der "Guten Stube" – Fürstenberg im Wandel der Zeit*. Porzellanmanufaktur Fürstenberg.
Von der Klassik zum Biedermeier (1780-1850). In der Zeit der ersten großen Blüte der Porzellanmanufaktur Fürstenberg zum Ende des 18. Jahrhunderts war die klassische Antike Roms und Athens beliebtes Vorbild. Vor allem in den Vasen - zumeist als dekorative Schaustücke gedacht, schuf Fürstenberg ganz eigenständige Kreationen. Geschirr aus Fürstenberg deckte dann die königliche Tafel am Französisch orientierten Hof des Königreichs Westphalen in Kassel um 1810. Mit Beginn des bürgerlichen Zeitalters im „Biedermeier" zierten die unterschiedlichsten Tassen mit vielfältigen Malereien die guten Stuben und begründeten die Sammeltasse.

→01.11.15 *Wie alles begann - auf den Spuren von Herzog Carl I.* Porzellanmanufaktur Fürstenberg.
Frühes Porzellan aus Fürstenberg (1747-1780). Nach mühsamen Anfängen der Porzellanherstellung in Fürstenberg in der Mitte des 18. Jahrhunderts gelang es den Künstlern und Kunsthandwerkern, die hohen Ansprüche ihres Fürsten und Gründers der jungen Porzellanmanufaktur an der Weser zu erfüllen, und schufen wahre Kostbarkeiten der Porzellankunst.

→01.11.15 *Täglich in der Hand - Wilhelm Wagenfeld und das moderne Porzellandesign.* Porzellanmanufaktur Fürstenberg.
Wilhelm Wagenfeld (1900-1990) gilt als der wichtigste Designer deutscher Produkte von 1925 bis nach 1970 und Wegbereiter des modernen Designs für industriell hergestellte Haushaltswaren. Seine Geschirrform Modell Nr. 639, 1934 für Fürstenberg gestaltet, ist bis heute ein Vorbild der Porzellangestaltung. Für Wagenfeld sollten Funktionalität und Ästhetik eine Einheit bilden, die Funktionalität des formschönen Gegenstandes so selbstverständlich und diskret sein, dass er praktisch „täglich in der Hand" gebraucht wird. Eine kostengünstige, materialgerechte Fertigung war dabei Voraussetzung für ein nicht zuletzt auch soziales Design. Im 25. Todesjahr des Designers präsentiert Fürstenberg in einer kleinen Ausstellung die Gestaltungen, die Wilhelm Wagenfeld für Fürstenberg entworfen hatte und ordnet sie mit anderen Porzellandesigns von Zeitgenossen wie Hermann Gretsch, Heinrich Löffelhardt und anderen in das funktionalistische Design seiner Zeit ein.

01.10.15-31.12.15 *Opulenz und Blütenpracht - Inspiration Historismus und Jugendstil (1850-1920).* Porzellanmanufaktur Fürstenberg.
Im 19. Jahrhundert wandelte sich das Porzellan vom Luxusgut zur Massenware. Fürstenberg behauptete sich als Hersteller feinen Porzellans für das gehobene Bürgertum. Der Zeitgeschmack verlangte zunächst aufwendig gestaltete Artikel im historisierenden Stilmix von Renaissance bis Rokoko, während zum Ende des 19. Jahrhunderts die Menschen aus den grauen Mauern der wuchernden Städte des Industriezeitalters in die freie Natur strebten und diese Sehnsucht auch mit Gestaltungen nach der Natur befriedigen wollten. Realistische und stilisierte Naturelemente prägten daher auch Formen und Dekore im Fürstenberg-Porzellan.

Gabsheim
19.09.15-20.09.15 *30. Werkstattaustellung*. Gerald und Gotlind Weigel mit Beate Kuhn als Gast. [Uigenkaldelig sidste værkstedsudstilling]. Gerald und Gotlind Weigel Keramische Werkstatt, Hadergasse 7, D-55288 Gabsheim. Kontak redaktøren for nærmere oplysninger.

Greiz/Werdau
→18.08.15 *150 Jahre Fraureuther Porzellan*.
Drei Standorte - Ein Thema: Fraureuth! Wir konnten für dieses Ereignis das Stadt- und Dampfmaschinenmuseum Werdau und die Museen der Stadt Greiz gewinnen.

Ein Länderübergreifendes Event - Sie können Fraureuther Porzellan im Herrenhaus, im Unterem Schloss zu Greiz und im Stadt- und Dampfmaschinenmuseum Werdau bewundern. Der Verein will im Herrenhaus die mannigfaltige Produktpalette der Manufaktur zeigen - Werdau zeigt Fraureuth: Erotisch! In Greiz können Sie sich über die Künstler informieren und dazu

viele Belegstücke bewundern. Außerdem wird ein Herzogliches Tafelservice mit Vedutenmalerei aus dem Hause Fraureuth gezeigt.

Hamborg
16.10.15-07.02.16 *Jugendstil.* Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf +49 40 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

Hameln
17.10.15-14.11.*15 Jutta Albert · Porzellan · Gefässe und Objekte*. Keramikgalerie Faita, Alte Markstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.keramik-galerie-faita.de. Se website for yderligere information om udstillinger.

Heidelberg
Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Im Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→20.09.15 *Zwischen Prag und Budweis*. Arbeiten tschechischer Künstler: Pavel DrdaElzbieta Grosseová, Jiří Laštovička, Tomáš Proll, Eva Slavíková & Gast. Galerie Marianne Heller.

11.10-15-22.11.15 *Japan zu Gast*. Arbeiten japanischer Künstler in Kooperation mit der Yufuku Gallery, Tokio. Galerie Marianne Heller.

06.12.15 -15.01.16 *Fablhaftes.* Tierplastiken der schottischen Künstlerin Susan O´Byrne. Galerie Marianne Heller.

Hocheim
05.09.15-09.09.15 *Die Longruppe*. Gareis Collection. Galerie Rosemarie Jäger, Wintergasse 13, D-65239 Hochheim am Main. Website: www.rosemarie-jaeger.de. On various occasions the Gallery Jäger showcased the ceramists Beate Kuhn, Karl and Ursula Scheid, Magarete Schott and Gerald and Gotlind Weigel, also known as the London Group. Now a small retrospective of their works from the estate of Eva and Hansgeorg Gareis will be shown in the Kelterhaus.

Over many decades the collectors Gareis maintained friendly relations with the ceramists of the London Group and assembled works mainly from the 1970ies to 1990ies. Thanks to their great commitment to ceramics the series of international exhibitions “Form und Glasur” at the Jahrhunderthalle of Hoechst AG had become possible.

Eva Gareis was also well-known as visitor of the Gallery Jäger. In the Kabinett photos by Karl Scheid show his view of nature and ceramics - and how both can enrich each other. The circle closes with ceramic works by Sebastian Scheid who also takes care of the ceramic estate of Eva and Hansgeorg Gareis.

Hohen Luckow
Deckelterrinen des 18. Jahrhunderts aus Fayence und Zinn. Die sammlung auf Gut Hohen Luckow. Gut Hohen Luckow, D-18239 Hohen Luckow. Website: www.guthohenluckow.de og www.terrinensammlung.de. Im Ulmer Salon des Herrenhauses ist eine einzigartige Sammlung von Terrinen, Écuelles à bouillon, Wöchnerinnen- und Würzbierschalen sowie Gemüseschüsseln und Deckeldosen aus dem 18. Jahrhundert zu entdecken. Die Gefäße entstanden in über 60 Manufakturen in 15 Ländern Europas und dokumentieren eindrucksvoll die Blütezeit der Fayenceherstellung.

Die zahlreichen Spitzenobjekte und Gebrauchsgeschirre aus Fayence und Zinn gewähren einen repräsentativen Einblick in die prunkvolle Tafelkultur des Barock und Rokoko, die am Hof Ludwigs XIV. in Versailles ihren Ausgang nahm. Die vielseitige und künstlerisch hochstehende Sammlung in Hohen Luckow wird dem Besucher in modernen Vitrinen und einem historischen Sammlungsschrank gezeigt.

Übernachtungsgäste können bereits beim Frühstück, das im Ulmer Salon eingenommen wird, die herrlichen Gefäße in Ruhe betrachten.

Eine wissenschaftliche Dokumentation erweitert die Anschauung durch Wissenswertes über Entstehung, Nutzung und kulturgeschichtliche Hintergründe. Diese außergewöhnliche Sammlung im Ambiente des barocken Herrenhauses macht Hohen Luckow zusätzlich zu einem besonderen Reiseziel.

Hohenberg an der Eger
Porzellanikon Hohenberg, Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 01. Website: www.porzellanikon.org.

Höchstädt
Museum Deutscher Fayencen, Herzogin-Anna-Strasse 52, D- 89420 Höchstädt/ Donau. Website: www.schloss-hoechstaedt.de. [åbent April-september].

Höhr-Grenzhausen
Keramikmuseum Westerwald, Lindenstraße 13, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikmuseum.de.

→20.09.15 *Hans & Brigitte Börjeson - „fifty/fifty/fulby“.* Keramikmuseum Westerwald.

20.09.15.03.01.16 *Installation „DAS DORF“ Thomas Weber*. Keramikmuseum Westerwald.

04.10.15-15.11.15 *„keramoVIEL“- Sammlung Hannelore Seiffert*. Keramikmuseum Westerwald.

Fachbuchhandlung und Verlag, Helmut Ecker, Westerwaldstrasse 1, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikbuch.de. Specialboghandel for keramiklitteratur.

Johannesberg
25.10.15-25.11.15 *Gruppe 83.* Die Erweiterung des Materials liegt im Denken. Galerie Metzger, Hauptstraße 18, D-63867 Johannesberg. Website: www.galerie-metzger.de.

Kandern
→28.10.15 Eine Werkstatt - zwei Keramiker. Richard Bampi und Horst Kerstan. Heimat- und Keramikmuseum, Ziegelstraße 30, D-79400 Kandern. Website: www.kandern.de.
Keramikfreunden sind die beiden Namen Richard Bampi und Horst Kerstan natürlich bekannt, dass aber beide Künstler in der gleichen Werkstatt geforscht und gearbeitet haben dürfte nicht jedem geläufig sein. Richard Bampi kaufte das Grundstück 1926 und erbaute Haus und Werkstatt. 1927 wurde die FMK (Fayence-Manufactur Kandern GmbH) mit H. Hakenjos gegründet, ab 1931 lebte und arbeitete Richard Bampi selbst dort bis zu seinem Tod 1965. Sein Meisterschüler Horst Kerstan übernahm auf Bampis Wunsch seine Werkstatt.

Horst Kerstan war bis zu seinem Tod 2005 bestrebt, diesen hohen Anforderungen zu genügen. Von beiden Künstlern zeigt unser Museum seltene Objekte und Entwürfe aber auch Fotos und Dokumente. Forschung auf dem Gebiet der Glasuren und die Entwicklung von neuen Formen lassen sich gut anhand der Exponate verfolgen. Beide Künstler werden als Wegbereiter der modernen Keramik bezeichnet und der Besucher kann selbst nun entscheiden, ob sie zurecht diesen Namen tragen.

Karlsruhe
Museum in der Majolika, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de. Die Karlsruher Majolika-Manufaktur ist die einzige KeramikManufaktur in Deutschland, die alle politischen und wirtschaftlichen Krisen des letzten Jahrhunderts überstand und immer noch produziert. 1901 wurde sie auf Betreiben des Malers Hans Thoma und seines Freundes Wilhelm Süs gegründet. Das Museum im ehemaligen Verwaltungsgebäude gibt einen Überblick über die Produktion der Großherzoglichen, später Staatlichen Majolika-Manufaktur von ihren Anfängen bis in die jüngste Zeit.

Zeit ihres Bestehens hat diese Produktionsstätte auf nahezu alle kunsthistorischen Strömungen und kulturgeschichtlichen Ereignisse reagiert. In den ausgestellten Produkten spiegelt sich daher der künstlerische und kulturgeschichtliche Wandel des vergangenen Jahrhunderts: Beginnend mit Historismus und Jugendstil, über den Expressionismus, Konstruktivismus, die Neue Sachlichkeit, den Heimatstil und die NS-Kunst bis zu Tendenzen der 50er und 60er Jahre und den Kunstströmungen unserer Zeit.

Museum beim Markt, Karl-Friedrich-Straße 6, D-76133 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de.
Auf rund 1600 qm Ausstellungsfläche wird hier anhand hervorragender Werke führender Künstler, Kunsthandwerker und Designer ein Bogen vom frühen 20. Jahrhundert bis in die Gegenwart geschlagen.

Der historische Überblick beginnt mit einer der bedeutendsten Jugendstilsammlungen Deutschlands. Die Jahre nach dem 1. Weltkrieg werden unter anderem durch die Luxusprodukte des französischen Art Déco gekennzeichnet. In einer auf wenige Exponate beschränkten Großvitrine präsentiert die Sammlung Kleidungstücke und Modeaccessoires. Internationales Designgeschehen vom Funktionalismus, über die Pop Art, die Memphis-Bewegung bis hin zu aktuellen Designzeugnissen rundet die Dauerausstellung ab.

Kellinghusen
Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen. Die Schausammlung des Museums ist der Keramiktradition des Ortes gewidmet. Im Mittelpunkt stehen die Kellinghusener Fayencen des 18. und 19. Jahrhunderts. Fayence ist ein feinkeramisches Erzeugnis. Der Tonscherben ist stets mit einer deckenden, zinnhaltigen Glasur überzogen. Die weißglänzenden Gefäße und Figuren boten einen preiswerten Ersatz für das damals so teure Porzellan.

Zwischen 1764 und 1860 sind sechs Fayence-Manufakturen in Kellinghusen nachgewiesen. Die ständige Ausstellung erläutert anschaulich Herstellung, Verbreitung und Verwendung der Kellinghusener Fayencen. Höhepunkte der Sammlung sind ein Teetisch vom Ende des 18. Jahrhunderts sowie ein Kachelofen aus der „Thonwaarenfabrik Fernsicht“ aus der Zeit um 1870.

→06.09.15 *Im Laufe der Zeit - Au fil du temps - Cathy Fleckstein*. Katalog. Museum Kellinghusen.
Die diesjährige Sommer-Ausstellung des Museums Kellinghusen ist Cathy Fleckstein gewidmet, die seit 1975 in Schleswig-Holstein ansässig ist und heute zu den profiliertesten Kunstkeramikerinnen der Bundesrepublik zählt.

Die Ausstellung gibt einen chronologischen Überblick über ihr künstlerisches Schaffen: Gezeigt werden frühe Arbeiten aus der Zeit um 1980, Wandabdrücke, sowie Bildplatten und plastische Arbeiten bis in die Gegenwart.

Köln
Museum für angewandte Kunst Köln, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de.

→13.09.15 *Weißes Gold*. Porzellan aus China: 1400 bis 1900. Katalog. Museum für Ostasiatische Kunst Köln, Universitätsstraße 100, D-50674 Köln. Website: http://www.museum-fuer-ostasiatische-kunst.de.
Porzellan fand nicht nur im Reich der Mitte hohe Wertschätzung, auch in Europa und im Vorderen Orient war die Nachfrage nach dem “weißen Gold” aus China groß. In Verbindung mit den Dauerleihgaben der Peter und Irene Ludwig Stiftung präsentiert das Museum erstmals eine Auswahl der rund 100 kostbarsten und ungewöhnlichsten Porzellane seiner Sammlung.

Neben herausragendem Blauweiß-Porzellan des 15. bis 19. Jahrhunderts umfasst die Schau eine Vielzahl reich mit Überglasurfarben dekorierter Stücke, außerdem Porzellan mit eleganten monochromen Glasuren, rein weißes Blanc des Chine und verschiedene Typen von glasiertem Steinzeug. Ein besonderes Highlight stellt die in leuchtenden Farben glasierte Baukeramik aus Palästen und Tempeln des 15. bis 19. Jahr-

hunderts dar, die auch großformatige figürliche Darstellungen umfasst und von den Museumsgründern Anfang des 20. Jahrhundert in China erworben wurde. Der letzte Teil der Ausstellung widmet sich dem chinesischen Exportporzellan.

Langerwehe
03.10.15-13.03.16 *Auf dem Wege*. Grenzgänge der Kunst. Künstlerinnen der GEDOK Bonn e.V. stellen aus. Zu Gast: Ekaterina Ominina, Keramikkünstlerin aus St. Petersburg. Töpfereimuseum Langerwehe, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Website: www.toepfereimuseum.de og www.gedok-bonn.de.

Landshut
Japanische Keramik – Sammlung Rudolf Strasser. Studioausstellung. Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz, Altstadt 79, D-84028 Landshut. Website: www.landshut.de/museen. Erstmals präsentieren die Museen der Stadt Landshut den bislang noch nicht gezeigten Werkbestand an japanischer Keramik des Münchner Sammlers Rudolf Strasser.

Japan – in keinem anderen Land der Welt genießt Keramik eine vergleichbare Wertschätzung. Rund 700.000 Interessenten besuchen allein den alljährlichen Frühjahrsmarkt in Arita, einem bedeutenden Porzellanzentrum auf der südlichsten Insel des Landes, Kyushu. Jedoch nicht nur der Keramik, sondern handwerklichen Erzeugnissen ganz allgemein wird im „Land der aufgehenden Sonne“ eine vergleichbare Anerkennung wie Werken der Bildenden Kunst entgegengebracht, wie dies auch im Westen bis zur Renaissance, dem “Zeitalter der Kunst“ ganz selbstverständlich war. Aufgrund der Jahrhunderte langen, nahezu ungebrochenen Kontinuität von sechs alten Töpferregionen auf der Hauptinsel Honshu, der sogenannten Sechs Alten Öfen, verkörpert die traditionelle japanische Keramik heute weltweit ein handwerkliches Ideal, das stellvertretend für ein selbst bestimmtes, nicht-entfremdetes Dasein steht: Ein Leben nach eigenem Rhythmus und im Respekt vor den Kräften der Natur, die sich im Holzbrand entfalten.

Leipzig
Grassi, Museum für Angewandte Kunst, Johannisplatz 5-11, 04103 Leipzig. Website: www.grassimuseum.de.

→11.10.15 *Exotik · Verführung · Glamour*. Die Weltmarke Goldscheider. Grassi Museum. Elegant und sicher führt diese inszenierte Ausstellung in einen Grenzbereich zwischen Kunst und Kitsch, in das Zwielicht von Scheinwelt, Theater und mondänem Leben der ersten Jahrzehnte des 20. Jahrhunderts.

Die Frau als zerbrechliches wie auch verführerisches und dominantes Wesen steht dabei im Fokus. Die künstlerisch qualitätsvollen, fein bemalten und teilweise vergoldeten Plastiken, Büsten und Statuetten entstammen sämtlich der einst legendären Manufaktur Goldscheider in Wien. Im Jahr 1885 gegründet, entwickelte sich die Firma innerhalb weniger Jahre zu einem international bekannten Produzenten hochwertiger serieller Plastik.

Ludwigsburg [ved Stuttgart]
Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum, Schloss Ludwigsburg, Schlossstrasse 30, D-71634 Ludwigsburg. Website: www.schloss-ludwigsburg.de.

Mettlach
Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstraße, D-66688 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

Rastatt-Förch
Schloss Favorite, Am Schloss Favorite 5, D-76437 Rastatt-Förch. Website: www.schloss-favorite.de.
Schloss Favorite Rastatt ist das älteste und einzige nahezu unverändert erhalten gebliebene deutsche „Porzellanschloss“. Seine Ausstattung, seine reichhaltigen Sammlungen und seine idyllische Lage machen es zu einem Gesamtkunstwerk von europäischer Bedeutung.

Fast 160 Meißener Porzellane haben sich in Schloss Favorite erhalten, darunter sehr frühe und seltene Stücke. Erst 1708 hatte man das europäische Porzellan erfunden und 1710 die Porzellanmanufaktur Meißen gegründet. Sibylla Augusta muss zu den ersten Kundinnen gehört haben.

Rheinsberg
19.09.15-25.10.15 *Fulle & Friends.* Remise am Schloss Rheinsberg, Mühlenstraße 15 A, D-16831 Rheinsberg. EWebsite: www.fulle-keramik.de.

Slesvig
Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Website: www.schloss-gottorf.de.

Selb-Plössberg
Porzellanikon - Staatliches Museum für Porzellan [Europäisches Industriemuseum für Porzellan, Europäisches Museum für Technische Keramik og Rosenthal Museum], Werner-Schürer-Platz 1, D-91800 Selb. Website: www.porzellanikon.org.

→15.11.15 *European cultural lifestyle in ceramics Europäische Lebensart - Keramik vom Barock bis heute.* Porzellanikon. Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft miteinander zu verbinden, darauf zielt das EU-Projekt „Ceramics and it´s dimensions“ ab. Ein sehr wichtiger Teil des Projektes ist die vom Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza organisierte Ausstellung „Europäische Lebensart - Keramik vom Barock bis heute“. Die Ausstellung thematisiert, wie Keramik in den verschiedenen europäischen Lebensarten zum Einsatz kam und welche technischen Entwicklungen das Material durchmachte: von der weiß glasierten Fayence über das nacherfundene europäische Porzellan, die „creamware“ aus England bis schließlich zum modernen Design. Die Wanderausstellung wird in weiteren 6 europäischen Städten gezeigt.

12.12.15-03.04.16 *Auf der Pirsch - Jagdbare Tiere in Porzellan*. Porzellanikon.

Ein Fuchs mit einem gerissenen Hahn, die vertraute Rehgeiß mit ihrem Kitz oder der brunftende Hirsch: viele der Exponate der neuen Sonderausstellung im Porzellanikon Selb scheinen direkt aus dem Leben entnommen. Naturgetreue Wildtiere in Porzellan zeigen die Entwicklung der jagdbaren Tiere und die damit einhergehende Veränderung der Einstellung zur heimischen Tierwelt im Laufe der Jahrhunderte. Ähnlich dem Jäger, der vor seinem Schuss das Wild intensiv beobachten und kennen muss und keinesfalls auf jedem seiner Jagdgänge zum Schuss kommt, musste auch der Künstler der gezeigten Porzellanfiguren umfangreiche Studien der Wildtiere unternehmen, bis er diese so naturgetreu nachbilden konnte, dass der Jäger und Kenner sich beim Betrachten unwillkürlich an selbsterlebte Situationen erinnert. Die Ausstellung wurde zusammen mit dem Deutschen Jagd- und Fischereimuseum, München konzipiert.

Staufen
→04.10.15 *Tee und Blätter · Die Kunst des Raku · Nani Champy-Schott.* Keramikmuseum Staufen, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: http://www.landesmuseum.de.

Sögel
Emslandmuseum, Schloss Clemenswerth, D-49751 Sögel. Website: www.clemenswerth.de.
Pavillon Coellen. Der Gewölbekeller beherbergt eine Auswahl der umfangreichen Keramiksammlung des Museums.

Pavillon Paderborn. Hier ist die reiche Sammlung von Straßburger Fayencen aus dem berühmten Clemenswerther Jagdservice zu sehen.

Thurnau
Töpfermuseum Thurnau, Kirchplatz 12, 95349 Thurnau. Website: www.toepfermuseum-thurnau.de.

Velten
Ofen- und Keramikmuseum Velten, Wilhelmstraße 32, D-16727 Velten. Website: www.ofenmuseum-velten.de.

Hedwig-Bollhagen-Museum, Ofen- und Keramik-Museum, Wilhelmstraße 32, D-16727 Velten. Website: www.ofenmuseum-velten.de.

Weiden
05.07.15→ *25 + Higlights*. Internationale Keramik-Museum, Zweigmuseum der Neuen Sammlung, Luitpoldstraße 25, D-92637 Weiden. Website: www.die-neue-sammlung.de.
25 Jahre jung ist das Internationale Keramik-Museum in Weiden - und widmet sich doch dem ältesten Werkstoff der Menschheit, und dies in einer Region, die in langer, auch industrieller Tradition engstens mit dem Thema verbunden ist. Dieses außergewöhnliche staatliche Zweigmuseum wurde 1990 ins Leben gerufen. Es beleuchtet Keramik in ihren verschiedensten Facetten von frühesten, neolithischen Beispielen im Vorderen Orient bis zu Porzellan der Gegenwart und lenkt den Blick über Europa hinaus auf andere Kontinente und Kulturen, sei es Griechenland der klassischen Antike, seien es Asien oder Südamerika.

Im Fokus der Neuen Sammlung als Designmuseum, unter dessen Federführung das Internationale Keramik-Museum konzipiert wurde, standen stets die unterschiedlichen Aspekte und Phänomene der modernen Keramik. Das gilt für die permanente Präsentation ebenso wie für die Wechselausstellungen.

Die Jubiläumsausstellung der Neuen Sammlung zeigt nun eine Auswahl an besonders bedeutenden Beispielen, die nicht nur für sich gesehen künstlerische Höhepunkte bilden, sondern auch ein Vierteljahrhundert Museums- und Sammlungsgeschichte repräsentieren.

Beigetragen haben hierzu einerseits die großen Schenkungen von Sammlern wie Klaus Freiberger und Adolf Egner, und kleinere Donationen von einzelnen Keramikern, Nach- und Vorlässe. Andererseits machen aber auch ganz gezielte Ankäufe den seit mehr als hundert Jahren aufgebauten Bestand der Neuen Sammlung so einzigartig.

Neben der zeitgenössischen Unikat-Keramik, die mit herausragenden Stücken vertreten ist, gewährt die Ausstellung ungewöhnliche Einblicke in den Designprozess moderner Industrieproduktion, um dem Besucher so den Weg vom ersten Entwurf bis zum fertigen Produkt aufzuzeigen.

N*euaufstellun:* Die Donation Maria Seltmann umfasst über 100 kostbare Porzellanobjekte aus der gesamten letzten Kaiserdynasie der Qing-Kaiser - vom 17. bis frühen 20. Jahrhundert.

Mit der Donation Maria Seltmann kam das Internationale Keramik-Museum 1994 als erstes seiner Art in den Besitz eigener Bestände. Dem Weidener Unternehmer Dr. h.c. Wilhelm Seltmann, selbst Besitzer mehrerer Porzellanfabriken, gelang es innerhalb nur zweier Jahrzehnte eine Sammlung chinesischen Porzellans vom 17. bis zum frühen 20. Jahrhundert zusammenzutragen. Es dauerte nochmals über ein Viertel Jahrhundert, bis seine Witwe es anlässlich ihres 90. Geburtstags 1994 ermöglichte, diese Sammlung erstmals der Öffentlichkeit zugänglich zu machen.

Nederlandene

Amsterdam
17.10.10-17.01.16 *Asia in Amsterdam · Luxury in the Golden Age.* Bogudgivelse. Rijksmuseum, Museumstraat 1, NL-1071 XX Amsterdam Website: www.rijksmuseum.nl. With 170 objects from China, Japan, India and Batavia, the Rijksmuseum is organising an exhibition to tell the story of the excitement created by the Asian treasures that were shipped to Holland in the Golden Age. Lacquer work, ivory, silver, silk, ebony, jewellery and enormous quantities of porcelain poured into Amsterdam, the then bustling ‘capital of the world’, to enrich the interiors of the increasingly prosperous Dutch bourgeoisie.

Delft
Galerie Terra Delft, Galerie voor hedendaagse keramiek, Nieuwstraat 7, NL-2611 HK Delft. Website: www.terra-delft.nl.

28.08.15-02.10.15 *Martin McWilliam*. Galerie Terra Delft.

09.10.15-14.11.15 *Mieke de Groot*. Galerie Terra Delft.

21.11.15-31.12.15 *Wen Na*. Galerie Terra Delft.

Deventer
Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com.

13.09.15-25.10.15 *Shino.* Loes and Reinier Gallery. Werk van Pascal Geoffroy (F), Christian Bourcereau (F), Jean-Pierre Chollet (F), Kathrin Najorka (D), Rob Muylaert en Hein Janssen (beiden NL).

Groningen
→15.03.16 *Fragile goods*. A tribute to Minke A. de Visser. Groninger Museum, Museumeiland 1, NL-9711 ME Groningen. Website: www.groningermuseum.nl. This exhibition is an homage to Minke A. de Visser (1898-1966), previous ceramics curator of the Groninger Museum. She laid the foundations for this important sub collection by gaining donations and by purchasing objects. The setting of Asian ceramics from the former Groninger Museum is reconstructed in the Starck Pavilion. Various sorts of Chinese and Japanese ceramics will be on display. Every object in this exhibition is part of the museum's collection.

Haag
Gemeentemuseum, Stadhouderslaan 41, NL-2517 HV Haag. Website: www.gemeentemuseum.nl.

01.12.12→ *Delftware Wonderware*. Gemeentemuseum. Gemeentemuseum Den Haag possesses one of the largest and finest collection of Delftware in the world.

Delft Blue pottery was first created in the city around 1660, when Vermeer painted his famous View of Delft. The permanent exhibition View of Delftware, comprising over 235 items, will be a dynamic presentation that gives a unique view of the Delftware industry through the ages. The highlights of the collection include a number of tulip vases. These impressive pieces, with spouts to hold tulips, were a fusion of Eastern and Western forms, decorative motifs and Asian porcelain. The Delftware produced centuries ago continues to fascinate.

The Gemeentemuseum will also be showing how contemporary designers are still inspired by the Delftware of yesteryear. So come to Gemeentemuseum Den Haag and discover four centuries of Delftware!

17.10.15-28.02.16 *Four centuries of table settings*. Gemeentemuseum. Eating is an essential part of life. As soon as people sit down to eat together, dining becomes a social activity with connotations of communication, display and social status. Fine dining is a form of sensory seduction. It operates not only via the taste buds, but also - and even more importantly - via the sense of sight and the visual attractiveness of the table setting. Over time, therefore, practical utensils like cutlery, napkins and glasses have evolved into decorative status symbols.

The relationship between the various pieces of a table setting is often of great importance. That is why the Gemeentemuseum Den Haag has decided to show the finest items in its collection of tableware not as separate objects in isolation, but as parts of a series of complete table settings. These will be complemented by drawings, paintings and pieces of furniture in an exhibition designed by Maarten Spruyt and Tsur Reshef.

Leeuwarden
Princessehof National Museum of Ceramics, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.princessehof.nl.

→15.11.15 *Verzamelde Vrienden /Collected Friends.* Katalog. Princessehof National Museum of Ceramics. A selection from the collection of the Friends of the Princessehof National Museum of Ceramics. The Society of Friends of the Princessehof National Museum of Ceramics buy the finest modern and contemporary ceramics and loan these to the Princessehof. Over the years a wonderful collection has been assembled in this way.

05.09.15-03.07.16 *The 20th century - mirroring time in ceramics*. Princessehof National Museum of Ceramics. Princessehof National Museum of Ceramics will showcase the previous century. With the exhibition "The 20th century - mirroring time in ceramics" the museum presents ceramics as the cultural memory of the 20th century. The roaring twenties, the cotton candy hairstyles of the 1960s and the first man on the moon, as well as the political engagement of the 1970s and the subsequent 'era of the ego' are some of social changes reflected in art and design. For the first time ceramics are presented in the context of the previous century. Combined with other artefacts, historical photographs, film footage and furniture, the past becomes palpable.

Mirror of time. The exhibition follows the chronology of the 20th century: the first 25 years saw unprecedented global development due to the increasing accessibility to electricity, and inventions like the telegraph and aircraft. Exotic cultures came within reach and inspired Western artists and designers; for example, patterns used on batik fabrics from Indonesia are echoed on vases from the earthenware factory Plateelbakkerij Zuid-Holland. At the same time women throughout the world freed themselves from their corsets, people danced the Charleston and male professions were opened to both sexes. Eta Lempke's figures of sporting and working women reflect the spirit of this time. After a period of crisis and war the 1950s saw a rise in prosperity. Families were smaller and teenagers had their own bedrooms, furnished with rattan seats, but also

with ‘teenage ceramics’ such as the 'Brigitte Bardot heads’ on the wall. The lift-off in 1957 of Sputnik 1 also launched the Space Age. The robot figures by Hans de Jong and Tiko’s rocket vases are typical of this period. Bourgeois attitudes were also shown the door in the 1970s, and political commentary became the dominant tone in art. Examples of this are the ceramic pig Pieter Groot made around 1970 titled Consumer Society (Consumptiemaatschappij), and the military satchel by progressive artist Diet Wiegman. The unprecedented prosperity in the 1990s gave rise to individualism and the era of the ego, which was also reflected in ceramic art, for example, in the statue Golden Voice I by Adriaan Rees.

Innovative exhibition. The Princessehof tells the story of the previous century in a new way. We show that ceramics can be regarded as the cultural memory of the 20th century. Apparently there was no coincidence between ceramists started to use 'crater glazes' and the advent of the Space Age: it seems to have been inextricably connected to the zeitgeist. That a huge quantity of ceramics with holiday scenes started appearing in the 1960s is inseparable from the emerging holiday culture.

The exhibition features approximately 400 ceramic objects, ranging from avantgarde to massproduced. Many pieces have not been seen for years, because they were not suitable for our art historical exhibitions. The ceramic objects are complemented by objects from other fine and applied art disciplines, and include furniture, paintings, a jukebox and even an original caravan from 1960. There are also film footage and historical photographs, which locate the ceramic objects in time. This thematic exhibition, covering 750 m^2, is presented in an aesthetic and contemporary way.

Milsbeek
19.09.15-20.09.15 *Keramisto 2015 · Tee & Keramik*. De Mookerplas, Plasmolen, Milsbeek. Website: www.keramisto.nl. Major Pottery Fair in the Netherlands with participation of around 100 leading cermists from Europe.

Nieuw-Buinen
Keramisch Museum Goedewaagen, Glaslaan 29, NL-9521 GG Nieuw-Buinen. Website: www.keramischmuseumgoedewaagen.nl.
Einzigartige Sammlung kunsthandwerklicher und industriell gefertigter Keramik nach 1883. Der Swerpunkt der vielseitigen Sammlung liegt beim Jugendstil und dem Art Déco. Angeboten werden Wechselausstellungen, Vorträge und Symposien, darüber hinaus besucherführungen in der benachbarten Fabrik von Royal Goedewaagen. Hier erwartet Sie ein echtes Erlebnismuseum mit Workshops zu Keramikmalerei, Mosaiktechnik, Töpfern und Raku-Technik.

Rotterdam
12.09.15-21.02.16 *Op zoek naar perfectie - Een selectie uit drie keramiekverzamelingen*. Museum Boijmans Van Beuningen, Museumpark 18-20, NL-3015 Rotterdam CX. Website: www.boijmans.nl. Dit najaar toont Museum Boijmans Van Beuningen drie verzamelingen keramiek uit de nalatenschappen van Frans Koster & Leen Quist, van de heer Ronald Kuiper en van de heer Abraham den Blaauwen.

Tegelen
Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kasteellaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

→13.09.15 *Passion in the South.* Ceramic art related to the passion love, tears and a wink. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen.

18.09.15-10.01.16 *Méér kunst van het decoreren · Kunstenaars delen hun geheimen*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen.

Belgien

Bruxelles
Musées royaux d’Art et d’Histoire/Konninlijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Website: www.kmkg-mrah.be.

12.09.15-10.10.15 *Gitte Jungersen & Yves Malfliet*. Puls Contemporary Ceramics, Edelknaapstraat 19 rue du Page (Châtelain), B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com. Se website for flere udstillinger.

Raeren
Töpfereimuseum Raeren, Burgstrasse 103, B-4730 Raeren. Website: www.toepfereimuseum.org.

Frankrig

Henrichemont
Le Centre céramique contemporaine, La Borne, 18250 Henrichemont. Website: http://laborne.org. Se website for årets mange udstillinger.

Limoges
Musée national Adrien Dubouché, Cité de la céramique - Sèvres & Limoges, 8 bis, place Winston Churchill, 87000 Limoges. Website: www.musee-adriendubouche.fr.

Paris
Les Arts Décoratifs, 107, rue de Rivoli, 75001 Paris. Website: www.lesartsdecoratifs.fr.

Galerie Maria Lund, 48 rue de Turenne - 75003 Paris. Website: www.marialund.com.

→27.09.15 *L’essor des boissons exotiques au XVIIIe siècle.* Katalog. Musée Cognacq-Jay, 8, rue Elzevir, 75 003 Paris. Website: www.museecognacqjay.paris.fr.
Louées pour leurs vertus médicales et thérapeutiques, les boissons dites «e xotiques », introduites au XVIIe siècle en Europe, ont été associées aux plaisirs et aux sociabilités du XVIIIe siècle.

Les boissons issues du cacaoyer, du caféier et du théier – plantes exogènes à l'Europe – ont fait partie intégrante des sociabilités de l'aristocratie et de la haute bourgeoisie dès leurs introductions officielles auprès des cours d'Europe. En tant que matière importée, leur coût d'achat classe au XVIIe et au XVIIIe siècles le thé, le café et le chocolat parmi les produits de luxe et ajoute à leur consommation celle de l'image affichée du prestige. Leur consommation s'est matérialisée dans l'apparition de mobiliers et de nécessaires ou services produits dans les manufactures. Elle a aussi permis l'existence de lieux de consommation publique, les cafés, et de nouvelles pratiques de table, telles le petit déjeuner et le goûter, qui se diffusent progressivement dans la société. Organisée autour de trois axes - « Vertus et dangers des boissons exotiques », « Cercles de consommation » et « Nouveaux services » -, cette exposition propose une nouvelle lecture de ces boissons entrées dans les rituels du quotidien, en présentant des oeuvres de nombreux artistes emblématiques du XVIIIe siècle comme Boucher ou Chardin.

→04.01.16 Y*ik-Yung Kim et Yeun-Kyung Kim*. Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, 92310 Sèvres. Website: www.musee-ceramique-sevres.fr.

Sarreguemines
Musée de la Faïence, 17, rue Poincaré, 57200 Sarreguemines. Website: www.sarreguemines-museum.com.

Schweiz

Geneve
Musée Ariana - Musée suisse de la céramique et du verre, Avenue de la Paix 10, CH-1202 Geneve. Website: www.ville-ge.ch/ariana.

→01.11.15. *Luxe, calme et volupté – Swiss-ceramics*. Musée Ariana.

Solothurn
Kunstforum, Schaalgasse 9, CH-4500 Solothurn. Website: www.kunstforum.cc.

→19.09.15 *„zwei und zwei" · Doris Kaiser und Michael Cleff*. Kunstforum.

17.10.15-21.11.15 *Gundi Dietz*. Kunstforum.

05.12.15-30.01.16 *Klaus Lehmann*. Kunstforum.

Canada

Toronto
→03.01.16 *A Passion for yellow*. The story of the Gardiner Collection. Gardiner Museum, 111 Queen's Park, Toronto, Ontario, Canada M5S 2C7. Website: www.gardinermuseum.on.ca.
A Passion for Yellow features a rich selection of French, German, and English porcelain from the Gardiner's founding collection. In the late 1970s, while George Gardiner and his future wife, Helen, were decorating their new Forest Hill home in Toronto, he made a simple but life-changing suggestion: "How about some yellow china in the living-room cupboard?" With these words one of the world's great collections was born, along with a passion for yellow.

The Gardiners were the perfect collecting partners. He had a cool head for finance, while she had an outstanding eye for beauty. He always said, "She's the artistic one!" They were able to build their collection in just eight years, between 1976 and 1984.

One of this lobby installation's most unique features is a yellow-ground saucer made in the early eighteenth century at the French porcelain manufactory of Saint-Cloud. For the first time, visitors will be able to see how the base is decorated.

USA

Biloxi
Ohr-O'Keefe Museum, 386 Beach Boulevard, Biloxi, Mississippi 39530. Website: http://georgeohr.org.

New York
10.09.15-20.11.15 O *Pioneers! Women Ceramic Artists, 1925-1960*. The Schein-Joseph International Museum of Ceramic Art, Alfred University, New York. Website: http://ceramicsmuseum.alfred.edu.
"O Pioneers! Women Ceramic Artists, 1925-1960" revisits important contributions of women to American art history on several levels - as artists negotiating modernism and as educators paving new roles in the academy. Drawing from the collection of the Alfred Ceramic Art Museum and the Everson Museum, as well as private collections, the exhibition includes over 100 works, ranging across functional pottery and figurative sculpture, and presents a complex narrative of global influences, a diverse cast, and, perhaps most importantly, illuminates a time when an imaginative reverence toward historical form, clay, and glazes permeated both the academy and the gallery. Ceramics might not have been considered a field or discipline outside of a few schools in America, but it was a vocation many women embraced as a new way to imagine a life of work.

One hundred years ago, in 1915, when Marion Fosdick (1888-1973) became the first woman to teach studio art at the New York State College of Ceramics, women were struggling state by state to ratify the right to vote. The exhibition shows many artworks by women who won medals in the 1930s at the prestigious ceramic nationals organized by the Syracuse Museum (now the Everson), and in the 1950s in the American Craft Council's exhibitions, long before Feminism was theorized as a rationale for inclusion. This exhibition remembers the prominent women artists of the first half of the twentieth century - such as Adelaide Alsop Robineau, Eva Zeisel, Maija Grotell,

Maria Martinez -and is the first to appreciate artists such as Karen Karnes and Toshiko Takaezu as a part of this earlier era, when art was borne aloft by affection for clay, curiosity about form, and a life-long work ethic.

The exhibition was inspired by the memory of Marion Fosdick - or the lack thereof. Fosdick taught at Alfred University for three decades and her work was once esteemed and purchased by the Metropolitan Museum of Art, among others. Her life and journey mirrors the exhibition's scope: she wrote for Robineau's journal Keramic Studio, was a winner of Everson ceramic nationals, exhibited at the New York World's Fair in 1939, and was remembered by many students as a pioneer - so much so that Hal Riegger dedicated his study on raku to her. Several works by Fosdick that have not been exhibited in decades will be included in "O Pioneers!"

The exhibition's title is borrowed from Willa Cather. Her 1913 novel depicts a Swedish-American woman struggling to inhabit her father's failing farm in the Great Plains and acutely aware of her love for "the Land" - as well as the greater pragmatism of establishing a life in Chicago. Alexandra, Cather's protagonist, is a woman caught between ambition and responsibility: "A pioneer should have imagination, should be able to enjoy the idea of things more than the things themselves." If seminal texts such as Nikolaus Pevsner's Pioneers of Modern Design (1936) inform the way much of art history has been written as a succession of men of genius disrupting traditions and convention, Cather's O Pioneers! is a corrective tonic -a more psychologically complex narrative where women face modernity and make a new world for themselves.

Pomona
American Museum of Ceramic Art, AMOCA, 340 S. Garey Avenue, Pomona CA 91766. Website: www.ceramicmuseum.org. Se website for udstillingsinformation.

→27.12.15 *RE-MADE*. AMOCA.
RE-MADE features three artists who collect under-appreciated figurines and factory ceramics and give them new life. Cynthia Consentino, Debra Broz and Blechmeki renew these factory wares with unique, contemporary approaches.

12.09.15-15.12.15 *Jeff Blandford: Life Behind the Wheel.* AMOCA. Jeff Blandford creates voluptuous and modern work at his organic farm in Michigan. Blandford feels that since, "… colors and forms can have a physical affect on us, I believe quality design can change the atmosphere and experience of a person who is engaged in it." Through the use of luscious color, graphic lines and interesting shapes, he looks to brighten the world and make it a more beautiful place, one work at a time.

Salem
→27.12.15 *The Copeland Collection*. Chinese and japanese Ceramic Figures. Katalog. The Peabody Essex Museum, East India Square (161 Essex St) Salem, Massachusetts. Website: www.pem.org.

27.02.15-04.06.15 *Asia in Amsterdam · Luxury in the Golden Age.* Bogudgivelse. The Peabody Essex Museum.

Alette Pontoppidan

* 18.5.1932 † 6.6.2015

Formand for Keramikkens Venner 1995-2003

Keramikkens Venners første formand Alette Pontoppidan døde den 6. juni 2015. Keramikkens Venner har meget at takke Alette Pontoppidan for. Hun var organisatorisk dygtig, stærk og konsekvent i at fastholde og gennemføre bestyrelsens beslutninger. Det var helt nødvendigt, da de mange kreative personer, der var blevet valgt ind i den første bestyrelse, havde forskellige idéer til foreningens virke. Faktisk strittede de i mange retninger. Det var her Alettes evner og talent tydeligt virkelig betød noget for foreningen.

Efter de første par svære startår lykkedes det med Alette som formand for Keramikkens Venner at etablere sig som en seriøs og kendt forening for keramikinteresserede, som også de udøvende keramikere lærte at sætte pris på. Alette var som formand i 2003 med til at arrangere Keramikkens Venners udstilling "Keramiksamlinger" på Grimmerhus · Danmarks Keramikmuseum, hvor hun skrev forordet til udstillingskataloget.

Bestyrelsen kender også Alette som en fin samler og kender af dansk keramik fra de mange møder i hjemmet i Øster Farimagsgade.

Æret være Alette Pontoppidans minde.

Hans-Henrik Dyhr

Keramiker Michael Geertsen modtager "Inga og Ejvind Kold Christensens Hæderspris"

*Tale ved Ole Jensen**

Michael Geertsen er født i 1966, mesterlære-uddannet pottemager fra 1984 til 1988 og fra 1988 til 1993 uddannet keramisk formgiver fra Danmarks Designskole - nu KADK.

Michael Geertsen har ageret som selvstændig pottemager, keramiker og designer siden sin afgang i 1993. Først med mangeårig base i værkstedsfællesskabet Vesterbrogade 102, nu i Nord Vest. Hans offentlige debut var vel på Charlottenborgs Forårsudstilling i 1995. Siden med udstillinger i Udstillingssted for Ny Keramik, Galleri Nørby, Museumsbygningen på Kastelsvej, Køppe Gallery, Copenhagen Ceramics, Galleri Specta og senest Superobjekt. Listen er international og meget længere: Garth Clark Gallery i New York, Gallerie NEC Nilsson i Paris, og sidst men ikke mindst i Jason Jacques Gallery - også i New York. Michael Geertsens arbejder er at finde i private hjem og samlinger i Roskilde, Næstved, Kolding, Korea og Texas. Naturligvis her på Designmuseum Danmark; på Victoria and Albert Museum i London; på MAD, Museum of Art and Design, New York; på Cooper-Hewitt, New York; på Metropolitan, New York; - og Lady Gaga har også været forbi for at erhverve.

Er det så Michael Geertsen, Metropolitan eller Lady Gaga der er mest med på noderne? Uanset hvad, så har Michael Geertsen med en pottemagerbaggrund demonstreret, at keramik er alt muligt andet end 'halm ud af træskoene'. MG har en betydelig andel i den renæssance og fornyede status, som keramikken har fået gennem de seneste 20 år.

Med pottemager-genet i sig, har MG aldrig været for 'fin' til at påtage sig, eller beskæftige sig med umiddelbart undseelige og jordbundne opgaver. Omvendt, og som kontrast hertil, har han demonstreret, ikke at være hverken bange eller tilbageholdende for, med guld, sølv og platin og heftige glasurer at øse af begærets og dekadencens overflødighedshorn. Som få danske keramikere er MG bevidst og vidende om kunsthistorien før ham. Han har lyttet til sydsjællandske pottemagere, kineserne, grækerne og ikke mindst til de tidlige russiske proletarer og konstruktivister. Men han lytter også til vestlig modernitet og pop. Derfor er hans keramik både sammensat og samtidig.

[*Futuristiske tegninger, PRINCE møntskål, gråblåt stel*]. Jeg havde fornøjelsen af at være ekstern censor, da MG i 93 tog afgang fra Designskolen i København. Jeg husker ikke selve afgangsopgaven (mener det var godt?), men mest af alt en fandenivoldsk ung mand, der gav pokker i god dansk smag og tradition (og ikke havde til sinds at indordne sig), for i stedet at søge kvaliteter i helt andre retninger. I futuristiske tegninger og forestillinger af brugsting, - med højlys, reflekser, fart og tempo, - ja, nærmest fritsvævende i verden, demonstrerede MG sine ambitioner for fremtidens keramik. Senere, udført i keramik, fik det dog 'jordforbindelse', og godt for det! En møntskål til døgnkiosker for House of Prince, med Achton Friis' cool logo, kunne måske være blevet 'smør på brødet', men blev det næppe. Når, et så lidet personligt og prestigefyldt arbejde er værd at nævne, er det fordi det viser, at MG tidligt har øjnene åbne for det 'ufine' og umiddelbart undseelige, og møntskålens grafisk nøgterne, glatte og industrielle udtryk indikerer, hvad MG senere får transformeret til et næsten personligt kunstnerisk varemærke.

Også et køligt gråblåt stelforslag (fra samme tidlige periode) demonstrerer MG's hang og lyst til at udforske trivialiteterne. En uromantisk og intellektuel pottemager er på færde.

[*Grå sammensat fra Charlottenborg, Museumsbygningen, Hanoi, V&A, V&A element*]. Det bliver Geertsens objekter af sammensatte hånddrejede elementer, der skaber det egentlige gennembrud i offentligheden. Første gang vist med 'super' grå objekter på Charlottenborgs forårsudstilling i 1995. Med brugstingenes genkendelige elementer og referencer, 'samplet' i skulpturelle objekter og formationer, linker MG en fælles keramisk fortid med samtiden. Med utraditionelle virkemidler og udstillingsteknikker genåbner han det moderne publikums øjne for keramikken. Han sætter traditionen ind i samtiden. Han moderniserer traditionen.

Det bliver til mange udstillinger i både Danmark og udlandet. Objekterne hænger i bogstaveligste forstand fra gulv til loft i gallerierne. Udstillingsteknisk opleves keramikken som befriende, moderne og vedkommende. 'Rigtige' tallerkener og kopper i keramik står vi nemlig ikke og mangler!

Som den første vestlige kunstner i det kommunistiske Vietnam, laver MG i 2009 en murudsmykning i Hanoi. Udover at MG's keramiske objekter tydeligt indgår som bærende elementer i hele udsmykningen, er det efter sigende også verdens største mosaik. Hanoi er langt væk, og udsmykningen er formentlig lavet uden store offentlige tilskud og statslig prestige fra Danmark. Men typisk for MG takker han ja, også til den slags opgaver.

Prestige er der til gengæld rigeligt af med den permanente installation, White Noice - Potfield, på Victoria and Albert Museum i London i 2012. Med Michael Geertsens egne ord om værket: *V&A har en af verdens største keramiksamlinger - ja, nærmest hele civilisationens udvikling repræsenteret i ler. Faktisk består halvdelen af museets*

værker af keramik. Det daterer sig mellem 6-8000 år tilbage. Det er ret unikt og derfor var det oplagt at skabe en installation, der refererede konkret til museets historiske bagkatalog. Installationen har åbenlyse henvisninger til keramiske arketyper som fx en arabisk moské-lampe, en middelalderlig stjertpotte og en vietnamesisk risvinsflaske. Min grundidé er at vise, at modernismen som formskabt udtryk ikke kun hører hjemme i det 20. århundrede som en isme, men har karaktertræk, der går meget længere tilbage. Fx kan du finde modernistiske elementer i koreansk keramik fra 1400-tallet.

Det er dog ret godt gået, at en dansk pottemager og keramiker får lov og mulighed for at knytte V&A's samling af keramik sammen i ét nutidigt værk.

[*Muuto-vasen, 'Closely Separated' fra 2008*]. Parallelt med sin primære aktivet på drejeskiven og selvfremstillet unika-keramik, har MG også lavet serielt brugsdesign i samarbejde med bl.a. Kähler og MUUTO. Vasen 'Closely Separated' for MUUTO i 2008 viser at MGs tilgang til keramikken også har sin berettigelse som seriefremstillet industrielt design. Og ikke mindst, at MGs formsprog kan være med til flytte gængse opfattelser af hvad der er skandinavisk og New Nordic design. Med denne monokrome, konstruktivistisk fragmenterede genstand, har MUUTO brandet Geertsen i verden, - og vasen har så sandelig også brandet MUUTO!

[*Corner Object 2007, Two Standing Objects 2010, Black Standing Object 2011, Pink Standing Object 2010, Red Standing Object 2011*]. På en udstilling i 2007 i Køppe Gallery begynder MG så småt at øse af overflødighedshornet. Man kan også sige af overskudshornet! Altså det kunstneriske! Nu komplimenteres de nøgterne og glatte former med tegn og referencer til både russisk konstruktivisme og vestlig overflod og dekadence. Ægthed og simili, afmålthed og overflod indgår som bevidste og ligeværdige narrativer. Det udvikler sig de følgende år til udtalt selvstændige stående objekter, hvor pottemageren bliver mere potent og løssluppen i formerne, - uden på nogen måde at blive romantisk eller landlig.

Det er med værker som Two Standing Objects 2010, Black Standing Object 2011, Pink Standing Object 2010 og Red Standing Object 2011, at MG får sin store betydningsfulde udstilling, *'We Come In Peace'*, hos Jason Jacques Gallery i New York i 2011.

Det er pottemagerkunst der kigger ud og op, - og ikke ned.

[*VERSUS, Næstved Museum 'Boderne', 2014*].** Med udstillingen VERSUS begår MG i efteråret 2014 en overraskende, åbenhjertig, afglorificerende, - ja, undskyld Michael -, næsten pædagogisk udstilling på Næstved Museum 'Boderne'. En udstilling, som kun en moden og modig keramiker kan lave og stå model til.

Keramiker Peder Rasmussen (som i øvrigt selv er pottemager) skriver i katalogteksten:
Michael Geertsen er en keramiker som med denne udstilling vil understrege, at han anderkender traditionen som en brugbar ressource. Han vil gøre os opmærksom på, at der i det store fælles reservoir stadig er masser af inspiration at hente. Det sker, fordi han, som han selv siger er blevet klogere. Som så mange unge fremadstormende kunstnere mente også han, at han havde fat i noget helt originalt og personligt, noget ingen andre havde haft fat i før ham. Det havde han selvfølgelig også - i en vis forstand - men pottemageren i ham har alligevel opdaget, at der et eller andet sted ovre i Kina sad en landsbypottemager for syv hundrede år siden med præcis den samme grundidé. Selvfølgelig kom hans værk til at se helt anderledes ud. Materialet var ret primitivt, hans fornemmelse for for taktilitet en anden og hans forestilling om brugbarhed en helt tredje - men grundidéen, måske kombinationen af den lille fede, runde form og de tre lidt for monumentale fødder.., ja, den er præcis den samme.

Udstillingen 'VERSUS' er MGs dialog med sit historiske ophav. Igennem 15 tableauer sammenstiller Geertsen egne værker med udvalgte værker fra Kähler-dynastiets store produktion gennem fire generationer i årene 1839-1974. Sammenstillingerne repræsenterer såvel æstetiske, analytiske, som helt tilfældige paralleller.

Tre eksempler på tableauerne:

[*Tableau 4 (Machine Age)*]. Varmeapparat fra Kähler (1940-1969) over for Geertsens, Gråt Objekt (1994). Kählers objekt har en praktisk funktion. Geertsens objekt har en kommenterende funktion!

[*Tableau 8 (Drejedyr)*]. Kählers sparredyr (1925-1950) over for Geertsens stående objekter (2014). Kählers drejedyr er lavet som små 'sjove' sparebøsser. Geertsens 'drejedyr' er opstået via formelle undersøgelser af sammensatte drejede elementer. Helt utilsigtet kom de til at ligne dyr og væsner. Det er absolut ok!

[*Tableau 9 (Klassisk)*]. Herman J. Kählers 'Græsk' krukke, Pallas Athene med Uglen (ca. 1870) over for Geertsens krukke 'Hydria' (2013). Kählers klassicisme repræsenterer et forsøg på at efterligne klassikken. Geertsens klassicisme repræsenterer et forsøg på at hente inspiration, og få noget nyt og samtidigt ud af klassikken. Af det der kom før én selv!

Kære Michael Geertsen. Du, der for mange år siden var en 'fandenivoldsk', utilpasset og speciel keramiker, er det heldigvis stadig. Du har alligevel vist dig, at være én,

som vi kan lære rigtig meget af, og gerne vil lære fra sig. Tusind tak for hele din indsats! Og tillykke med Prisen!

*) *Keramiker og designer Ole Jensens begrundelse for at Michael Geertsen skulle have Inga og Ejvind Kold Christensens Hæderspris for 2015, som blev uddelt den 7. maj 2015 på Designmuseum Danmark. Talen var ledsaget af et powerpointshow med fotografier af Michael Geertsens keramik, som de [ ] henviser til, men selv om fotoene ikke bringes, så vil talen kunne læses uafhængigt af disse.*

**) Katalog: *Versus.* Michael Geertsen. [Published on the occasion of the exhibition "Geertsen Versus"]. 2014. 48 s. ill. (s 1 Michael Geertsen i dialog med Kähler-keramik/ Geertsen in a dialogue with Kähler ceramics. Af/by [Palle Birk Hansen] og s 2-3 og 6-7 På Giganternes skuldre/On the Shoulders of Giants. Af/by Peder Rasmussen).

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik 2015

ved Gunnar Jakobsen

Brandes & Bindesbøll. Bånd & Brud/Binding & Breaking. Keramiske værker/Ceramic Works. Clay · Keramikmuseum Danmark, Middelfart 2015. 216 s. ill. litt. (s 5-7 Forord. Af Pia Wirnfeldt, s 9-27 Drivende skyer · Store myter. Thorvald Bindesbøll og Peter Brandes. Af Duncan Macmillan, s 28-93 Udvalg af keramiske værker 1/Ceramic Works 1, s 95-108 [Bånd og brud]. Samtale mellem/ Conversation between Peter Brandes & Pia Wirnfeldt, s 111-117 Udvalg af keramiske værker 2/Ceramic Works 2, s 118-140 Større keramiske udsmykninger/Public Ceramic Works, s 141 Omkring det tekniske. Af Peter Brandes, s 143-161 Form og tanke. Thorvald Bindesbøll og dansk kunstnerkeramik i tiden omkring år 1900. Af Henrik Wivel, s 162-203 Bindesbøll keramik/Bindesbøll Ceramics, s 205-210 Peter Brandes' keramiske virke. Et udvalg af litteratur ved Gunnar Jakobsen og s 211-214 Thorvald Bindesbølls keramiske virke. Et udvalg af litteratur ved Gunnar Jakobsen).

Brandes & Bindesbøll. Bånd & Brud/Binding & Breaking. Keramiske værker/Ceramic Works. Clay · Keramikmuseum Danmark, Middelfart 2015. 216 s. ill. litt. (s 5-7 Preface. By Pia Wirnfeldt, s 9-27 Drifting Clouds · The Great Myths. Thorvald Bindesbøll and Peter Brandes. By Duncan Macmillan, s 28-93 Udvalg af keramiske værker 1/Ceramic Works 1, s 95-108 [Binding & Breaking]. Samtale mellem/Conversation between Peter Brandes & Pia Wirnfeldt, s 111-117 Udvalg af keramiske værker 2/ Ceramic Works 2, s 118-140 Større keramiske udsmykninger/Public Ceramic Works, s 141 About the Technics. By Peter Brandes, s 143-161 Form and Thought. Thorvald Bindesbøll and Danish Ceramic Art around 1900. By Henrik Wivel, s 162-203 Bindesbøll keramik/Bindesbøll Ceramics, s 205-210 Peter Brandes' Ceramic Work. A selected bibliography by Gunnar Jakobsen og s 211-214 Thorvald Bindesbøll's Ceramic Work. A selected bibliography by Gunnar Jakobsen).

Birgitte and Hans Börjeson. The Art of Salting. By Jorunn Veiteberg. New Ceramics. 4/2015, s 8-11. ill.

Birgitte & Hans Börjeson. Von Jorunn Veiteberg. Neue Keramik. 4/2015, s 8-11. ill. *

Sten Børsting. Reality has many layers. By [Sten Børsting]. New Ceramics. 2/2015, s 18-19. ill.

Sten Børsting. Die Realität hat viele Ebenen. Von [Sten Børsting]. Neue Keramik. 2/2015, s 18-19. ill.

Anne Fløche. Keramiske arbejder · Ceramic Works. 2015. 33 s. ill. (s 6-7 Energi. Fra "Del af labyrinten". Essays af Inger Christensen og s 12 [Tekst fra] Trashpilot. Af Peter Laugesen).

The French Connection. Royal patronage and the origins of porcelain production in Denmark. By Ulla Houkjær. The French Porcelain Society Journal. Volume V. ["Three centuries at Sèvres". Papers in Honour of Dame Rosalind Savill. Director, The Wallace Collection 1992-2011. Ed. by Oliver Fairclough and John Whitehead]. 2015, s 97-117. ill. noter. [Louis Fournier].

Livstrappen – trin for trin af Heidi Guthmann Birck. En beretning om hvordan skulpturen blev til. VUC Syd, Haderslev 2015. 36 s. ill. (s 2 Forord. Af Hans Jørgen Hansen og s 3 Introduktion. Ved Heidi Guthmann Birck).

Sanatorium. KunstCentret Silkeborg Bad, Silkeborg 2015. 40 s, se specielt s 22-27 og 39-40. ill. noter. (s 2-3 Ideal og længsel. Af Iben From, s 22-27 Karen Kitani Harsbo, og s 34-40 Billedkunsten, den kropslige erfaring og det gode liv. Af Else Marie Bukdahl). [Karen Kitani Harsbo].

Gerhard Henning og den kvindelige form. Red. af Anne Blond. Tønder Kunstmuseum, Tønder 2015. 63 s, se specielt s 11 og 12-13 samt s 16-21 (Eventyr og porcelæn. Af Lotte Tønder Gotthardsen). ill. litt. (s 5-6 Forord. Af Ove Mogensen, s 7-10 Blikkets erindring. Af Kehnet Nielsen, s 14 Liv. Af Lotte Tønder Gotthardsen og Anne Blond, s 16-21 Eventyr og porcelæn. Af Lotte

Tønder Gotthardsen samt s 57-63 Biografi. Af Anne Blond).

Modigt mix. Af Mathilde Rude. Bo Bedre. 1/2015, s 72-79. ill. [Jeanette Hiiri].

Forførende ondt. Af Tinne Delfs. [Anmeldelse]. Kunsthåndværk. 35. årg. 135/2015, s 35-38. ill. [Louise Hindsgavl].

Billedhuggerens keramik af Ole Linnemann-Schmidt. Antik & Auktion. 18. årg. 2/2015, s 28-31. ill. [*P*er Linnemann-Schmidt og *A*nnelise *L*innemann-*S*chmidt].

Den mangfoldige funktionalist. Af Frank C. Motzkus. Antik & Auktion. 18. årg. 2/2015, s 40-45. ill. [Erik Magnussen].

Keramikeren Richard Manz/The Ceramist Richard Manz. Samlet og redigeret af/Compiled and edited by Cecilie Manz. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København 2015. 267 s. ill. litt. noter. ib. 399,95 kr. (s 7 og 9 Forord/Foreword. Af/by Cecilie Manz, Mathilde Manz og/and Jacob Manz, s 11-23 Gotland. Af/by Richard Manz, s 25-78 Richard Manz - Keramiker, kunstner, menneske/Richard Manz - Ceramist, artist, human being. Af/by Bodil Busk Laursen, s 81-93 Leret, livet og døden/The clay, life and death. Af/by Anne Wolden-Ræthinge, s 95-117 Keramiske udsmykninger/ Ceramic decorations. Af/by Svend Axelsson, s 119-125 Kollegaen Richard/The colleague Richard. Af/by Bente Hansen, s 127-143 Japan. Af/by Richard Manz, s 145-162 Glasurer og ler/Glazes and clay, s 163-118 Brugsting/Objects of every day use, s 190-205 Det konkrete/ The concrete, s s 206-227 Sandstøbning/Sandcasting og s 229-257 Richard Manz 1933-1999 · Tidstavle/Chronological table. By Bodil Manz og/and Søren Holmstrup).

Cathinca Olsen – Nogle ord om keramik og fred. Af Teresa Nielsen. KOT. Kunst omkring Trolden. 23. årg. 1/2015, s 14-15. ill.

Bjørn Wiinblad. Red. af Christian Gether, Stine Høholt og Camilla Jalving. Arken, Ishøj 2015. 146 s. ill. noter. (s 6, s 7-10 Forord. Af Christian Gether, s 15-45 Wiinblads virke, stil og karriere. Af Julie Thaning Mikines, s 60-72 Biografi. Af Kristine Vedtofte, s 75-76, s 78-79, s 82-83, s 119-127 Endnu lever eventyret. På retrorejse med Bjørn Wiinblad. Af Kristian Handberg, s 131-141 En grænseoverskridende modernist. Wiinblad mellem form, funktion, forbrug og fantasi. Af Christian Björk, s 142 og s 144 Udstillingen). Tillige udgivet på engelsk.

Claydies. Af Ninna Gøtzshe. Kunstmagasinet Janus. 1/2015, s 10-12. ill. *

Glasurens mester. Af Lone Agersted. Lyneksperten. Antik & Auktion. 18. årg. 5/2015, s 38-41. ill. [Interview med antikvitetshandler og samler Birgitte Krarup om at samle på keramik fra Michael Andersen & Søn]. [Solveig Ussing].

Kastrup Værk - Bryggergården 1749-1900. Af Kirsten Nørregaard Pedersen. Rhodos [Website: www.rhodos.dk], Humlebæk 2014. 155 s. ill. litt. noter. navne- og stedregister. ib. 198 kr.

Hesbjerg Fajancefabrik 1813-1820. Korup-Ubberud Lokalhistoriske Forening. Årsskrift. 2015, s 22-23. ill. litt.

Kunstfliser. Humlebæk og Nivaa Flisefabrikker 1936-1981. Af Jørgen G. Berthelsen. Fredensborg Lokalhistoriske Museum, [Avderød] 2015. 62 s. ill. litt.

Saxbo - et højdepunkt i dansk keramikhistorie. Af Teresa Nielsen. KOT. Kunst omkring Trolden. 23. årg. 1/2015, s 8-9. ill.

SAXBO. Nathalie Krebs. Red. af Teresa Nielsen. Vejen Kunstmuseum [Website: www.vejenkunstmuseum.dk], Vejen 2015. 56 s. ill. noter. fabriksmærker og signaturer.

SAXBO. Nathalie Krebs. Red. af Teresa Nielsen. [2. udg.]. Vejen Kunstmuseum [Website: www.vejenkunstmuseum.dk], Vejen 2015. 58 s. ill. noter. fabriksmærker og signaturer. (s 3 Forord. Af Teresa Nielsen, s 4-19 SAXBO – historien ridses op. Af Teresa Nielsen suppleret af Henning Pihlmark, s 20-23 SAXBOs stilmæssige udvikling. Af Henning Pihlmark, s 24 SAXBO på randen. Af Henning Pihlmark, s 25 Om SAXBO-kvaliteter. Af Henning Pihlmark, s 26 SAXBOs lågkrukker/bonbonnie-rer. Af Henning Pihlmark, s 27 SAXBO - "forholdsvis billigt" stentøj?, s 28 Kategorier af kunstnere og kunsthåndværkere hos Nylund & Krebs/SAXBO. Af Henning Pihlmark, s 29 Medarbejdere på værkstedet. En introduktion til oversigten. Af Henning Pihlmark, s 30-55 Medarbejdere på værkstedet. Af Henning Pihlmark, s 56-57 Bundmærkerne. Af Jette Hoffmeyer og s 56 Værkstederne).

SAXBO 1929-68. DVD produceret for Vejen Kunstmuseum af Mette Mærsk. Medvirkende: Anders Uhrskov, Jette Hoffmeyer og Teresa Nielsen. Visual VVorks. 2015. 28 min 42 sek. 50 kr. [Se filmen på https://vimeo.com/125910242]. *

Et skatkammer for dansk porcelæn. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 18. årg. 4/2015, s 54-59. ill. [Clay · Keramikmuseum Danmark, tidligere Danmarks Keramikmuseum · Grimmerhus og samlingen fra Royal Copenhagen].

Keramiske Veje 30 år. Red. af Kirsten Dybbøl og Bodil Manz. Sophienholm, Kongens Lyngby 2015. 64 s. ill. (s

4-5 Keramiske Veje på Sophienholm/Keramiske Veje at Sophienholm. Af/by Benedicte Bojesen; Keramiske Veje 2015. Af/by Bodil Busk Laursen; s 12-13 ff Alexandra Engelfriet. Gæst/Guest. Af/by Karen K. Harsbo; s 16-19 Beate Andersen; s 20-23 Bente Hansen; s 24-27 Sten Lykke Madsen; s 28-31 Bodil Manz; s 32-35 Malene Müllertz; s 36-39 Jane Reumert; s 40-43 Gunhild Aaberg [Tekstbidrag af den enkelte keramiker under det enkelte medlem af Keramiske Veje]; s 44-51 Det allermest håndgribelige og det allermest abstrakte - keramikken som ting i tid og rum/The utterly tangible and the utterly abstract - ceramics as objects in time and space [Abridgment of the article in Danish]. Af/by Carsten Thau; s 52-55 Lisa Engqvist, heraf s 52 og 54 Lisa og keramikerne. Af Ursula Munch-Petersen og s 56-59 Richard Manz og omverdenen/Richard Manz and the world, heraf s 56 og 58 - bidrag til et forsøg/- contribution to an experiment. Af/by Kristian Jakobsen samt s 60-63 Curriculum Vitae).

Definition. Contemporary Ceramic Art from Denmark and Finland. 2015. [16] s incl omslag. ill. (s 3 Definition. Contemporary Ceramic Art from Denmark and Finland). [Helene Søs Schjødts og Charlotte Thorup].

Hands on / Hands off. A Glass and Ceramics Exhibition. [Afgangsudstilling 2015]. Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering. Designskolen Bornholm, 2015. 90 s. ill. (s 5 Preface. By Martin Bodilsen Kaldahl). [Josefine Kjær Arrildt, Tina Austen, Petra Dalström, Clara Gewecke, Katja de Neergaard Herand, Amanda Normark, Rikke Wulff og Mia Zebitz Larsen].

British Studio Potters' Marks by Eric Yates-Owen & Robert Fournier. Updated and edited by James Hazlewood. 3rd ed. Bloomsbury Academic, London 2015 [1. udg. 1999 og 2. udg. 2005]. 781 s. sign. [Anmeldt af Gunnar Jakobsen i "keramiske noter 41/2015"]. [Gutte Eriksen, Elisabeth Fritsch, John Gibson, Lotte Glob, Ian Godfrey, Robert Goldsmith, Anita Hoy, Anne Kjærsgaard, Signe Kolding, Jacqueline Poncelet, Lars Peter Søndergaard Gregersen, Hanne Westergaard og Poh Chap Yeap].

Bøger på vej 2015-2017 – Danmark

Alev Siesbye. By Garth Clark. Galleri Nev, Istanbul 2015. ca. 180 s. ill. noter ib.

Brogetmalet porcelæn fra Den kgl. Porcelainsfabrik 1775-1810. Af Lauritz G. Dorenfeldt. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København 2015. ill. litt. noter. ib.

Lertøj i Danmark 1600-1900. Red. af Annali Bork, Bodil Møller Knudsen & Lennart S. Madsen. Ehlers Lertøjssamling, Museum Sønderjylland [Website: www.museum-sonderjylland.dk].

Dansk kunstnerkeramik. Bestandskatalog ved Bodil Busk Laursen. [Designmuseum Danmarks samling af dansk kunstnerkeramik 1930-2010]. Designmuseum Danmark [Website: www.designmuseum.dk].

Spor i Keramikken & Keramiske Profiler 1880-2012. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos [Website: www.rhodos.dk].

Saxbo. [Arbejdstitel]. Red. af Mirjam Gelfer-Jørgensen med bidrag af Mirjam Gelfer-Jørgensen, Teresa Nielsen, Anders Uhrskov og Morten Løbner Espersen.

Thorvald Bindesbøll · Formens og Ornamentets Mester. Af Mirjam Gelfer Jørgensen.

Europæisk fajance. Holland, Frankrig, Tyskland 1600-1800. Bestandskatalog ved Ulla Houkjær. Designmuseum Danmark [Website: www.designmuseum.dk].

Nye udenlandske bøger 2014-2016 – et udvalg

Johann Gottlieb Mehlhorn. Ein verkannter Porzellanmaler des 18. Jahrhunderts. Von Diethard Lübke. Rasch Verlag [Website: http://www.rasch-verlag.de], Bramsche 2015. 38 s. ill. litt. hf. 6,80 €.

Keramik & Porslin i Sverige gennom 7000 år. Från trattbägare till fri keramik. Red. av Bengt Nyström m.fl. Carlssons Bokförlag [Website: www.carlssonbokforlag.se], Stockholm. 01.11.15. ca. 400 s. ill. litt. noter. ib. 372 SEK.

Keramiken från Laholm. Av Christina Lindvall Nordin. Lerkvarnen 25, Våxtorp 2015. 120 s. ill. litt. ib. 245 SEK.

Horizon. Transferware and Contemporary Ceramics. Ed. by Paul Scott | Knut Astrup Bull. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 192 s. ill. noter. ib. 39,80 €.

The Ceramics Reader. Ed. by Kevin Petrie and Andrew Livingstone. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 03.11.16. 608 s. ill. litt. noter. ib. 80 £. hf. 28,80 £.

A Potters book. By Bernhard Leach. Unicorn Press [Website: www.unicornpress.org], London 2015. 300 s. ill. ib. 24,99 £. [Findes billigere via Amazon.co.uk].

A Potter in Japan. By Bernhard Leach. Unicorn Press [Website: www.unicornpress.org], London 2015. 300 s. ill. ib. 20 £.

Emmanuel Cooper. Connections & Contrasts. By Edmund de Waal & Simon Olding. Ed by Matthew Tyas. Leach Pottery, St. Ives 2015. 56 s. ill. 15 £.

Siddig el Nigoumi. By Alan Windsor. Foreword by Magdalene Odundo. Lund Humphries [Website: www.lundhumphries.com], London. 06.11.15. 112 s. ill. litt. ib. 40 £.

The White Road. In Search of Porcelain. By Edmund de Waal. Chatto & Windus [Website: www.random house.co.uk], London. 24.09.15. 416 s. ill. hf. 20 £.

British Ceramics 1675-1825. The Mint Museum. By Brian Gallagher et.al. D Giles Ltd. [Website: www.giles ltd.com], London. 01.11.15. 272 s. ill. litt. ib. 49.95 £.

A Potted History. Henry Willett's Ceramic Chronicle of Britain. By Stella Beddoe. ACC Art Books [Website: www.antiquecollectorsclub.com/uk], Woodbridge. 23.09.15. 352 s. ill. litt. ib. 45 £.

Italienische Majolika aus Goethes Besitz. Von Johanna Lessmann. Arnoldsche Art Publishers [Website: www. arnoldsche.com], Stuttgart. 28.10.15. 320 s. ill. litt. noter. ib. 49,80 €.

Die Thüringer Porzellanstraße. Die 40 lohnendsten Ziele zwischen Kahla und Kloster Veilsdorf. Von Eike Küstner. Sutton Verlag [Website: www.suttonverlag.de], Erfurt 2015. 95 s. ill. litt. hf. 14,99 €.

Au gré du Rhin. Les grès allemands du Musée national de la Renaissance Broché. Par Aurélie Gerbier, Bertrand Bergbauer et Vincent Rousseau. RMN [Website: www.rmn.fr], Paris 2014. 128 s. ill. litt. 25 €.

Formenkosmos Siegburger Steinzeug. Die Sammlung im Hetjens Museum. Von Marion Roehmer. Nünnerich-Asmus Verlag & Media [Website: www.na-verlag.de], Mainz 2014. 272 s. ill. litt. ib. 49,90 €.

Goldene Töpfe. Thurnauer Irdenware der Lotte Reimers-Stiftung im Grassi Museum/Golden Pots. Thurnau Earthenware from the Lotte Reimers-Stiftung at the Grassi Museum. Von/by Marlene Jochem. Arnoldsche Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 128 s. ill. tysk og engelsk tekst. ib. 34,80 €.

Das Holländische Dorf. Sammlung Ritter Kempski von Rakoszyn. Von Melitta Kunze-Köllensperger, Ulrich Pietsch und Claudia Bodinek. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München 2015. 100 s. ill. litt. ib. 29,90 €.

ABC Berliner Luxusgüter. Feinste Waren aus dem 18. und 19. Jahrhundert. Herausgegeben von Franziska Nentwig. Verlag M [Website: www.verlag-m.de], Berlin. 2014. 96 s. ill. litt. hf. 6,90 €.

Melitta und Friesland Porzellan. 60 Jahre Keramikherstellung in Varel. Von Maren Siems. Isensee Verlag [Website: www.isensee.de], Oldenburg. 48 s. ill. hf. 7,90 €.

Vom Bauhaus zur Fischland- und Rügenkeramik. Von Wilhelm Löber. Hinstorff [Website: www.hinstorff.de], Rostock 2015. 176 s. ill. ib. 39,99 €.

Henry van de Velde. Raumkunst und Kunsthandwerk. Ein Werkverzeichnis in sechs Bänden. Bd. 3: Keramik. Von Thomas Föhl und Antje Neumann. Seemann Henschel [Website: www.henschel-verlag.de/seemann-verlag], Leipzig. 09.12.15. 650-750 s. ill. litt. noter. ib. 128 €.

Keramik Lotte Reimers. Ein Bilderbogen aus dem Jahr 2014. Von Lotte Reimers. Lotte Reimers · Archiv [Website: www.lottereimers.de], Deidesheim 2015. 40 s. ill. litt.

Einblicke / Durchblicke. GRASSI Museum für Angewandte Kunst Leipzig. Ein Parcours durch die Sammlungen. Von Olaf Thormann. Arnoldsche Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 296 s. ill. litt. noter. ib. 39,80 €.

Pink Porcelain. Begleitpublikation zur Studioausstellung. Hetjens-Museum [Website: https://www.duessel dorf.de/hetjens], Düsseldorf 2015. ill. hf. 8 €.

Keramische Räume. Hrsg. von Markus Heinzelmann, mit Essays von Barbara Engelbach, Hans-Jürgen Hafner, Markus Heinzelmann, Martin Hentschel, Ulrich Loock und Stephan von Wiese Verlag Kettler [Website: www. verlag-kettler.de], Dortmund 2014. 296 s. ill. 34,90 €.

Made in China. Porzellan und Teekultur im Nordwesten. Von Annette Kanzenbach und Daniel Suebsman. Veröffentlichungen des Ostfriesischen Landesmuseums Emden. Heft 39. Isensee Verlag [Website: www.isensee.de], Oldenburg 2015. 180 s. ill. litt. ib. 24,80 €.

Olivier Gagnère. De Michele Champenois. Editions Norma [Website: www.editions-norma.com], Paris 2015. 256 s. ill. ib. 49 €. [Exposition, Vallauris, Musée de céramique et d'art moderne, du 4 juillet au 15 novembre 2015].

French Art Nouveau Ceramics. An Illustrated Dictionary. By Paul Arthur. Editions Norma [Website: www.editions-norma.com], Paris 2015. 424 s. ill. litt. noter. ib. 95 €.

Thé, café ou chocolat? L'essor des boissons exotiques au XVIIIe siècle. Par Rose-Marie Mousseaux, Patrick Rambourg et Guillaume Séret. Musée Cognacq-Jay - Musée

du XVIIIe siècle de la Ville de Paris. Paris Musées, Paris 2015. 16 s. ill. litt.

Holding the Past. The William Herbert & Nancy Hunt Collection of Early English Pottery Figures. By Myrna Schkolne. William Herbert Hunt. 2015. 403 s. ill. ib. 70 £.

A Discerning Eye. The Walter C. Koerner Collection of European Ceramics. By Carol E. Mayer. Figure 1 Publishing [Website: http://figure1pub.com], Vancouver 2015. 176 s. ill. ib. 45 $/28,84 £.

Gebrannte Erde. Antike Keramik - Herstellung, Formen und Verwendung. Von Wolfram Letzner. Nünnerich-Asmus [Website: www.na-verlag.de], Mainz 2015. 128 s. ill. ib. 24,90 €.

Weisses Gold. Porzellan aus China 1400 bis 1900. Von Jiena Huo. Vorwort von Adele Schlombs. Museum für Ostasiatische Kunst, Köln og Walther König [Website: www.buch handlung-walther-koenig.de], Köln 2015. 274 s. ill. litt. noter. kort. tysk og engelsk tekst. ib. 29,80 €.

Goods from the East, 1600-1800. Trading Eurasia (Europe's Asian Centuries). By Felicia Gottman, Hanna Hodacs, Chris Nierstrasz and Maxine Berg (Editor). Palgrave Macmillan [Website: www.palgrave.com]. London 2015. 400 s. ill. litt. noter. ib. 68 £.

Ming · 50 years that changed China. Ed. by Craig Clunas and Jessica Harrison-Hall. British Museum [Website: www.britishmuseum.org], London 2014. 312 s. ill. litt. noter. ib/hf. 40/25 £.

How to Read Chinese Ceramics. By Denise Patry Leidy. Yale University Press [Website: http://yalebooks.co.uk], London. 11.09.15. 176 s. ill. litt. hf. 16,99 £.

Japanische Keramik - Aufbruch im 20. Jahrhundert. Bildung von Tradition, Moderne und Individualität 1900-1945. Von Gisela Jahn. VDG Weimar [Website: www.vdg-weimar.de], Weimar 2014. 663 s. ill. litt. noter. ib. 76 €.

Yasuhisa Kohyama. The Art of Ceramics. By Susan Jefferies | Jack Lenor Larsen | Michael R. Cunningham | Yoshiaki Inui. 2. überarbeitete Auflage. Arnoldsche Publishers [Website: www. arnoldsche.com], Stuttgart. 15.09.15. 112 s. ill. litt. ib. 29,80 €.

Roman d'un voyageur. Victor Collin de Plancy. L'histoire des collections coréennes en France. Cité de la céramique de Sèvres/Nouvelles Editions Loubatières [www. loubatieres.fr], Carbonne 2015. 272 s. ill. litt. ib. 39 €.

Damascus Tiles. Mamluk and Ottoman Architectural Ceramics from Syria. By Arthur Millner and Sheila R. Canby. Prestel [Website: www.prestel.com], London. 01.09.15. 320 s. ill. litt. noter. ib. 39 £.

American Studio Ceramics. Innovation and Identity. 1940 to 1979. By Martha Drexler Lynn. Yale University Press [Website: http://yalebooks.co.uk], London. 26.11.15. 440 s. ill. litt. noter. ib. 45 £.

Craft for a Modern World. The Renwick Gallery Collection. By Nora Atkinson. D Giles Ltd. [Website: http://gilesltd.com], London. 06.12.15. 208 s. ill. litt. ib. 35 £.

Tile Makes the Room. Good Design from Heath Ceramics. By Robin Petravic and Catherine Bailey. Ten Speed Press [Website: http://www.penguinrandom house.com/books]. 22.09.15. 256 s. ill. ib 40 $.

Zulu Beer Vessels. In the Twentieth Century. By Frank Jolles. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 256 s. ill. litt. ib. 49,80 €.

Art of Ceramics. By Carolina Amell. Monsa Publications [Website: www.monsa.com], Barcelona 2015. 192 s. ill. ib. 25,90 €.

New directions in ceramics. From Spectacle to Trace. By Jo Dahn. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 22.10.15. 192 s. ill. ib. 35 £.

Subversive Ceramics. By Claudia Clare. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 17.12.15. 160 s. ill. ib. 35 £.

The Ceramic Presence in Modern Art. Selections from the Linda Leonard Schlenger Collection and the Yale University Art Gallery. By Sequoia Miller and John Stuart Gordon. Yale University Press [Website: http://yalebooks.co.uk], London. 11.02.16. 226 s. ill. litt. noter. ib. 45 £.

The Potter's Dictionary of Materials and Techniques. 6th rev. ed. By Frank Hamer & Janet Hamer. Bloomsbury Publishing [Website: www.bloomsbury.com], London. 19.11.15. 528 s. ill. ib. 55 £.

Surface Decoration. By Kevin Millward. New Ceramics. Bloomsbury Publishing [Website: www.bloomsbury.com], London. 08.09.16. 128 s. ill. hf. 19,99 £.

Bjørn Wiinblad. Red. af Christian Gether, Stine Høholt og Camilla Jalving. Arken [Website: www.arken.dk], Ishøj 2015. 146 s. ill. noter. dansk og engelsk udgave. ib/hf. 199/99 kr.

Kunstfliser. Humlebæk og Nivaa Flisefabrikker 1936-1981. Af Jørgen G. Berthelsen. Fredensborg Lokalhistoriske Museum, [Avderød] 2015. 62 s. ill. litt. ib. 50 kr.

SAXBO. Nathalie Krebs. Red. af Teresa Nielsen. 1. og 2. udg. Vejen Kunstmuseum [Website: www.vejenkunst museum.dk], Vejen 2015. 56/58 s ill. noter. fabriks-mærker og signaturer. hf. 135 kr.

Den forgangne sommer har budt på nogle væsentlige oplevelser rundt i landet med nye perspektiver på dansk keramik fra forrige århundrede. Flere udstillinger er ledsaget af publikationer, som har udvidet vores viden om emnet, og det er især disse skrifter, store som små, der i det følgende skal have et par ord med på vejen.

Bjørn Wiinblad. Udstillingerne vil naturligvis også blive omtalt, da de endnu kan ses i efterårsmånederne eller for Wiinblad-udstillingens vedkommende helt frem til januar 2016. I øvrigt henvises til udstillingsfortegnelsen.

Arken i Ishøj har skabt den omfattende Wiinblad-udstilling, som er en meget imponerende indsats, godt formidlet og vældig underholdende. Man må nærmest have tømt kunstnerhjemmet, værkstedet og samlingerne i Det blå Hus i Lyngby, hvor Bjørn Wiinblad nok allerbedst kan opleves. Men dér kan man ikke tage imod så stort et publikum, som nu finder frem til den begavede gendigtning på Arken af Wiinblads miljø i Lyngby.

Her erkender man så på ny, at Wiinblad var en fantastisk illustrator, der på et tidspunkt for godt halvtreds år siden, da *dekoration* nærmest var blevet et fy-ord for dansk kunsthåndværk og design, gik imod meningerne på bjerget og skabte sin egen stil og produktion. Hans keramik vandt især tilhængere blandt dem, der var lidt trætte af den kølige skandinaviske stil fra 1900-tallets midte.

De interne diskussioner på Kunstindustrimuseet om fænomenet Wiinblad husker jeg godt, men efterhånden blev i hvert fald hans scenografi og plakater godkendt, og hans sans for det blå-hvide keramik charmerede de fleste, så Wiinblad fik sin store udstilling på Kunstindustrimuseet (nu Designmuseum Danmark) i 1981 og blev i årene derefter hyldet på begge sider af Atlanten, og senere med store retrospektive udstillinger på Sophienholm i Lyngby i 1998 og på Grimmerhus (nu Clay · Keramikmuseum Danmark) i 2012.

Med udstillingen på Arken er Wiinblad i hvert fald markeret som det helt store, folkekære navn i dansk keramik i 1900-tallets anden halvdel.

Ofte er de store udstillinger på Arken ledsaget af glimrende publikationer med en velskreven sædvanligvis introduktion til udstillingen, og med illustrationer i et antal og en kvalitet, der giver et fuldgyldigt portræt af udstillingen. Det gælder også her, hvor Julie Thaning Mikines på 30 sider får fortalt næsten alt om "Wiinblads virke, stil og karriere". Det er en artikel, som i en varm og begejstret tone understreger forfatterens glæde ved mødet med Wiinblads kunst.

Andre kortere artikler af Kristian Handberg og Christian Björk antyder, at diskussionen om Wiinblads placering i dansk kunsthistorie nok endnu ikke er helt på plads.

Som de fleste andre af Arkens kataloger er det en meningsfuld bog, der bestemt får lov at blive stående på reolen, også efter at udstillingen for længst er slut.

Kunstfliser. En mere uventet oplevelse var det at besøge udstillingen "Dekorerede fliser" på Fredensborg Lokalhistoriske Museum i den gamle rytterskole i landsbyen Avderød. Adgangen til dette museum er næsten lige så generøs som på mange større museer, nemlig tirsdag-søndag kl.13-16, og tilmed gratis. Fliseudstillingen slutter først med udgangen af oktober.

Det, der vises på udstillingen, er egentlig lidt af et apropos til Bjørn Wiinblad, nemlig fliser, der til forveksling ligner tidligere århundreders store fliseproduktion, som fra Holland spredte sig mod nord og syd, især til Portugal (og Spanien). Motiverne var nogle faste typer som f.eks. hollandske blomstervaser, hollandske møller og mindre sejlskibe samt såkaldte "spanske jagtmotiver".

Læser man i den klassiske fremstilling af væg- og gulvflisernes historie (Fliser og Kakler, red. af Sigurd Schoubye, Thaning & Appels Forlag, Kbh. 1965), så er en senproduktion i denne tradition ophørt før midten af 1900-tallet. Men det er jo en kendsgerning, at mange små danske møbelsnedkerier på den tid var leveringsdygtige i de flise-téborde og -sofaborde, der i nogle årtier omkring 1950 var yderst populære.

Senere er det af og til hændt, at nogle har spurgt om fliserne på deres tébord var gamle hollandske (Delft, naturligvis), og så var svaret, at fliserne måtte være nyere, men meget nydelige, næsten bedre end de rigtig gamle, og i øvrigt lige så godt kunne være portugisiske som hollandske. Jeg havde ikke anelse om, at det mere sandsyn-

ligt handlede om fliser udført på flisefabrikker i Humlebæk eller Nivaa fra omkring 1940 og nogle årtier frem.

Denne danske fliseproduktion blev jeg opmærksom på gennem en nydelig publikation af Jørgen G. Berthelsen, udgivet af Fredensborg Lokalhistoriske Museum i forbindelse med fliseudstillingen. Heri katalogiseres de fliser og flisebilleder fra flisefabrikkerne i Humlebæk og Nivaa (samme fabrik, der flyttede lokalitet efter en brand i 1940'erne), som det over en årrække er lykkedes Berthelsen sammen med Niels-Jørgen Petersen fra Karlebo Lokalhistoriske Forening at identificere som en del af produktionen.

Katalogiseringen bygger logisk videre på opdeling og nummerering i nogle salgskataloger fra fabrikkens mest aktive periode. Det giver et overbevisende indtryk af produktionens omfang og karakter, samt en forsigtig datering og forslag til eventuelle kunstnere bag produktionen. Da man var størst, var det faktisk en virksomhed med omkring 60 medarbejdere!

Foruden de ovennævnte klassiske (hollandske) motiver og traditionel malemåde optræder også en række fliser i en særlig spansk teknik *cuerda seca*, hvor motiverne kommer til at stå skarpere og en lille smule i relief. Forklaringen på, at en så fremmedartet teknik viser sig i en nutidig dansk fliseproduktion, er nok den fagkundskab, som blev tilført de nordsjællandske flisefabrikker af disses grundlægger og leder, ingeniøren Theodor Paludan Seedorff. Efter mange år som vej- og jernbaneingeniør i Sydamerika vendte han tilbage til Europa. I Spanien fik han sit virke som tekniker inden for den keramiske industri, senest omkring 1930 som leder af en flisefabrik i Andalusien.

Der er ikke vidnesbyrd om, at Seedorff direkte stod for designet af sine danske virksomheders produkter, men når man nu kender hans baggrund, er det egentlig ikke vanskeligt at se en spansk motivkreds i en slags dansk oversættelse. Og så kan man jo komme til at tænke på *Landgangsvalsen* med Cadiz i sigte, skrevet af ingeniør Seedorffs bror, digteren Hans Hartvig Seedorff: "Men saafremt I vil baske en Smule i Spanien, saa lyt til en Mand som har været der før. Og husk disse Ord fra en prøvet Parlør: Tjin-tjin, Juanita! How are you Papita! Maa jeg Senorita, Dem byde et Glas?"

Den flot gennemførte og fuldt illustrerede katalogisering af fliserne fra Humlebæk og Nivaa Flisefabrikker bør i øvrigt ses i sammenhæng med den historik og kildeindsamling omkring fliseproduktionen, som blev udgivet i 2006 af Karlebo Lokalhistoriske Forening med tekst af Niels-Jørgen Petersen (og fotos af Jørgen G. Berthelsen) med titlen "Flisefabrikkerne i Humlebæk og Nivaa".

I sin helhed er det en vellykket dokumentation og præsentation af dette helt specielle hjørne af den danske keramikproduktion.

SAXBO. Med forventninger og lidt skepsis blev Vejen Kunstmuseum besøgt for nylig på grund af udstillingen "Nathalie Krebs SAXBO". Den var annonceret som meget stor - over 1000 stykker keramik - og er vokset siden åbningen i april til nu over 1200 stykker.

Den for nogen legendariske, for andre glemte eller næsten ukendte keramiske virksomhed i Herlev lukkede i 1968, og det føltes, som en epoke virkelig var slut. Men på Nordjyllands Kunstmuseum i Aalborg blev SAXBO markeret med en stor retrospektiv udstilling i 1975, da Nathalie Krebs fyldte 80 år og selv kunne være med til at realisere udstillingen sammen med Eva Stæhr-Nielsen, hendes nærmeste medarbejder gennem hele SAXBO-tiden.

Udstillingen i Aalborg, samt et par efterfølgere på Kunstindustrimuseet og på Vikingbergs Konstmuseum i Helsingborg omkring halvtredsåret for SAXBOs grundlæggelse (1979) var med til at belyse og fastholde en viden om SAXBO, men kun i Aalborg var der mulighed for at publicere et katalog, en informationsavis.

Siden da har der været lidt stille om SAXBO, selv om Jette Hoffmeyer, leder af Herlev Hjortespring Egnsmuseum m.v., har søgt at indsamle og registrere keramik fra SAXBO med henblik på et muligt SAXBO-museum i den endnu eksisterende gamle SAXBO-bygning. Også andre har været eller er på banen med en aktiv interesse for SAXBO, der ses som en vigtig faktor i 1900-tallets danske keramik, men mærkelig nok endnu ikke har været behandlet i en større publikation, men denne er nu under forberedelse.

Udstillingen På Vejen Kunstmuseum kan man nok se som et led i en indsamling og registrering af et større materiale, og som sådan kunne man frygte, at det ville virke lidt overvældende og, måske, en smule kedsommeligt. Men det er tværtimod utrolig varieret - ikke et stykke for meget. Først og fremmest på grund af rigdommen i glasur-arbejdet over en forholdsvis enkel formskat. Den vurdering er der vist ikke så meget nyt i. Men udstillingen i Vejen synes at bekræfte, at man sagtens kunne vise mængder af SAXBO, f.eks. på et egentlig SAXBO-museum, uden det på nogen måde ville virke kedsommeligt eller "for meget".

Den utroligt flittige og dygtige Teresa Nielsen på Vejen Kunstmuseum har ofte været i stand til at udgive bøger og kataloger i forbindelse med sine udstillinger, der systematisk udforsker sider af dansk keramik, især stentøjet. Til SAXBO-udstillingen var oprindelig ikke planlagt nogen publikation, da man havde den kommende større

SAXBO-bog for øje, men Henning Pihlmark, der er en blandt flere SAXBO-entusiaster og forskere, fik presset på for udgivelsen af et såkaldt "kompendium", der allerede nu under udstillingen er kommet i en 2. udgave.

Hvad der her forstås ved et kompendium er en velskrevet introduktion til SAXBO byggende på - eller nærmest genoptryk af - Teresa Nielsens SAXBO-afsnit i Vejen Kunstmuseums bog "Keramik i lange baner". Til dette er føjet forskellige kapitler/artikler i leksikalsk form af Henning Pihlmark om f.eks. "SAXBOs stilmæssige udvikling", "SAXBO på randen" om kriser i virksomhedens historie, og "Om SAXBO-kvaliteter" og et par mindre emner. Endelig et langt afsnit, som opregner med små biografier den lange række af keramikere og kunstnere, som i kortere eller længere tid har haft en eller anden tilknytning til SAXBO.

Spredt i disse afsnit er mængder af hidtil mere eller mindre ukendte oplysninger om SAXBO. Særdeles nyttigt, men meget ubearbejdet, hvad der egentlig heller ikke lægges skjul på. Man er midt i en forskningsproces.

I materialet er en lang række illustrationer af vekslende kvalitet, som må have givet problemer under tryk og farvekorrektion. Det er vist en hovedårsag til 2. udgaven, der er bedre, men endnu ikke helt på plads. Der er dog også tekstmæssige tilføjelser og forbedrede, mere logiske billedplaceringer, så 2. udgaven er forøget med et par siden til nu 58 sider.

Det er en andeledes måde at arbejde sig frem mod en endelig publicering af et stort og vigtigt keramikhistorisk emne, Det bliver spændende at følge, hvordan det hele kommer til at ende og hvem, der tager ansvaret for hvad i det vældige materiale om den vigtige virksomhed SAXBO og dens karismatiske leder Nathalie Krebs.

Jørgen Schou-Christensen

Bernhard Leach. By Edmund de Waal. [2. udg]. British Artists. Tate Publishing [Website: www.tatepublishing.com], London 2014. 104 s. ill. litt. noter. index. ib. 13,99 £.

Den engelske keramiker og forfatter Edmund de Waals bog om Bernard Leach (1887-1979) udkom første gang i 1998 og vakte dengang en vis opsigt ved sit kritiske blik på Leach's rolle og indflydelse på kunsthåndværkets selvforståelse gennem en lang periode. Den er baseret på grundig research i både japanske og engelske arkiver - især i Mingei-arkivet i Tokyo. De Waals nøgterne betragtninger blev dengang nærmest beskrevet som et fadermord på den ikoniske figur i det 20. århundredes keramiske landskab. Nu16 år efter er den genudgivet - Tate Publishing har ikke kunnet modstå fristelsen til at høste lidt frugter af de Waals nutidige berømmelse efter udgivelsen af romanen "Haren med de ravgule øjne". Leach-monografiens tekst er optrykt uændret i den nye udgave, og da man kan konstatere, at debatten om Leach i mellemtiden har nået et noget mindre dramatisk niveau, vil bogens analyser næppe støde nogen særligt på manchetterne nu.

Edmund De Waal er som bekendt en glimrende skribent med et levende, ukompliceret og direkte sprog. Hans på én gang loyale og kritiske engagement er det bærende i undersøgelsen af Leach som kunstner og især af hans enorme indflydelse på flere generationers tænkning og opfattelse af keramikerrollen - the artist potter - nærmest som en særlig slags kald. Undertegnede oplevede selv som ung keramikstuderende i starten af 1970erne den mærkværdigt andægtige stemning af ypperstepræst og disciple, som dengang omgav Leach og ikke mindst de voldsomme følelser, der var i spil, da opgøret med 'Leach-doktrinen' for alvor satte ind i midten af halvfjerdserne. Voldsomst naturligvis i den engelsktalende del af verden.

De Waals bog er kort - knap 100 sider. Den er opdelt i fire logiske kapitler, hvoraf de tre første kronologisk beskæftiger sig med Leach's karriere i tre afgørende faser af hans liv. Første afsnit, Naive Power 1887-1920, giver en god forståelse af omstændighederne bag opbygningen af det særlige verdensbillede om forholdet mellem Øst og Vest, som blev omdrejningspunktet for hele Leach's virke både som såkaldt "artist potter" og ikke mindst i den store skriftlige produktion, der især er forklaringen på udbredelsen og effekten af hans filosofier og meninger om det at udtrykke sig gennem skabelsen af dagligdags brugsgenstande i leret. Hvad det keramiske udtryk angår, er det i dannelsen af dette øst-vest univers interessant, at hans bestræbelser på at genoplive den gamle engelske lertøjstradition fra Thomas Toft i 1700-tallet netop er betinget af og inspireret af de værdier, som han dyrkede sammen med sine japanske ligesindede og at dette specifikt vestlige udtryk i høj grad tiltalte netop dem. Helt parallelt hermed hentede han sin inspiration og værdinormer fra Sung-tidens stentøjskeramik med dens underspillede farveskala og store stoflige kvaliteter i glasurer og ler.

Andet kapitel, Necessary Pots 1920-1940, fortæller om Leach's etablering af sit keramikværksted i St. Ives i Cornwall; en lokalitet der allerede gennem en længere periode havde været hjemsted for en større kunstnerkoloni. Det var naturligvis en kamp at forene en hverdag på værkstedet - og få et udkomme herfra gennem udviklingen af en serie af standard wares, med den barske realitet, at de højstemte tanker om det revolutionerende i at være potter på den helt rigtige japansk inspirerede, ydmyge facon ikke vandt stor genklang hos mange i 1920ernes England. På sin vis var det en fortsættelse af det skisma som hele Arts and Crafts bevægelsen havde

kæmpet med - at få idéer og virkelighed til at mødes. I Leach's tilfælde blev det ikke nemmere af, at hans egen status og berømmelse - på det tidspunkt - var baseret i et snævert japansk intellektuelt miljø af venner og i et lige så småt engelsk bohememiljø med tilbøjelighed til romantisering af traditionelle værdier og skepsis over for industrialisering i almindelighed og modernismens kunstneriske udviklinger i særdeleshed. Skismaet bestod bl.a. i hans stærke dyrkelse af idéen om "the anonymous craftsman" og samtidig være den feterede kunstner, der solgte sine unikaværker til ganske pæne priser på galleriudstillinger.

Tredje kapitel, The Need for Roots 1940-1979, omhandler perioden fra udgivelsen af "A Potter's Book" og frem til Leach's død i 1979. I denne periode var værkstedet i Cornwall veletableret og i en lang tid reelt drevet af enten sønnerne, David og Michael, eller senere af hans amerikanske hustru, Janet. Det tiltrak unge studerende fra den ganske verden, som opsøgte stedet i høj grad opildnet af tankerne i "A Potter's Book", både umiddelbart efter krigen, men i stor stil også hele vejen op gennem 1960erne og ind i 70erne. Kommende potters, som efterfølgende etablerede sig over den ganske verden med St. Ives arbejdsetikken og de æstetiske værdier herfra som rettesnor. Leach selv blev i den periode til den keramiske verdensmand, som på utallige lange rejser og ophold - især i Japan, men også i f.eks. Australien og USA (på trods af sin store skepsis over for 'mangelen på dybe rødder' i den amerikanske kultur), mere og mere beskæftigede sig med at filosofere og skrive om og videregive sine ofte moraliserende forestillinger om den ydmyge, rette tilgang til arbejdet med leret.

Edmund de Waal runder monografien af i fjerde kapitel, Beyond East and West?, og forsøger sig med vurderinger af Leach's samlede indsats. Han belyser det fint gennem en lang række samtidige citater, reaktioner på Leach's arbejde og standpunkter fra både andetsindede kolleger og andre kritiske røster, som der ikke var mangel på. Leach definerede jo i høj grad selv den kanon, som hans arbejde skulle bedømmes ud fra og for de mange, der ikke umiddelbart købte hans præmis og heller ikke hans udeladelse af store dele af keramikkens historie i sin forståelse, fremstod hans arbejde i virkeligheden som lidt af en gåde: var hans 'necessary pots' et reelt alternativ til kunstindustrien? Var det en særlig facet af det modernistiske projekt - dagligdags genstande udstillet og betragtet som kunst i deres egen ret? Baseret på og næret af en lignende søgen efter dybere åndeligt indhold, som store dele af den europæiske moderne kunst i starten af det 20. århundrede er udtryk for?

Én af de interessante overvejelser hen imod bogens slutning er Edmund de Waals undren over, hvorfor Leach's syn på Japan som en særlig uspoleret æstetisk, mystisk kultur virkede så tiltrækkende både på hans japanske ligesindede venner, især kunstkritikeren Yanagi Soetsu, og videre også på hans engelske/vestlige beundrere. I et større tilbageblik er det vægtningen af selve sansningen af en særlig keramisk stoflighed og farve, som måske er en blivende arv efter Leach. Essensen i hans kunstneriske udtryk kan være vanskelig at forstå og værdsætte for en nutid. Det på én gang lavmælte - næsten grænsende til det kedelige - og alligevel højstemte udtryk er en cocktail, der nu må virke meget fjern for et ikke-engelsk blik under tres år.

Edmund de Waals fortjeneste i bogen er, med et sympatiserende og alligevel kritisk blik, at placere Leach i en større historisk sammenhæng, hvor han både påpeger de faktiske kunstneriske kvaliteter i Leach's bedste arbejder og mange af de indlysende selvmodsigelser i hans projekt. Derigennem kastes endnu engang lys på den indimellem sært marginale subkultur, som hele kunsthåndværksbegrebet er rundet af. En kultur, som måske først i den seneste tid for alvor er ved at ændre sig væk fra at være den modkultur, som Leach var en vigtig fortaler og repræsentant for.

Martin Bodilsen Kaldahl

Michael Cardew & Winchcombe Pottery 1926-1939.
By John Edgeler. Cotswolds Living Publications [Website: www.cotswoldsliving.co.uk], Winchcombe 2015. 120 s. ill. litt. sign. hf. 30 £.

Michael Cardew & Winchcombe Pottery 1926-1939 er den seneste af John Edgelers bøger om Michael Cardew, hvor de foregående er *Michael Cardew and the West Country Slipware Tradition* (2007) og *Michael Cardew and Stoneware · Continuity and change* (2008), mens *Ray Finch · Craftsman potter of the modern age - A collection of essays and contributions* (2006), omhandler Ray Finch og Winchcombe Pottery, og som var den første i rækken af John Edgelers udgivelser, som også omfatter enkelte andre bl.a. et lille skrift om Sid Tustin. Som forfatteren skriver i sin indledning, så supplerer denne bog især *Michael Cardew and the West Country Slipware Tradition*. Alle nævnte bøger har været anmeldt i *keramiske noter*.

Bogen består af to dele – en tekstdel og en katalogdel (med megen tekst), hvor tekstdelen omhandler *The Man, The Pottery* og *Form and Aesthetics*, mens katalogdelen har en *Part one (1925-1930): Early and Domestic Wares* og en *Part two (1930-1939): Exhibition Show and Commissioned Wares*.

Bogen er i stort omfang baseret på førstehåndskilder, idet forfatteren takket være stor imødekommenhed fra Finch-familien har haft adgang til Michael Cardews "kiln books" samt korrespondence og fotos, mens nøglemedar-

bejderen Sid Tustins eget arkiv med ordrebøger, korrespondence og personlige "kiln books" også har været til rådighed, udover at han endnu engang har haft adgang til Michael Cardews dagbøger. Materiale, som i det væsentligste var upubliceret, fremdrager megen ny viden, hvorved der er skabt det hidtil mest omfattende overblik over Winchcombe Pottery i Michael Cardews tid. Herudover har de mange *pots*, som de senere år er passeret gennem forfatterens hænder, hvor han har handlet med *studio pottery*, haft overordentlig stor betydning for udarbejdelsen af bogen.

Bogen foreligger rigt illustreret kronologisk med eksempler fra Winchcombe Potterys righoldige produktion, og man får et godt indblik i udviklingen af sortimentet. Desværre kan man ikke se proveniensen af flertallet af de gengivne arbejder. Hertil kommer mange samtidige s/h fotografier fra pottemageriet, hvorved man får et fint indblik i indretning og arbejdsforhold. Bogen supplerer således på udmærket vis litteraturen om dette legendariske pottemageri.

I 1939 muliggjorde en arv, at Michael Cardew kunne få sin drøm om at bo og arbejde i Cornwall opfyldt. Han købte en kro ved Wenford Bridge og omdannede den til et pottemageri, hvor han producerede lertøj og stentøj, mens Winchcombe Potterys drift blev overladt til Ray Finch. I 1943 blev Ray Finch indkaldt til militæret og pottemageriet lukket, da flere medarbejdere allerede var indkaldt.

I 1946 købte Ray Finch Winchcombe Pottery af Michael Cardew og fik det genstartet med hjælp fra Sidney Tustin. Desværre var succesen ikke den største og pottemageriet indskrænkedes i begyndelsen af 1950'erne, men fortsatte dog produktionen. I 1964 gik man over til udelukkende at producere stentøj. Ray Finch, der fortsatte med at arbejde til langt op i 90'erne, døde i 2012. Winchcombe Pottery drives nu af den ene af sønnerne, Mike Finch, sammen med Matt Grimmitt, en slægtning til Elijah Comfort, som også arbejdede for Winchcombe Pottery.

Gunnar Jakobsen

***Thomas Bohle*.** Keramische Objekte · Innere Räume | Ceramic Objects · Inner Spaces.Von/by Frank Nievergelt, Rudolf Sagmeister und Hans-Joachim Gögl. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 240 s. ill. litt. ib. 49,80 €.

Monografien *Thomas Bohle. Keramiske objekter · indre rum* er værket om den østrigske keramiker Thomas Bohle og hans 25 år som formgiver af keramiske objekter. Denne meget smukke bog kan med rette kaldes en kunstbog med sine mange fortryllende farvegengivelser, dens fine layout.

Bogen må med sine 80 farvefotografier, 52 atelieroptagelser samt 16 røntgenfotografier siges at være rigt illustreret. Teksterne, der er forfattet af tre skribenter, fylder ca. 32 sider. Bogen er på engelsk og tysk og henvender sig således til et internationalt publikum. Bogen er udgivet hos Arnoldsche Art Publishers og blev præsenteret i forbindelse med en særudstilling i Galerie für zeitgenössische keramische Kunst hos Marianne Heller i Heidelberg her i sommer.

Bohle er født i 1958 i Dornbirn i Østrig. I 1987 påbegyndte han sin uddannelse som pottemager og arbejdede herefter i forskellige værksteder. 1990 åbnede han sit eget værksted i Dornbirn. Bohle har fået stor international anerkendelse. Han er repræsenteret i internationale museer og private samlinger over hele verden, bl.a. har han haft stor succes med sine udstillinger i Tokyo og Shanghai.

Bogen giver et fascinerende indblik i Bohles arbejde med beholderen igennem de sidste 25 år. Udformningen af beholderen som kunstnerisk objekt, er det, der interesserer kunstneren. Beholderne er drejede med dobbelte vægge, hvilket fremgår fint af røntgenoptagelserne. Bohle drejer disse objekter med en fantastisk perfektion, hvor han skaber en spænding, en dialog mellem objektet og rummet. Af glasurer anvender han bl.a. okseblod, celadon, tenmoku og en cobolt-grøn glasur, hvoraf der er fantastiske eksempler i bogen. Samspillet mellem den præcise form og de overdådige glasurer tryllebinder beskueren.

Bohles keramiske kunstværker imponerer i deres enkelthed og elegance. Grundtemaet i Bohles arbejder er vekselvirkningen mellem form og indhold, form og glasur.

Bohle betegner arbejdet med keramik som en erotisk proces, "det bløde materiale forandrer sig bestandigt, det reagerer på den mindste af mine bevægelser, der genspejler min indre sindstilstand. Efter brændingen forfører den (keramikken) mig til at røre ved dens overflade. Det er en bestandig tiltrækning, som aldrig slipper mig".

I Hans-Joachim Gögls meget spændende interview med Thomas Bohle kommer læseren tæt på mennesket og keramikeren Thomas Bohle. Interviewet giver læseren et fint indblik i Thomas Bohles forhold til sit arbejde, hans glæde ved formgivningen, udforskningen af glasurer og kunstneriske udfordringer.

Bogen kan absolut anbefales. Det er en storladen bog, hvor der hverken er sparet på en dygtig fotograf eller en layouter, der kan sit kram. Spændende læsning og en fryd for øjet.

Barbro Haar

Horst Kerstan. Keramik der Moderne. Red. von. Maria Schüly. Augustinermuseum, Städtische Museen Freiburg. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 216 s. ill. litt. sign. ib. 39,80 €.

Da jeg modtog denne bog om Horst Kerstan (1941-2005) gennembladrede jeg den, for at få en fornemmelse af bogen og Horst Kerstans arbejder, og pludseligt går der et lys op for mig.

Jeg erhvervede for en hel del år siden en meget smuk vase hos en mindre - ikke længere eksisterende - handlende i Bredgade i København. Jeg forelskede mig straks i den og købte den, selv om vi ikke kunne finde ud af, hvem der havde lavet den. Smuk er den i sit udtryk, afrundet ottekantet med klare markerede linier og en fin mosgrøn glasur.

Under min bladren slår det mig, at denne vase har noget til fælles med Horst Kerstans former og glasurer, og bladre skyndsomt frem til signaturtavlen, der er meget omfattende, og hvad finder jeg her - signaturen, hvis gåde jeg ikke har kunnet løse gennem mange år og ej heller andre kloge hoveder, som jeg har konsulteret i tidens løb. Endelig lykkedes det at få identificeret ophavsmanden til denne fine vase. Min vase kan via signaturen dateres til at være fremstillet mellem 1971 og 1973 og den anvendte signatur viser, at det er et unika.

Jeg kendte lidt til Horst Kerstan i forvejen, idet vi tidligere er stødt på hans keramik i andre publiktioner om tysk keramik, men har også set hans arbejder i bl.a. ”Sammlung Dr. Hans Thiemann”, Schloss Reinbek [opløst og indgået i Museum für Kunst und Gewerbe i Hamborg] og ”Sammlung Hinder | Reimers” i Schloss Villa Ludwigshöhe ved Edenkopen, men er også repræsenteret i Grassi Museum für Angewandte Kunst i Leipzig, Museum für Kunst und Gewerbe i Hamborg, ”Sammlung Rudolf Strasser” i Museen der Stadt Landshut samt ”Keramiksammlung Alex Henrichs” i Museum für Angewandte Kunst i Köln for nu blot at nævne nogle få, hvor han dog ikke nødvendigvis er en del af den permanente udstilling, men for de flestes vedkommende er han repræsenteret i deres bestandskataloger, hvis sådanne er udgivet.

Horst Kerstan var i 1956 i lære som porcelænsmaler ved Hoechster Porzellanmanufaktur, herefter 1957-1959 keramikstudier ved Werkkunstschule Offenbach samtidig med at han deltog i aftenkurser i tegning ved Städelschule, Staatlichen Hochschule für Bildende Künste i Frankfurt, for 1959 at gå i pottemagerlære hos Richard Bampi (1896-1965) i Kandern, hvor han afsluttede med svendeprøve i 1962.

Efter et lille år i Firenze ved Bitossi Ceramiche vendte han i 1963 tilbage til Richard Bampi i Kandern, hvis værksted han overtog ved dennes død i 1965, hvor han moderniserede værkstedet og værkstedet blev herved omdannet til en moderne uddannelsesvirksomhed, hvoraf der i Tyskland kun fandtes få af denne størrelse.

Samtidigt med alt dette udførte han forsøg med forskellige glasurer som krystalglasurer, tenmoku, oilspot, harrepels mv., forsøg der fortsattes hen over årene med seladon og okseblod mv, for selv om Richard Bampi var en glasurens mester, så holdt han som mange keramikere sin viden for sig selv, men assistance til dette udviklingsarbejde kunne han også hente hos sin far, der var kemiker.

Fra 1964-1971 arbejdede han sammen med kunstneren Horst Antes og senere med Otmar Alt, samarbejder der bl.a. ophørte, da det var meget krævende og forhindrede værkstedet i at arbejde med produktionen af brugskeramik, som var det, der holdt værkstedet oppe økonomisk.

Selv om konklusionen efter opholdet ved Bitossi Ceramiche var, at porcelænsfabrikker ikke lige var ham, så var han dog freelance-designer hos porcelænsfabrikkerne Schönwald og Arzberg i 1969, hvilket der i bogen vises et enkelt eksempel på i form af et testel.

Horst Kerstan foretog fra 1970 og fremefter adskillige studierejser til Japan, hvor han mødte Hamada samt til Korea og Kina, hvilket kom til at betyde meget for hans udvikling. Hertil besøg i La Borne. I 1977 byggede han sin første træfyrede Anagama-ovn som blev fornyet i 1989. Anagama-ovnen gav anledning til eksperimenter med såvel askeglasurer som saltglasurer.

1971 blev han medlem af IAC [International Academy of Ceramics] og i 1984 medlem af Gruppe 83, som han var med til at grundlægge og som er en gruppe af betydelige tyske keramikere, der er medlem af IAC.

I Horst Kerstans værksted blev der produceret såvel porcelæn som stentøj og både varer til brug i husholdningen som unika og skulpturer, men det var brugstingene, der bar værkstedet, hvilket bogen efter min opfattelse ikke umiddelbart rigtigt viser, hvilket jeg også gerne havde set, men fokus er på unikaen. Tilsvarende er der kun få fotografier fra hans værksted og vel egentlig ingen, der rigtigt viser værkstedet i funktion - hvor er lærlingene og svendene?

Bogen giver et fint indblik i Horst Kerstans liv og virke samt ikke mindst et flot billede af hans produktion, som absolut er værd at stifte bekendskab med og som tidligere nævnt også en nyttig bog, som rigeligt er sine knap 40 € værd.

Forfatteren har ud over *Horst Kerstan · Keramik der Moderne* tidligere skrevet værket ”*Richard Bampi ·*

Keramiker der Moderne", som udkom hos Arnoldsche 1993. To af de væsentligste tyske keramikere i det 20. århundrede.

Gunnar Jakobsen

Heath Ceramics. The complexity of simplicity. By Amos Klausner m.fl. [2nd ed]. Chronicle Books [Website: www.chronicleboooks.com], San Francisco 2014 (1. udg. 2006). 192 s. ill. litt. ib. Ca. 15 £.

I forbindelse med Vejen Kunstmuseums store Saxbo-udstilling her i 2015 er der udarbejdet et katalog, hvor en af mine opgaver var at registrere de kunstnere og kunsthåndværkere, der havde arbejdet hos Saxbo.

En af disse var franskmanden Leon Galleto, der kom til Saxbo i 1954. Han udførte adskillige keramiske værker i sin tid på værkstedet, hvoraf flere indgik i den daglige produktion. På trods af at flere af hans værker solgte godt, forlod han imidlertid Saxbo i 1956/57 og rejste i 1958 til USA, hvor han fik arbejde på Heath Ceramics, Sausalito i Californien.

Men hvad var Heath Ceramics? og hvem stod bag det? I skriftet om *Heath Ceramics* skildres værkstedets historie og ejeren, Edith Heaths liv og hendes idéer omkring det keramiske arbejde. Bogen består af en række essays af forskellige forfattere, der som hovedregel har haft en eller anden forbindelse til værkstedet. Ofte drejer det sig om personer med tilknytning til forskellige amerikanske museer.

Det mest omfangsrige essay er skrevet af Amos Klausner og omhandler Edith Heath og værkstedets historie. Amos Klausner arbejdede tidligere på San Francisco Museum of Modern Art i afdelingen for arkitektur og design og blev senere selvstændig kurator og forfatter. Når han står angivet som forfatter til bogen om Heath Ceramics, må det vel betyde, at han ud over sit eget essay også har haft ansvaret for bogens redaktion, selv om dette ikke direkte angives.

Foruden de forskellige essays har bogen et omfattende billedmateriale i form af gengivelser af værkstedets keramik, samt en række fotografier både med tilknytning til værkstedets historie og fra den moderne produktionsproces. Bogen har ingen registre og kun et meget sparsomt noteapparat, men har en liste med kortfattede biografier omhandlende forfatterne til de enkelte essays.

I Amos Klausners essay fortælles den interessante historie om Edith Heath og hendes virke. Edith Heath (født Kiertzner i 1911) havde danske forældre, der var udvandret til Iowa fra Varde, og da moderen gennem mange år nægtede at tale engelsk/amerikansk og mest færdedes i danske udvandrerkredse, har Edith helt sikkert talt dansk.

Edith Heath fik en uddannelse som lærer, men blev senere studerende på Art Institute of Chicago, hvor hun beskæftigede sig med kunsthistorie og keramik. Sideløbende fortsatte hun dog sit arbejde som lærer og kom gennem dette i forbindelse med László Moholy-Nagy, en af de centrale personer fra Bauhaus i Tyskland. Dette møde blev afgørende og Bauhausskolens idéer blev den store inspirationskilde for Edith Heaths senere virke som keramiker. Rene former, enkelhed, funktionalisme, kvalitetsmaterialer blev nogle af kodeordene, ligesom hun som keramiker ikke var afvisende over for at anvende industrielle produktionsmetoder.

Edith Heath deltog i forskellige keramiske uddannelsesforløb og foretog systematiske forsøg med glasurer og lertyper, ligesom hun sammen med sin mand, Brian kørte rundt i USA for at finde det "rigtige" ler til keramikken. Til sin første udstilling i 1944 udførte hun blandt andet testel, skåle, tallerkener, krus og kander holdt i en enkel funktionalistisk stil.

Kort efter udstillingen startede Edith Heath sit eget værksted og havde allerede fra starten aftale med en forretningskæde om at sælge hendes keramik. Hun besluttede sig for fortrinsvis at lave kvalitets spise- og kaffe/testel i moderne funktionalistisk stil og valgte at arbejde med stentøj grundet holdbarheden. Samtidig formgav hun sine stel, så alle dele fra alle stel kunne anvendes sammen, ligesom kunderne fik garanti for, at alle steldele kunne genbestilles uanset glasurtype. De første år blev stentøjet hånddrejet eller formet, men senere tog den industrielle produktion mere og mere over. I starten havde værkstedet ganske få medarbejdere, men senere blev arbejdsstyrken udvidet ganske betragteligt og i dag har værkstedet/fabrikken ca. 150 ansatte.

Edith Heath startede værkstedet i 1944 og selv om hun først afhændede det i 2003, var det et meget begrænset antal modeller, der blev formgivet i denne lange perio-de. Derimod skabte hun et væld af forskellige glasurer, så de enkelte emner kunne fås med mange glasurer.

I slutningen af 1950erne startede hun også en produktion af fliser og det var til formgivningen af disse at Leon Galleto blev ansat på Heath Ceramics. Galleto formgav en del fliser, men kom ellers til at beskæftige sig med marketing for Heath Ceramics.

I sit virke kom Edith Heath til at samarbejde med Frank Lloyd Wright om stentøjsstel og med arkitekten Eero Saarinen, der anvendte hendes fliser til et byggeri. Endvidere brugte arkitektfirmaet Ladd and Kelsey hendes fliser til beklædning af det berømte Pasadena Art Museum i USA. I 1960erne havde Heath Ceramics et samar-

bejde med Wedgwood i England, der skulle sælge Heath Ceramics-modeller fremstillet i England i udgaver tilpasset det europæiske marked. Forskellige blev fremstillet, men projektet blev opgivet.

MoMA i New York købte allerede i 1948 keramik fra Heath Ceramics og erhvervede senere flere værker.

I 2003 solgte Edith Heath værkstedet til Robin Petrovic og Catherine Bailey, der har ført det videre i hendes ånd og som sikkert også har haft en finger med i spillet ved udgivelsen af bogen, da de står for introduktionen i bogen kaldet "A new beginning". Edith Heath døde i 2005.

Bogens øvrige essays er alle af mindre omfang og uddyber eller vinkler mange gange materialet fra det store essay. Endelig behandler nogle essays personens eget forhold til Edith Heath og værkstedet eller til værkstedets produkter.

Bogen er en god introduktion til en keramiker og et værksted, der vil være ukendt for de fleste danskere.

Skulle der fremsættes en anke, kunne jeg godt have ønsket mig flere billeder af værkstedets stentøj og af Edith Heaths mange stentøjsglasurer, der specielt i værkstedets tidlige år var af formidabel kvalitet.

For de, der gerne vil vide mere om Edith Heath, findes der en bog med interviews med Edith Heath, som blev foretaget mellem 1990 og 1994. Bogen er skrevet af Germaine LaBerge, Julie Gordon Shearer, Edith Heath, Rick Sherman og Rosalie Ross: *Tableware and tile for the world* : Heath Ceramics,1944-1994 : oral history transcript/199. Scholar's Choice, New York 2015. 492 s. hf. 38,75 $.

Henning Pihlmark

Spitzentechnologie aus der Fuldaer Fayence-Manufaktur (1741-1760). Von Gregor K. Stasch mit Beiträgen von Marino Maggetti. Kataloge Bd. 39. Vonderau Museum Fulda og Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2015. 160 s. ill. litt. noter. hf. 19,95 €.

I byen Fulda, nordøst for Frankfurt am Main, eksisterede der i årene 1741 til 1760 en fajancefabrik, som med rette har interesseret eftertiden, trods dens korte levetid. I foråret 2015 arrangeredes der på Vonderaumuseet i byen en stor udstilling med Fuldafajancer, som blev ledsaget af denne publikation, forfattet af museets direktør Gregor K. Stasch med bidrag af Marino Maggetti. Selv om enkelte tyske forskere tidligere har beskæftiget sig med Fuldafajancer (bl.a. Ernst Kramer i 1949 og G. Hüseler i 1956), er dette den første hele monografi helliget emnet.

Gregor K. Stasch indleder med en kort gennemgang af den hidtidige forskning på området og supplerer med et kursorisk overblik over fajancens almene historie og udbredelse igennem tiden i kunst- og kulturhistorisk sammenhæng. Derefter følger et kapitel, hvor Marino Maggetti ret detaljeret og med let forståelige skemaer og illustrationer beskriver fajanceteknik. Han gennemgår grundigt ler- og glasurblandinger og brændingsteknik generelt som optakt til et senere kapitel, hvor Fuldafajancer gennemanalyseres.

I næste kapitel beskriver Gregor K. Stasch fabrikkens historie fra den blev grundlagt af fyrstebiskoppen Amand von Buseck, som led i en række initiativer for at skabe nye virksomheder i området, bl.a. også et damaskvæveri. Busecks interesse for kunst og arkitektur og det blivende præg, han satte på byen, skildres.

Dernæst følger en detaljeret beskrivelse af fabrikkens etablering og første medarbejdere, hvor bl.a. flere medlemmer af familien Ripp havde betydning som malere og drejere. Det største kup for fabrikken var dog, at man formåede at få den legendariske porcelænsmaler Adam Friedrich von Löwenfinck til medarbejderstaben i Fulda. Han havde den bedst tænkelige kunstneriske og tekniske skoling fra sit arbejde med porcelæn ved Meissenfabrikken. Det var bl.a. Löwenfincks fortjeneste, at man i Fulda som et af de første steder i Tyskland kunne udvikle emaljefarver i overglasur til fajance og dermed udvide farvepaletten i dekorationerne betragteligt. Löwenfinck fik hurtigt etableret en velfungerende stab i Fulda. Den inkluderede bl.a. hans to brødre, maleren Georg Balthasar Birkenkopf og til 1748 Johann Buchwald, som er et nordisk publikum bekendt for hans senere arbejde ved flere fajancefabrikker i Østersøområdet.

Helt fra starten havde man i Fulda både en produktion af blåmalede ting med ornamentik inspireret af franske arbejder fra Rouen samt en produktion af kulørt dekorerede varer. For de kulørte ting spillede inspirationen fra porcelæn ind, i motiver i kinesisk inspireret stil af famille verte eller rose typen eller mere europæiske blomstermotiver afledt af Meisseneksempler.

Löwenfinck fungerede som leder af malerstuen, der formodentlig bestod af et større antal malere, værker signeredes ikke altid af malerne. Derfor er det problematisk, hvad der kan tilskrives hvem. Det har igennem tiden ledt til, at man med urette tilskrev Löwenfinck majoriteten af arbejderne. Stasch har identificeret mange malere, drejere og modellører på trods af et magert skriftligt kildemateriale og det faktum, at selve fabriksbygningen blev nedrevet i 1914, og alle fysiske levn dermed væk. En krise i produktionen indtrådte, da Löwenfinck forlod Fulda i 1744 for siden at arbejde ved Höchst. Mange af de dygtigste medarbejdere tog med ham og først i 1750, da maleren Georg Friedrich Hess og hans søn Ignaz vendte

tilbage, kunne produktionen videreføres på det oprindelige høje niveau.

Hess hentede en anden legendarisk porcelænsmaler, Georg Philipp Dannhöfer til Fulda, specialiseret i landskaber og figurmaleri. Motivudvalget kunne dermed øges.

Et bevaret regnskab fra 1750 giver et indtryk af Fuldas brede sortiment: te- og kaffeservicer, bordservicer med mange fade, skåle, terriner osv., krus, flasker, bægre og æsker. Desuden produceredes vaser, lysestager, skrivetøj, natpotter, usædvanlig store bordplader m.m. Man havde ligeledes en differentieret produktion af figurer formgivet af billedhuggeren Wenzel Nau, der arbejdede i Fulda under hele fabrikkens eksistens.

Trods varernes høje kvalitet kunne fabrikken ikke overleve i længden. Busbeck døde i 1757, og de to efterfølgende fyrstebiskopper havde ikke samme engagement i fajance. Desuden betød 7-årskrigen, at afsætningen svigtede. I 1760 nedlagde man fajanceproduktionen, og en af Europas bedste fajancefabrikker måtte lukke. I 1760'erne forsøgte man at producere blødt porcelæn; men det blev en kortvarig affære. Fulda blev glemt som fajanceby.

Den interessante skildring følges af et velillustreret katalog over udstillingens 210 genstande og et nyttigt kapitel, hvor Stasch har skrevet biografier over de 20 vigtigste malere, drejere og formere ved fabrikken. Her er samlet et godt nyt kildemateriale, der viser, hvor stor betydning mange af disse medarbejdere fik for fajanceproduktionen i Tyskland i det hele taget. Fuldaarbejderne udmærker sig ved avanceret formgivning, revolutionerende udvikling i glasur og farver og nye motiver på fajance. Det er derfor rimeligt, at bogen afsluttes med et kapitel af Maggetti, hvor prøver fra 40 fajancer mikroskoperes og glasurer og farvers bestanddele gennemanalyseres. Farvernes bestanddele gengives i fotos af det mikroskoperede m.m. I fem bilag anføres i skemaer analysernes kemiske resultater. Som forfatteren anfører, er dette den første gennemanalyserede gruppe fajance i Europa og kan dermed fungere som referencemateriale for fremtidig forskning andre steder. Analysernes resultat viser, at Fulda-fajancernes høje niveau er baseret på en række tekniske nyskabelser på selve fabrikken.

Gregor Stach betragter denne velskrevne og usædvanlige monografi som forløber for et større videnskabeligt katalog, hvor alt materiale om Fulda kan samles og publiceres. Man kan kun glæde sig til fortsættelsen og håbe, at en finansiering hertil kan findes.

Ulla Houkjær
Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

PS: Flere fine eksempler på Fuldafajancer findes i Designmuseum Danmarks samlinger.

Collecting Chinese and Japanese Porcelain in Pre-Revolutionary Paris. By Stéphane Castellucio. Translated from the French by Sharon Grevet. J. Paul Getty Museum, Los Angeles/Yale University Press [Website: http://yale books.co.uk], London 2013. 224 s. ill. litt. noter. index. ib. 40 £.

At "*Collecting Chinese and Japanese Porcelain in Pre-Revolutionary Paris*" nu foreligger på engelsk publiceret af J. Paul Getty Museum i Los Angeles, må siges at være en blåstempling af værket, som er rigt illustreret med sublimt porcelæn, hovedsageligt fra de store fine samlinger i Musée des Arts Décoratifs i Paris, Musée Guimet i Paris, Victoria and Albert Museum i London og J. Paul Getty Museum i Los Angeles samt private samlinger.

Bogen er kronologisk opdelt i to kapitler, henholdsvis 1600-tallet og 1700-tallet, hvor læseren får et indtryk af konkurrencen mellem de i begyndelsen af 1600-tallet stiftede ostindiske kompagnier, hvor British East India Company blev stiftet i 1600 og dets ærkerival Vereenigde Neederlandtsche Geoctroyeerde Oost Indische Compagnie (VOC) i 1602, og hvor sidstnævnte, efter bataljer med det engelske kompagni, langt op i tiden kom til at stå for handelen med Kina og Japan.

Fra 1400-tallet og frem til det tidlige 1600-tal blev al porcelæn fra Ostindien betragtet som ekceptionelt på grund af dets sjældenhed, men med etableringen af de ostindiske kompagnier kom der for alvor gang i handelen på Kina og dermed en stærkt forøget import af porcelæn. Selv om der blev sejlet store mængder af porcelæn til Europa, så bevarede porcelænet dog sin magi langt op i tiden også selv om prisniveauet fra 1670'erne, hvor Kangxi, den fjerde kejser i Qing-dynastiet, fremmede produktionen til eksport, gjorde, at ikke kun de meget velhavende kunne anskaffe porcelæn, men også mindre velhavende fik mulighed for at anskaffe og etablere store porcelænssamlinger.

Vi bliver oplyst om prisforhold sammenlignet med lønniveauet for en ufaglært arbejder samt mere veluddannede personer. Vi får et lille indblik i toldforholdene og hvordan man søgte at bekytte det fransk ostindiske selskab, som med mindre held blev oprettet i 1664 og den toldmæssige favorisering af selskabet samt beskyttelsen af landets egen fajanceproduktion.

Vi får en beskrivelse af, hvorledes handelen fungerede med indkøb på auktion i Amsterdam, salg i Paris af Faïence-handlende og marchands-merciers, eventuelt efter at porcelænet havde fået en sølv- eller bronceindfatning, hvor især det sidste gav en bedre fortjeneste,

men også var ønsket af flere købere, idet stykket derved blev fremhævet samt var en beskyttelse af dets udsatte steder. J. Paul Getty Museum har i 1999 udgivet en monografi om "Mounted Oriental Porcelain in the J. Paul Getty Museum", hvor dette emne er beskrevet mere detaljeret.

Selv om bogen behandler porcelænet i 1600- og 1700-tallets Paris, så er der dog enkelte afstikkere til det øvrige Europa, men hvor Paris jo også ofte dannede forbillede for det øvrige Europa.

Samlermanien kan vi følge takket være efterhånden righoldige og detailerede dødsboopgørelser samt inventarlister, som dog ikke altid afspejler samlerens interesser, men hvad der var til at få på markedet.

Meget var anbragt i porcelænskabinetter, særlige rum, som der stadig findes eksempler på i Tyskland, således i Schloss Charlottenburg i Berlin, hvor rummet er reetableret efter 2. Verdenskrig og lystslottet Schloss Favorite ved Rastatt, mens andre anbragte det med ensartede stykker (Garniture) i symmetri på marmorkaminen eller som hos mindre interessede - med arvede samlinger - i depot. Skårede ting blev ikke kasseret, selv om de ikke længere havde samme værdi, men anbragtes bagerst, så den besøgende ikke kunne komme tæt på og se skaden, tilsvarende stykker af ringere kvalitet længst tilbage eller højest oppe i rummet.

Fra 1680'erne begyndte man at bruge porcelænet ved bordet, til varme drikke, kaffe, te og chokolade, som blev meget populært, men jo mere der blev anskaffet, jo mere glidende blev overgangen mellem de mere dekorative genstande til brugsporcelænet.

Hvordan var det så med kvaliteten af den hjembragte porcelæn fra Kina? Forfatteren bemærker, at man i samtiden i 1600-tallet ikke inddrog transparens og klangfylde i kvalitetsvurderingen, hvilket nok skyldtes godstykkelsen af de importerede varer, men derimod spillede formen en betydelig rolle, mens den blå farves nuancer skulle stå klart og tegningen skarpt afgrænset. Endelig var selve motivet også af stor betydning, da ikke alle de kinesiske motiver faldt i europæernes smag.

Kvalitetsvurderingen ændrede sig i 1700-tallet, hvor man fra 1710 kunne fremstille porcelæn i Meissen og dermed fik en bedre forståelse af kvalitet, hvilket comte de Milly beskriver i "Descriptions des arts et métiers", der udkom mellem 1771 og 1783, hvor han giver en indgående beskrivelse af, hvilke kvalitetskrav man kunne stille til porcelæn, hvor massen skulle være af høj kvalitet og uden urenheder, det færdige produkt transparent, men nye krav var også kommet til med hensyn til geografisk oprindelse, hvor mange dog havde vanskeligt ved at skelne mellem kinesisk og japansk porcelæn. Hertil kom nye æstetiske krav til dekorationen.

Europæerne betragtede motiverne på på den importerede porcelæn med europæiske øjne og nåede aldrig frem til en forståelse af den motivverden, der lå bag dekorationen, symboler i form af dyr og planter eller identiteten af de afbildede figurer.

Kineserne havde tilpasset deres eksport til de enkelte markeders ønsker. Hvad hjembragte VOC så fra Kina? De første mange år var det blå/hvidt-procelæn, der blev hjembragt, idet kineserne foretrak de monokrome varer. Dette ændrede sig drastisk, da Jingdezhen brændte i 1675, hvorefter Japan blev hovedleverandør til VOC, med produktionen koncentreret i Arita og på øen Kyushu samt nogle få nabobyer.

Porcelæn produceret til hjemmemarkedet i både Kina og i Japan nåede som hovedregel ikke frem til det europæiske marked, hvilket bl.a. også skyldtes, at de handlende fokuserede på det sikre salg.

Den første import fra Japan skete så tidligt som i 1853, men den første større ordre blev først placeret i Japan i 1659 og eksporten af porcelæn til Europa forblev stor frem til 1683.

Ud over kopier af det kinesiske blå/hvide procelæn, nåede der også polykrome varer dekoreret i overglasur frem til det europæiske marked, først Kakiemon og fra 1680 Imari, hvilket var lidt af en sensation, da europæerne havde vænnet sig til det det kinesiske blå/hvide porcelæn, selv om der også havde været få stykker celadon og andre mere farvede ting imellem. Vi får en fin beskrivelse af karakteristika for disse to typer porcelæn. Varer der fik stor succes på det europæiske marked på grund af dets høje kvalitet, selv om priserne var høje. De japanske pottemagere kunne dog ikke følge med og kinesernes tilbagekomst på markedet truede snart den japanske eksport.

Kineserne kom så efterhånden ind med polykrome glasurer i form af Famille verte og Famille rose mv, men også andre rene monokrome dekorationer end blå/hvidt kom frem, men vandt ikke indpas i nævneværdig grad. Hertil kom så figurer med dyr og mennesker.

Efterhånden som porcelæn blev tilgængeligt for flere i Europa, ændrede man også opfattele af porcelænet, som jo var masseproduceret, mens oliemalerier af store franske og italienske kunstnere mere prestigiøse og derfor af større betydning for ejeren. Prestigen i samlingen var væsentlig for mange af ejerne og porcelænet trådte derfor efterhånden i baggrunden.

Forfatteren kommer således godt omkring sit emne og formår at bibringe læseren megen information om den tidlige import af porcelæn fra "Ostindien".

Gunnar Jakobsen

***Kakiemon Porcelain*.** A Handbook. By Menno Fitski. Leiden University Press [Website: www.lup.nl], Leiden 2011. 176 s. ill. litt. noter. mærker. index. hf. 69,95 €.

Hvad er Kakiemon? Normalt forbindes navnet med en bestemt type polykrome dekorationer med enkle plante- og fuglemotiver, som har deres oprindelse på japansk porcelæn, men også blev efterlignet på europæisk porcelæn i 1700-tallet. At betegnelsen rummer så meget mere, har Menno Fitski, inspektør for de østasiatiske samlinger ved Rijksmuseum i Amsterdam, sat sig for at vise med denne bog, den første egentlige monografi om emnet. Forfatteren kalder den selv en håndbog. Flere kapitler er også opbygget til opslag, men helheden er traditionelt kapitelopdelt.

Der indledes med to kapitler, der drejer sig om japansk porcelæn set fra en europæisk synsvinkel. I første kapitel bekrives, hvorledes det hollandske ostindiske kompagni, VOC, etablerede deres samhandel med Japan, og ad hvilke veje og hvornår japansk porcelæn nåede Europa. Vi hører om selskabets organisation af handelen, om sideløbende privat import og om, hvorledes importen havde sit højdepunkt omkring 1660-1680, for at ebbe ud omkring år 1700.

Kapitel 2 behandler modtagelsen af Kakiemonporcelæn i Europa. Japansk porcelæn var forbeholdt samfundets top og man møder det især i kongelige samlinger. Som eksempler nævnes statholderen i Holland Frederick Hendricks hustru, Amalia van Solms, som en af de første, der tidligt skabte en samling i Haag. Herfra bredte samleriveren sig videre til Tyskland, bl.a. med Amalias datter, Louise Henriette, der var gift med Frederik Wilhelm I af Brandenburg, og etablerede en porcelænssamling i slottet Oranienburg nær Berlin.

Et problem, når det gælder en bedømmelse af de tidlige europæiske samlinger, hvor meget er forsvundet, er dog at vide, hvad der var kinesisk og hvad der var japansk porcelæn, og om samlerne selv kendte forskel. Et stykke oppe i 1700-tallet forstod man helt tydeligt at distingvere imellem kinesisk og japansk, hvad August den Stærkes samling i Dresden vidner om. Her fandtes i hvert fald omkring 90 stykker Kakiemonporcelæn. Det begejstrede kongen så meget, at man i 1720'erne kopierede Kakiemonmotiver på fyrstens eget porcelæn fra Meissenfabrikken. Også i det engelske og hollandske aristokrati samledes der, og i Frankrig dannede Kakiemon forlæg for motiver på Chantillyporcelæn.

Efter afsøgningen af japansk Kakiemon på europæisk grund, vendes blikket nu imod traditionen i Japan selv i de følgende fire kapitler. Først berettes om, hvorledes porcelæn som regel produceredes omkring havnebyen Arita. Derefter transporteredes det rundt i Japan ad søvejen, f.eks. fra Arita til Osaka eller Kyoto og til Edo over land. Kundekredsen for Kakiemon i Japan var ligeledes samfundets øverste led, samuraier og shoguner. Kun én type porcelæn var mere eksklusivt: Nabeshimaporcelæn.

Der gives en grundig oversigt over stadierne i udviklingen af Kakiemon. Fra forstadier i perioden 1610-1640 med lidt primitive stentøjsagtige varer og i 1640-1670 med porcelænslignende typer skabt under stærk indflydelse af kinesiske forbilleder både i teknik og dekorationer. Først i 1670 til 1690'erne opstår blomstringsperioden for Kakiemon.

I det følgende opstiller forfatteren en række nye kategorier for definitioner på, hvad Kakiemon er, og hvorledes man skal opdele gruppen. Han indfører således to grundformer: *Kakiemon* som er det porcelæn, der er produceret i Nangawara og *Kakiemonstil*, som er produceret i Uchiyama. I begge kategorier findes tre undergrupper: stykker dekoreret i blå underglasur, polykrome stykker dekoreret i en blanding af under- og overglasur og polykrome stykker dekoreret med emaljefarver alene. Motiverne i begge hovedkategorier er de samme og for læseren kan det trods gode illustrationer være vanskeligt at følge argumentationen, da det er små detaljer i malestil og farvebrug, som differentierer de to kategorier. Lidt klarere bliver begrundelsen for opdelingen i perioden 1690'erne til 1750'erne. Her argumenterer forfatteren for, at man i Nangawara ændrede motiver mere i retning af Imaristil, mens man i Uchiyama fastholdt de traditionelle Kakiemonmotiver.

Efter 1750 gør ny, især kinesisk inspiration sig gældende. Om distinktionerne kan accepteres må fremtidig forskning vise. Interessant er det imidlertid, at Nangawara-Kakiemon stadig produceres i dag af den 14. generation af Kakiemonmestre, der på en gang har fastholdt grundprincipperne og fornyet traditionen.

Det efterfølgende kapitel rummer en levende og detaljeret beskrivelse af materialer, og fremstillingsteknik, fra udvinding af kaolinleret til æltning, opformning, brænding og dekorering. Det danner den naturlige baggrund for et kapitel om motiverne. Her som overalt i bogen, er det naturligt, at der refereres til kinesiske forbilleder. Kinesisk porcelæn og dets dekorationer havde altid i nogen grad dannet forlæg for japansk porcelæn og vedblev at være en vigtig faktor og inspirationskilde. Kapitlet er praktisk opdelt i alfabetiske lister over plante- dyre- og figurmotiver med illustrationer og beskrivelse af hvert enkelt motiv. Her introduceres den verden af bambus, krysantemum, blommetræer, påfugle, fasaner, løver og

drager, som vi møder i dekorationerne, og deres symbolske indhold forklares. Til sidst bringes en nyttig liste over mærker.

Bogen er meget smukt tilrettelagt, levende og inspirerende skrevet og lever op til sin betegnelse som håndbog ved at være praktisk og brugbart opdelt og godt illustreret. Selv om den til sidst rummer en udvalgt litteraturliste, mangler man dog i høj grad et noteapparat til teksten, netop fordi forfatterens synspunkter er nye og kontroversielle. Uden noter kan deres validitet ikke efterprøves ved referencepunkter til tidligere litteratur om emnet, der for en stor dels vedkommende findes i svært tilgængelige artikler og udstillingskataloger udkommet i Holland, Japan og England.

Ulla Houkjær
Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

***Fired Earth, Woven Bamboo*.** Contemporary Japanese Ceramics and Bamboo Art from the Stanley and Mary Ann Snider Collection. By Kazuko Todate with Anne Nishimura Morse. Museum of Fine Arts, Boston og Thames & Hudson [Website: www.thamesandhudson.com], London 2013. 164 s. ill. noter. hf. 29,95 $/19.95 £.

Fired Earth, Woven Bamboo er kataloget over en samling af nutidig japansk keramik og bambusarbejder doneret til Museum of Fine Arts i Boston af Stanley og Mary Ann Snider - et af de mange velhavende samlerægtepar, der med store gaver bidrager til, at de amerikanske museers samlinger fortsat vokser og opdateres, så de til stadighed er i top.

Museum of Fine Arts i Boston fik i slutningen af 1800-tallet etableret en fin samling af japansk kunst takket være en generation af fremsynede donorer og kuratorer, hvor Stanley og Mary Ann Snider repræsenterer en ny generation, som ønsker at supplere den eksisterende samling, men også at den besøgende på museet og læseren af kataloget vil dele deres undren over, "*how grass that grows like a tree and clay from the earth can be transformed by master craftsmen into exquisite works of art*".

Vi får også et glimt af historien om, hvordan de kom til at samle på først japansk keramik og senere også på arbejder i bambus samt de glæder, som besøg på mange værksteder har givet dem. Dejligt er det også at læse om den glæde, de udtrykker ved at donere samlingen til Museum of Fine Arts og dermed supplere den i forvejen eksisterende samling i museet, hvilket der desværre ikke er nogen større tradition for i Danmark, hvor samlinger ofte ses solgt på auktion af arvingerne eller af længstlevende, som måske hverken har brug for pengene eller får den reelle værdi for de enkelte stykker keramik eller hvad det nu drejer sig om, hvilket er set for flere samlingers vedkommende.

Teksten til kataloget er skrevet af kenderen af japansk kunsthåndværk og kunstindustri, Kazuko Todate, som i det indledende afsnit "From Artisan to Artist", beskriver den japanske keramiske kunst og bambuskunstens tilblivelseshistorie, hvor flere af de keramiske kunstnere har rod i den traditionelle værkstedskeramik, men som har udviklet sig fra kunsthåndværkere til keramiske kunstnere.

Forskellen mellem den traditionelle værkstedskeramik og den keramiske kunstner er, som Kazuko Todate skriver, at på et værksted er der flere ansatte og en vis specialisering i arbejdsprocesserne, mens den keramiske kunstner selv drejer og formgiver, glaserer og brænder sine arbejder og er således ene om at styre hele processen. En arbejdsmåde som flere anerkendte vestlige kunstnere har forladt, da de har en skare af ansatte til at klare det praktiske arbejde og måske ovenikøbet tillige en del af udviklingsarbejdet ved fremstillingen af et "kunstværk". Jeg kunne godt savne lidt om, hvor de traditionelle værksteder står i dag, idet der jo fortsat eksisterer en hel del af disse.

Herefter følger en række tematisk opbyggede afsnit: *Pioneer Ceramic Artists · The Firts Avant-Garde Generation · Betwen Tradition and Avant-Garde · Expanding the Expressive Range · Women Ceramicists Come Into Their Own · The Current Generation*, hvor de enkelte keramiske kunstnere præsenteres og samlingens værker af de pågældende er gengivet.

Endelig præsenteres bambus-kunstnerne i afsnittet "Tradition and Experiment in Bamboo Art" - fantastisk flotte og helt utrolige arbejder.

Til sidst i bogen er der et afsnit med kunstnerbiografier samt en Checklist med faktuelle oplysninger om de enkelte genstande.

Bogen supplerer fint den række af bøger, der de senere år er publiceret om japansk keramik, som Anneliese og Wulf Cruegers "*Wege zur Japanischen Keramik*" (2. udg. Ernst Wasmuth Verlag. 2012 - Der findes en engelsk udgave af 1. udg. fra 2004 "*Modern Japanese Ceramics · Pathways of Innovation & Tradition*", Lark. 2006), "*Faszination Keramik | The Fascination of Ceramics · Moderne japanische Meisterwerke in Ton aus der Sammlung Gisela Freudenberg / Masterpices of Modern Japanese Pottery from the Gisela Freudenberg Collection*" (Museum für Angewandte Kunst Frankfurt/ Wienand Verlag. 2005), bestandskataloget "*Keramik Kosmos Japan · Die Sammlung Crueger*" (Museum für Asiatische Kunst Berlin, 2010) samt "*Momoyama-*

Keramik und ihr Einfluss auf die Gegenwart" (Keramion. 2011) - de fleste anmeldt i *keramiske noter*.

En spændende samling flot præsenteret med fine optagelser af såvel keramik som af bambusarbejder.

Gunnar Jakobsen

Verzamelde Vrienden. Keramiekcollectie van de Vrienden van Keramiekmuseum Princessehof. Keramiekmuseum Princessehof, Leeuwarden 2014. 190 s. ill. register. ib. 39,95 €.

Vereniging van Vrienden van het Princessehof i Leeuwarden blev oprettet i 1974 og foretog sit første indkøb af keramik til foreningen i 1983 - en stor skulptur af den belgiske keramiker Carmen Dionyse (1921-2013), hvilket må siges at være en rigtig god begyndelse. I 1993 oprettede foreningen så et fond til indkøb af keramik og forstærkede hermed indsatsen. Det er i de forløbne år blevet til 123 nutidige keramiske objekter af høj karat, og foreningen har dermed opbygget en lille fin samling, som man udlåner til museet, der nu viser den i en særudstilling, der, ligesom kataloget til udstillingen, har fået titlen *Verzamelde Vrienden*.

Hvilke keramikere har man så købt arbejder af? En af de første keramikere, vi støder på i bogen, er Bodil Manz med flere af hendes meget fine porcelænscylindere samt Richard Manz (1933-1999) med et værk i sandstøbt porcelæn. Herudover er der af danske i samlingen to figurer af den sønderjydske maler og keramiker Dyke Johannsen (1933-2009).

Af andre keramikere har man købt arbejder af bl.a. engelske Michael Casson, Jane Hamlyn, Walter Keeler, Peter Lane og Phil Rogers samt nederlandske Wim Borst, Wouter Dam, Alexandra Engelfriet, Johan van Loon, Barbara Nanning og Piet Stockmans for nu blot at nævne nogle af de mest kendte. Alt i alt en rigtig fin lille samling.

Det er et flot katalog med gode store gengivelser af de indkøbte keramiske genstande, men desværre er teksten udelukkende på hollandsk, som nok er nogenlunde forståelig for en dansker, men man får ikke alle nuancer med i de formentlig udmærkede beskrivelser, der ledsager de indkøbte genstande, hvilket er lidt ærgerligt.

Udstillingen er også rigtig god, selv om den er placeret oppe under taget i museet som rosinen i pølseenden efter at have set museets storslåede samling af bl.a. kinesisk og japansk keramik samt den store samling af hollandsk keramik. Et museum der absolut er en rejse værd, for ikke at sige flere.

Gunnar Jakobsen

Efterlysning

Birte Weggerby (1927-1982)

Birte Weggerby var en fascinerende keramiker, der blev en tidlig eksponent for det mere kunstorienterede kunsthåndværk. Vi ønsker at indsamle information om Birte Weggerby, både fra "øjenvidner", venner og bekendte samt indsamle dokumentation fra udstillinger og lignende, hvor hun er beskrevet. Motivationen er at skabe grundlag for en udstilling med Birte Weggerby, eftersom det er væsentligt at få hendes kvaliteter og betydning dokumenteret i sammenhæng. Så har du værker af hende eller beretninger, som kan være med til at dokumentere hendes relativt korte, men omfangsrige keramiske produktion, vil dette blive modtaget med stor begejstring.

Informationer kan mailes til brian@danskkeramik.dk, eller ringe på tlf. 75 79 08 50. På forhånd tak, Inger & Brian Erhardtsen, Horsens.

Sønderjydsk remse

Ve' do va?
Pottemand lau'et fa'.
Ve do me'e?
han lau'et a le'e.
Ve do minne?
han lau'et mæ æ hinne.
Ve do større?
han ælt'et mæ æ førre.
Ve do nyt?
han kø'e te byt.

Medlemsarrangementer i Keramikkens Venner

Arrangement:	***Rundvisning i Clay · Keramikmuseum Danmark og Saxbo-udstillingen på Vejen Kunstmuseum.***
Dato og mødetidspunkt:	Lørdag den 10. oktober 2015 kl. 11.00.
Mødested:	Clay · Keramikmuseum Danmark, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Herfra til Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen, hvilket foregår som selvtransport. Muligheder for kørelejlighed mellem Middelfart og Vejen kan eventuelt aftales med kassereren.
Arrangør:	Hans-Henrik Dyhr.
Deltagertal:	Maksimum 25 deltagere efter først til mølle-princippet. Fortrinsvis for medlemmer.
Pris:	125 kr per person incl en let frokost på Clay + entré til Clay. Ingen entré på Vejen Kunstmuseum.
Tilmelding og betaling:	Tilmelding er nødvendig og sker ved email og betaling til kassereren senest fredag den 25. september 2015. Endelig deltagelse registreres først, når beløbet er kassereren i hænde. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren. Anfør venligst i mail til kassereren, om du har ekstra pladser i bilen eller om du søger kørelejlighed. Accept af deltagelse bekræftes herefter af kassereren.
Hvad skal vi se:	På Clay vises for tiden 3 udstillinger: Den permanente udstillinger i Skatkammeret med hovedsagelig topstykker fra Aluminia, Den kongelige Porcelainsfabrik og Bing & Grøndahl samt enkelte stykker porcelæn fra Sèvres. Et udvalg af gaven på i alt 55.000 genstande, som museet i 2010 fik overdraget fra Royal Scandinavia. Hertil kommer enkelte stykker keramik fra Kählers værksted og P. Ipsens Enke m.fl. Herudover den ligeledes permanente udstilling med et udvalg af "Pragtstykker", som er et imponerende udvalg af det 20. århundredes værkstedskeramik fra museets egen samling. Endelig er der den store særudstilling "Brandes & Bindesbøll - Bånd & Brud" På Vejen Kunstmuseum vises den store Saxbo-udstilling, hvor museets leder og ilsjæl Teresa Nielsen vil fortælle og vise rundt.
Website:	www.claymuseum.dk og www.vejenkunstmuseum.dk.

Arrangement:	***Besøg på Arken med udstillingen "Bjørn Wiinblad · Meget mere end platter" samt værkstedsbesøg hos Lene Regius og Per Weiss i Lejre.***
Dato og mødetidspunkt:	Lørdag den 14. november 2015 kl. 11.00.
Mødested:	Arken, Skovvej 100, 2635 Ishøj. Herfra til Lene Regius og Per Weiss, Orehøjvej 1, Gl. Lejre, 4320 Lejre, hvilket foregår som selvtransport.
Fortæring:	Der er mulighed for at spise frokost i Arkens café for egen regning.
Arrangør:	Hans-Henrik Dyhr.
Deltagertal:	Maksimum 25 deltagere efter først til mølle-princippet. Fortrinsvis for medlemmer.
Pris:	75 kr per person + entré.
Tilmelding og betaling:	Tilmelding er nødvendig og sker ved email og betaling til kassereren senest fredag den 30. oktober 2015. Endelig deltagelse registreres først, når beløbet er kassereren i hænde. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren. Anfør venligst i mail til kassereren, om du har ekstra pladser i bilen eller om du søger kørelejlighed. Accept af deltagelse bekræftes herefter af kassereren.
Website:	www.arken.dk www.regius.dk www.perweiss.dk
NB:	Det har ikke været muligt for Arken eller arrangøren at finde en rundviser, som matchede vore ønsker, og som ville tilføre noget i forhold til besøget i "Det blå hus" tidligere i år.

www.keramikkens-venner.dk

På **www.keramikkens-venner.dk** finder du foreningens vedtægter, oplysninger om dens bestyrelse samt ikke mindst oplysninger om kommende arrangementer, generalforsamling, generalforsamlingsreferater mv samt links på internettet til forskellige udstillingssteder i Danmark samt andre nyttige links.

Som noget nyt er de fleste af de hidtil udkomne numre af *keramiske noter* lagt ud på hjemmesiden, så skulle nogen have brug for at slå tilbage i gamle numre, så er dette også muligt nu.

e-mailadresser

Keramikkens Venner har i en længere periode udsendt en e-mail forud for arrangementer, både som en påmindelse til de, der har meldt sig; men også for at give de, der ikke har meldt sig, en chance for at deltage i arrangementet. Herudover udsendes jævnligt information om udstillinger med keramik, hvilket kun gøres pr email.

Bestyrelsen skal derfor opfordre de medlemmer, der har en e-mailadresse og som ikke allerede modtager emails fra Keramikkens Venner om at meddele sekretæren denne og holde sekretæren opdateret med ændringer.

Værkstedskeramik købes

Keramik af Gutte Eriksen, Gertrud Vasegaard, Lisbeth Munch-Petersen og Christian Poulsen samt Inger Rokkjær købes af privat samler. Henvendelse: Jens Bukh, tlf.: 22 62 28 13 eller email: j.d.bukh@gmail.com.

http://keramikglasur.dk
website for udøvende keramikere

www.keramikglasur.dk er en hjemmeside, der er oprettet af keramikeren Claus Domine Hansen, og hvor man har mulighed for at dele glasuropskrifter og erfaringer med andre. Filosofien bag siden er at viden avler viden, og hemmeligheder avler stilstand. Derfor del ud af erfaringerne, så alle kan blive klogere, og keramikfaget udvikles.

Hvis du ikke allerede er bruger, så bliv oprettet. Ved at oprette dig som bruger, kan du tilføje og redigere dine opskrifter, samt kommentere, bedømme og lave din egen glasurbog.

Wedgwood in numbers

- 80,000 works of art, ceramics, manuscripts and letters, pattern books and photographs in the Wedgwood Collection.
- 256 years since the company was founded by Josiah Wedgwood in 1759.
- 3,000 failed samples before Josiah Wedgwood successfully made jasperware.
- 952 pieces in the Green Frog Service - each hand-painted with a view of Britain - commissioned by Empress Catherine II in 1773.
- 200 skilled craftsmen now work in the Wedgwood factory.
- 13,000 cups produced in the Wedgwood factory every week.
- 1mm leeway between Wedgwood ware and the recycling bin.
- 37 types of tea on offer in the Wedgwood Tea Room.

Bestyrelse:
Hans-Henrik Dyhr, formand
Gunnar Jakobsen, næstformand
Jens Drackmann Bukh, sekretær
Anker Tvermosegaard, kasserer
Susan Lange, bestyrelsesmedlem
Jette Löwen, suppleant
Mariko Wada, suppleant

Formand:
Hans-Henrik Dyhr
Sofielund
Skovvej 140, 1 th
5700 Svendborg
Tlf 75 81 40 80

Sekretær:
Jens Drachmann Bukh
Tlf 22 62 28 13
j.d.bukh@gmail.com

Kasserer:
Anker Tvermosegaard
Tlf 40 53 44 55
ankertv@gmail.com
Bank: Danske Bank reg nr 1551
kontonr 9 46 17 87

www. keramikkens-venner.dk
"keramiske noter" udgives af "Keramikkens Venner" og udkommer to gange årligt, henholdsvis ultimo marts og primo september.

ISSN 1603-0664
Redaktør af "keramiske noter 42/2015" er ***Gunnar Jakobsen***
med tak til de, der har leveret stof til dette nummer samt til Barbro Haar for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 22/08/15.
© Gunnar Jakobsen